

Trabant probio zid

Trabant je probio zid, onaj Berlinski, prije 20 godina. Lijepa obljetnica. Jest da se automobil Trabant više ne proizvodi, iako je bio za svačiji džep, kakav-takav, u raznim bojama, baš kao i ovdašnji Fičo, Zastava 750. No, cestama se već odavno voze neki drugi automobili. Izgleda da je ipak bio u pravu lider DDR-a Erich Honecker, koji je neposredno prije pada Berlinskog zida izjavio kako »napredak socijalizma ne mogu zaustaviti ni volovi ni magarci«. Sigurno je znao da Trabant iz prikrajka vrebja. Trabant jest možda bio spor, ali je i on pridonio probijanju Berlinskog zida, jer ipak nije isto voziti Mercedes u nekadašnjoj Zapadnoj Njemačkoj ili plastiku na dvotaktni motor koji radi na mješavinu, u Istočnoj Njemačkoj. A, lijepo je rekao Gorbačov drugu Honeckeru: »Tko zakasni, kaznit će ga život.«

Berlinskog zida, koji je simbolizirao tzv. Hladni rat, odavno više nema, a predsjednik Skupštine Vojvodine Sándor Egeresi u povodu obljetnice rušenja Berlinskog zida piše u svome priopćenju kako smo svjedoci da Srbija prije 20 godina i nije baš pronašla najbolje odgovore nakon 9. studenoga 1989. godine, a što je, među ostalim, bilo plaćeno i gubitkom autonomije Vojvodine. No, radilo se u međuvremenu, istina na različite načine, pa evo stižemo i do trenutka kada se na europskim načelima regionalizacije i decentralizacije definira i status regije Vojvodine. U pročišćenom tekstu Prijedloga statuta AP Vojvodine, koji će biti dostavljen Narodnoj skupštini Republike Srbije, jasno je definirano, među ostalim, da je pravo građana na autonomiju ustavno pravo, jasnije je definiran teritorij AP Vojvodine, a definiran je i položaj Grada Novog Sada, kao glavnog administrativnog centra AP Vojvodine. E, sad, brisana je nadležnost pokrajine za dodjelu odlikovanja, jer je Zakonom o odlikovanjima Republike Srbije predviđeno da tijela autonomne pokrajine mogu samo predložiti dodjelu, ali ne i dodjeljivati odlikovanja.

Dobro, zaslužni će biti predloženi, pa kako bude glede odlikovanja, a »Đura će nam oprostiti što nas je tukao« i bit će sve u redu. Način na koji će republičko vlasništvo biti preneseno nižim razinama vlasti bit će regulirano novim zakonom o javnoj svojini o kome bi se Vlada Srbije trebala izjasniti do kraja godine. Dakle, tim će zakonom biti precizno definirano što se Vojvodini vraća u vlasništvo - da koristi, ubira prihode i ako želi prodaje. Hoćemo li nakon usvajanja ovog zakona voziti Mercedese - vrijeme će pokazati, a što se tiče traktora i kombajna, predstavnici poljoprivrednih udruga razgovarali su s premijerom Mirkom Cvetkovićem i prema izjavi jednoga od predstavnika seljaka, Vlada uviđa da nešto nije u redu u poljoprivredi i da je stvari potrebno mijenjati. Valjda se i bez Trabanta stvari mogu mijenjati.

Z. S.

GRIPA PRIJETI.....10-11

INTERVJU

Zdenko Samaržija, profesor povijesti, novinar, urednik i pisac udžbenika
POVIJEST NIJE KRIVA, ALI NEKI POVJESNIČARI JESU.....12-13

DOPISNICI

Uspješan pionir voćarstva iz Sombora nedavno na Novosadskom sajmu dobio visoko priznanje za kvalitetu
ZNANOST PRIMIJENJENA U VOĆARSTVU.....23

Prva međunarodna gitarijada u Osijeku

OSIJEK ZOVE.....26

KULTURA

Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata između dvaju Dana Balinta Vujkova

IZOSTANAK KONTINUITETA BROJA I KVALITETE.....32-33

Na Paliću otvorena izložba slika hiperrealista Alojzija Kujundžića

KROTITELJ FOTOGRAFIJA.....34

SPORT

Iva Prčić, košarkašica
OZLJEDA PREKINULA KARIJERU.....47

SADRŽAJ

AKTUALNO

Izvršni odbor HNV-a donio odluku
HRVATSKI NAZIVI ZA JOŠ OSAM NASELJA U VOJVODINI6

Najavljeni izravni izbori za vijeća nacionalnih manjina
ČIPLIĆ: »VEĆA PRAVA ZA MANJINE U OBRAZOVANJU, ŠKOLSTVU, INFORMIRANJU...«.....7

Branko Horvat, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća

POVIJESNI TRENUTAK ZA NACIONALNO-MANJINSKE ZAJEDNICE7

TEMA

Što Vojvodina dobiva novim Statutom i Zakonom o nadležnostima i je li joj to dovoljno
AUTONOMIJA VEĆA NEGOT RANIJE, MANJA OD DRUGIH U REGIJI.....9

Cjepivom, higijenom i zdravom prehranom protiv zaraze

OPORBA NIJE USPJELA SMIJENITI PREDSEDNIKA SKUPŠTINE GRADA ZRENJANINA ALEKSANDRA MARTONA

Srbijanski logori kamen spoticanja

Potpredsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine *Aleksandar Marton* ostao je predsjednik Skupštine Grada Zrenjanina i poslije sjednice lokalnog parlamenta održane u petak, 6. studenoga, a na kojoj je jedina točka dnevnog reda bilo pitanje njegova opoziva. Inicijativu za njegovu smjenu podnijela su 24 vijećnika Srpske radikalne stranke i Demokratske stranke Srbije, a u obrazloženju je navedeno kako je Marton prekršio Zakon o lokalnoj samoupravi, Statut Grada Zrenjanina, Poslovnik Skupštine, kao i da je zlorabio službeni položaj i svojim izjavama i pojedinim radnjama »uvrijedio većinski dio stanovništva i pridonio stvaranju negativne atmosfere u gradu«.

Prvom čovjeku zrenjaninskog parlamenta je zamjereno na izjavi da je gradnja hrama Svemilostivog spasa u naselju Bagljaš u ovoj godini »nepotrebna investicija«, koja je, tvrde u SRS-u i DSS-u, izazvala veliki odjek i povrijedila oko 70 po-

sto građana pravoslavne vjere. Kao drugi razlog zbog kojeg je zatražen njegov opoziv navedeno je Martonovo ljetosnje putovanje u Pulu službenim vozilom Gradske uprave, za koje nije utvrđeno je li bilo službeno, stranačko ili privatno. Predsjedniku Skupštine Grada se zamjera i da se lažno predstavljao kao diplomirani politolog, iako nije završio fakultet. Posebno mjesto u obrazloženju inicijative za opoziv našla je Martonova podrška hrvatskoj Udruzi pravnik »Vukovar 1991« da u Stajićevu i Begejcima, na mjestima gdje su bili logori za državljane Hrvatske, postave spomen obilježja. Ova točka ujedno je i najopširnije obrazložena, a ponovljeno je da ovdje nikad nije bilo logora, već da su to bili sabirni centri. Baš zbog tog razloga zahtjev za opoziv Martona podnijelo je i zrenjaninsko Udruženje ratnih vojnih invalida jer je on, po njihovu mišljenju, zlorabio službeni položaj i prekorao svoje ovlasti, »čime je uznemirio građane Zrenjanina i Srbije, pose-

bice ratne vojne invalide i obitelji palih boraca«.

»Predsjednik Skupštine Grada bio je u središtu više afera tijekom proteklih nekoliko mjeseci. Sredinom srpnja u svom je kabinetu primio predsjednika Udruge pravnik »Vukovar 1991« *Zorana Šanguta*, nekadašnjeg pripadnika Zbora narodne garde, i dao mu podršku u namjeri da postavi spomen obilježje na zgradi poljoprivrednog imanja »Livade« kod Stajićeva i u Begejcima. Od tada do danas, njih su dvojica postali glavni akteri, promotori i udarne šake hrvatske propagande, koja ima za cilj ojačati hrvatsku tužbu protiv Srbije za navodni genocid«, obrazložili su potpisnici zahtjeva iz Udruženja ratnih vojnih invalida i time se pridružili radikalima i DSS-u u namjeri da svrgnu Martona.

Ovo im, međutim, nije pošlo za rukom. Na prošlotjednoj sjednici Skupštine Grada, kojoj je nazočilo 65 od ukupno 67 vijećnika, prijedlog za opoziv podržalo je njih 25.

Inicijatorima se pridružio jedan vijećnik Srpske napredne stranke, dok predstavnici stranaka vladajuće većine, među kojima su Demokratska stranka, G17 plus, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Savez vojvodanskih Madara i Pokret Ravnopravnost, nisu niti sudjelovali u glasanju.

Obrazlažući svoje postupke, Marton je u jednom momentu kazao kako je prilikom nedavnog posjeta veleposlanika Hrvatske u Beogradu *Željka Kuprešaka* Zrenjaninu bilo riječi i o obilježavanju logora u Srbiji i Hrvatskoj, pa samim tim i Stajićeva i Begejaca. Odmah poslije toga za govornicu je izašao gradonačelnik Zrenjanina *dr. Mileta Mihajlov* (DS), demantirajući da je o tome razgovarao s Kuprešakom. Poslije ove izjave, uslijedio je buran pljesak radikalskih vijećnika, koji su iskoristili sjednicu kako bi ponovili svoje dobro poznate stavove o »hrvatskoj propagandi«, »zavjeri protiv srpskog naroda« i sličnom.

Ž. Balaban

IZVRŠNI ODBOR HNV-A DONIO ODLUKU

Hrvatski nazivi za još osam naselja u Vojvodini

Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća je na svojoj sjednici održanoj prošloga tjedna donio odluku o utvrđivanju liste tradicionalnih naziva naseljenih mjesta na hrvatskom jeziku, prema kojoj bi osam naselja na teritoriju Vojvodine trebalo dobiti svoje nazive na hrvatskom jeziku.

Na teritoriju Grada Subotice to su – Bajmak (Bajmok), Mirgeš (Ljutovo) i Žednik (Stari Žednik), u Općini Apatin – Sonta, u Općini Sombor – Bereg (Bački Breg) i Monoštor (Bački Monoštor), u Općini Srijemska Mitrovica – Stara Bingula, te u Općini Šid – Sot.

»Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine, a zatim je trebaju potvrditi skupštine gradova, odnosno općina u kojima se navedena naselja nalaze«, kaže za

HR predsjednica Izvršnog obora HNV-a *Slavica Peić*. »Nadamo se da će usvajanjem Statuta Vojvodine, kada i hrvatski jezik bude službeni, doći do povećanja broja naselja u kojima će u službenoj uporabi biti i tradicionalni nazivi na hrvatskom jeziku.«

Podsjetimo, prema Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina te odluci o bližem uređivanju pojedinih pitanja službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina na teritoriju AP Vojvodine, tradicionalne nazive gradova, općina i naseljenih mjesta na jeziku nacionalne manjine utvrđuje i dostavlja nacionalno vijeće određene nacionalne manjine. Prema istoj odluci, statut jedinice lokalne samouprave utvrđuje službenu upotrebu jezika i pisma (u što spada i ispisivanje naziva mjesta) nacionalne manjine na cijelom teri-

toriju lokalne samouprave, ukoliko postotak pripadnika te nacionalne manjine u ukupnom broju stanovnika na njenom teritoriju dostiže 15 posto prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva, što je slučaj, primjerice, u Subotici. Kada jezik i pismo nacionalne manjine nije u službenoj uporabi na teritoriju lokalne samouprave (kao što je to u Somboru, Apatinu, Srijemskoj

Mitrovici ili Šidu), jezik i pismo nacionalne manjine mogu se uvesti u službenu uporabu u naselju ili mjesnoj zajednici na njenom teritoriju ukoliko u tom naselju ili mjesnoj zajednici postotak pripadnika određene nacionalne manjine dostiže 25 posto prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva.

D. B. P.

Pomoć oko preregistracije

»Ovih dana ćemo udrugama poslati dopis u kojem će one biti upućene na internetsku stranicu s koje mogu preuzeti obrasce u svezi s preregistracijom. Ukoliko im je oko posla preregistracije potrebna pomoć mogu se javiti HNV-u«, kaže Slavica Peić, dodajući kako HNV u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvodanskih Hrvata do kraja godine planira organizirati seminar za predstavnike udruga u svezi s preregistracijom udruga.

PREMA RJEŠENJU MINISTARSTVA ZA DRŽAVNU UPRAVU I LOKALNU SAMOUPRAVU

DSHV i formalno završio preregistraciju

Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu u Beogradu 29. je listopada donijelo rješenje kojim je usvojen zahtjev Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini za pregestaciju stranke, sukladno uvjetima što su propisani Zakonom o političkim strankama, kaže se u

priopćenju koje je potpisao zamjenik predsjednika stranke *Martin Bačić*.

DSHV je deseta preregistrirana stranka po redu u upisu u Registar političkih stranaka u Republici Srbiji. Prema istom rješenju stranku predstavlja *Petar Kuntić*, predsjednik stranke.

MINISTAR SVETOZAR ČIPLIĆ NAJAVIO IZBORE ZA NOVE SAZIVE VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA

Kampanja krenula, izbori u svibnju ili lipnju

»Srbija će biti jedinstvena u Europi po načinu stvaranja manjinske samouprave kroz novi način izbora i uloge vijeća za nacionalne manjine na lokalnoj razini«, izjavio je početkom tjedna na press konferenciji srbijanski ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čipilić*. On je najavio izbore za vijeća nacionalnih manjina, koji će se održati između 26. svibnja i 26. lipnja 2010. godine. Ti su izbori, kako je ocijenio, pretpostavka za ostvarivanje većih manjinskih prava. Drugim riječima, pripadnici nacionalnih manjina bit će na posebnim biračkim popisima i birat će svoje predstavnike u nacionalnim vijećima, koja će imati veće ovlasti u odlučivanju na poljima obrazovanja, školstva, kulture te informiranja.

Upisivanje u posebne biračke popise počinje 11. studenoga ove, i traje do 11. ožujka iduće godine, a ove su liste otvorene već od ponedjeljka (9. studenoga) na sajtu Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Resorni ministar Čipilić pozvao je oko 800.000 pripadnika nacionalnih manjina u Srbiji da iskoriste svoje pravo, prijave se i glasuju za svoje predstavnike u nacionalnim vijećima. Ovi će izbori, rekao je on, osigurati da nacionalne zajednice, kojih ima 19, rade zajedno s tijelima lokalne samouprave, republike, odnosno autonomne pokrajine, sve poslove iz spomenutih područja – obrazovanja, kulture, informiranja i službene uporabe jezika i pisma, i to na način koji smatraju najboljim. Donošenjem Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina,

Svetozar Čipilić

Srbija preuzima obvezu pružiti veće ovlasti manjinskim nacionalnim zajednicama. Kampanja za registraciju birača trajat će do 11. ožujka 2010. godine kada će biti zaključen birački popis, nakon

čega će se odlučivati hoće li izbori bili elektorski (posredni) ili izravni, što ovisi o broju upisanih pripadnika manjinskih zajednica.

Pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava *Bela Ajzenberger* kaže kako izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina pokrivaju cijelu Srbiju i potencijalno obuhvaćaju 800.000 građana. Podsjetimo, temeljem posljednjeg popisa stanovništva iz 2002. godine u Srbiji živi ukupno 70.602 Hrvata, od toga broja u Vojvodini 56.546. Izbori će biti održani u jednom danu, između 26. svibnja i 26. lipnja 2010. godine u 170 lokalnih samouprava, na 1000 biračkih mjesta. Prilikom upisa u posebni birački u uporabi će biti minimum devet jezika, među kojima je i hrvatski.

B. Oprijan Ilić

BRANKO HORVAT, PREDSEDNIK HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Razdvojiti pitanje biračkog popisa i izbora

Izbori za vijeća nacionalnih manjina, koji će biti održani od 26. svibnja do 26. lipnja sljedeće godine, pretpostavka su za stvaranje manjinske samouprave. Postojeći zakon o nacionalnim vijećima predvidio je dva načina – neposredne izbore i izbore putem elektora. Za neposredne izbore neophodno je prvo formirati biračke popise. Kako je rekao ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čipilić* na donatorskoj konferenciji za održavanje izbora za vijeća nacionalnih manjina u Palati Srbija u Beogradu, održanoj 30. listopada, Srbija je po samom izboru nacionalnih vijeća i po opciji upisa u posebne biračke popise napravila presedan u dosadašnjoj praksi te je podsjetio i kako je donošenjem zakona Srbija na sebe preuzela obvezu »u dovoljnoj mjeri« financirati upis u posebne biračke popise i održavanje samih izbora. Upravo je i ova donatorska konferencija imala za cilj osigurati uvjete za to da što više pripadnika nacionalnih manjina iskoristi svoje pravo, a prikupljena sredstva bi trebala omogućiti da se što više

angažiraju sami pripadnici nacionalnih manjina da realiziraju i ostvare svoje ustavne slobode.

»Nacionalna vijeća nacionalnih manjina u ovome poslu imaju važnu ulogu, zadužena su za informiranje, tiskanje i distribuciju zahtjeva za upis te njihovo prikupljanje nakon potpisa, koji se zatim prikupljaju u gradskim i općinskim upravama«, kaže predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Branko Horvat*, ali dodaje kako sredstva za to još uvijek nisu osigurana. »Još se ne zna koliko će biti novca osigurano i mi moramo krenuti s vlastitim sredstvima, a hoćemo li kasnije moći refundirati sredstva – to ćemo još vidjeti. Mi moramo krenuti u pripreme i formiranje izbornog stožera koji će pripremiti kampanju i organizirati obilazak svih mjesta u kojima žive pripadnici hrvatske zajednice. U tome ćemo se osloniti i na medije i na naše udruge, Crkvu i druge organizacije i institucije, jer ovo mora biti široka akcija. Od HNV-a, pa do udruga koje se formiraju kao nevladine, neprofitne ili kulturne, sve je dio jednog jedinog cilja, a to

je očuvanje identiteta nacionalne zajednice.«

»Povijesni je trenutak za nacionalno-manjinske zajednice. Trebamo pri tome razdvojiti pitanje upisa na posebni birački popis, gdje ne bi smjelo biti podjela, suprotstavljanja i razmirica, a ako uspijemo napraviti birački popis, nakon toga slijede demokratski izbori i tko je bolji – taj će pobijediti. Hrvatska zajednica je imala problema s priznavanjem i ustrojstvom institucija, a ovo nam je sada šansa da napravimo pozitivan korak u tom smislu i dobro bi bilo da pripadnici naše zajednice shvate kako je ovo opća potreba cijele hrvatske zajednice. Činjenica je da idemo u pozitivnom smjeru. Pozitivan je pristup i ove Vlade, koja je novi saziv Savjeta za nacionalne manjine ponovno ustrojila. Osobno sam optimist i volio bih svoj dio optimizma prenijeti i na sve druge pripadnike naše zajednice i poručiti da se ne treba plašiti. Naime, često smo skloni govoriti o strahu, koji možda i jest prisutan, ali trebamo shvatiti kako je 2002. godine bio popis i u Srbiji se 70.000 građana izjasnilo Hrvatima

i ne vidim da je taj strah sad veći. Dapače, mislim da treba biti manji i da se ne treba zaklanjati iza tog straha«, kaže Branko Horvat.

»Pristup u sastavljanju popisa je izuzetno liberalan, obrasce ćemo imati na svim sajtovima, dijelit će se po našim drugarima, pri crkvama. Radit ćemo na organiziranju obilaska naših ljudi u ruralnim krajevima – po šorovima, kako se to kaže. Angažirat ćemo se maksimalno da ovo uspije. Ako ne uspije, bit će jako razočaran i u tom slučaju ćemo propustiti ozbiljnu šansu da jedan dio stvari stavimo na svoje mjesto. Poseban birački popis je važan kapital naše zajednice koji će nam u budućnosti omogućiti ozbiljnije djelovanje na očuvanju nacionalne opstojnosti«, zaključuje Branko Horvat.

Zahtjevi za upis će biti tiskani i slani potencijalnim upisnicima, a zahtjev je trenutačno moguće preuzeti s internetskih stranica www.ljudskaprava.gov.rs i podnijeti ga u pisanom obliku vlastoručno potpisanom, i to neposredno u općinskim upravama ili poštom.

J. D.

Udžbenika još uvijek nema

Nada da će djeca kompletirati svoje školske torbe još uvijek nije splasnula, jer je želja za pohađanjem nastave na materinjem jeziku ipak velika

Prvi je školski kvartal završen, a problem udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku i dalje nije riješen. Ovoga je puta taj problem čak izraženiji nego ranije, jer i prijašnjih godina su udžbenici kasnili, ali su ipak stizali. A sada? Još ih uvijek nema, ima samo obećanja. Ne može se reći da se ništa ne radi, ali očito nije svima stalo do toga da djeca imaju odakle učiti.

U većini škola snalaze se na razne načine, a najveći dio tereta ovog problema pao je na učitelje i nastavnike, koji se dodatno pripremaju za nastavu i zahvaljujući njima djeca i dalje prate nastavu na svom materinjem jeziku, te ne zaostaju s gradivom.

OBEĆANJA I PREVIŠE...

Na sastanku u Zagrebu s ministrom znanosti, obrazovanja i športa u Vladi Republike Hrvatske Radovanom Fuchsom, državnim tajnikom za srednje školstvo u Hrvatskoj Želimirom Janjićem i potpredsjednicom hrvatske Vlade Đurđom Adlešić, članica Izvršnog odbora HNV-a Stanislava Stantić-Prčić dobila je potporu u svezi s udžbenicima za ovdašnje đake.

»Na tom sastanku sam dobila uvjerenja da je Republika Hrvatska spremna dati potporu i u slučaju potrebe financirati njihovu nabavu«, kaže Stanislava Stantić-Prčić. »Još 2008. godine s privatnim je nakladnicima potpisan sporazum u svezi s tiskanjem udžbenika na hrvatskom jeziku, ali je izostala potpora Republike Srbije. Za ovu godinu imamo obećanje iz Zagreba, kao i iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, da ćemo udžbenike dobiti. No, već duže vrijeme sve ostaje samo na obećanjima.«

O ovoj problematiki predsjednica IO HNV-a Slavica Peić kaže: »Za ovu školsku godinu je tako kako je, stalno se radi na pitanju udžbenika i mi smo sve uradili što je bilo u našoj moći. Još uvijek smo optimistični i nadamo se, jer imamo obećanje iz Generalnog konzulata da će nam knjige biti osigurane. No, u ovom momentu ne znam kad će to biti. Ujedno radimo i na priprema za tiskanje novih udžbenika za sljedeću godinu.«

Od iduće školske godine suglasnost za tiskanje udžbenika trebala bi davati Pokrajina, dok republičko Ministarstvo daje suglasnost.

»Prema našim prognozama, za sljedeću školsku godinu trebali bismo imati bar dio udžbenika na hrvatskom, osobito iz onih

predmeta u kojima nema razlika u nastavnom programu na hrvatskom i srpskom jeziku. Udžbenici namijenjeni učenicima od prvog do osmog razreda osnovne škole, osim udžbenika iz skupine nacionalnih predmeta u koje spadaju hrvatski jezik, povijest, glazba i likovna kultura, za koje je BIGZ dobio odobrenje od Ministarstva prosvjete Republike Srbije, bit će tiskani za sljedeću školsku godinu. Tako smo dogovorili na sastanku s predstavnicima BIGZ-a Mirjanom Miloradović i Jasminkom Lukić Bogojević. Također, bit će pisani i novi udžbenici uz pomoć stručnjaka BIGZ-a, Školske knjige iz Zagreba i profesora iz hrvatske zajednice«, kaže Stanislava Stantić-Prčić te dodaje, kako se može očekivati da će iduće školske godine daci već učiti iz jednog broja novih udžbenika.

PRIJAMNI ISPITI

Što se tiče prijemnih ispita za srednju školu, sadašnji osmaši bi ih trebali polagati na hrvatskom jeziku i to predmete matematiku i hrvatski jezik. Po riječima Stanislave

Stantić-Prčić pripreme su u tijeku. »Na sastanku s načelnicom Školske uprave Sombor dr. Etelom Jerinkić zatraženo je da ponovno pošaljemo zahtjev novom pomoćniku ministra obrazovanja. Ovaj zahtjev je početkom ove godine već poslan prethodnom pomoćniku, ali odgovor još nismo dobili. Matematiku ćemo prevesti, dok za hrvatski jezik moramo napisati nove zadaće, po određenom planu i programu. Mi smo s tim priprema počeli. Odradit ćemo sve što je u našoj moći kako bismo, kad dobijemo dozvolu, odmah mogli ići u tiskanje. Nadam se da će to biti uskoro.«

RJEŠAVANJE PROBLEMA – TKO KAKO ZNA

U svim osnovnim školama problem s udžbenicima je isti.

»Nažalost, udžbenike u nastavi na hrvatskom materinjem jeziku nemamo, odnosno nismo ih još dobili, te se snalazimo na razne načine«, kaže pomoćnica ravnateljice OŠ »Matko Vuković« iz Subotice Sonja Konkolj. »Koristimo udžbenike od prošle godine, jer svake godine na kraju školske godi-

ne djeca vrate u školsku knjižnicu knjige i tako ih dobiva sljedeća generacija. Nemamo dovoljan broj udžbenika, a ni radne bilježnice ne možemo ponovno koristiti. Teško je raditi na ovaj način, ali moram reći kako se učiteljice i nastavnici maksimalno trude i dodatno pripremaju za nastavu. Mislim da bi nastava bila kvalitetnija i djeci lakše prihvatljivija kada bismo imali te udžbenike. Jednako tako, još uvijek postoji i nesklad u nastavnom planu i programu koji je vezan uz Republiku Srbiju i udžbenike iz Hrvatske, pa se plan dopunjuje snalaženjem nastavnika, odnosno učitelja. Zahvaljujući kvalitetnom kadru i dobroj namjeri, učenici ne trpe. Dobro bi bilo kada bi i sad stigli udžbenici, no iskreno, pomalo smo izgubili nadu.«

U istoj su situaciji i nastavnici i djeca u OŠ »Ivan Milutinović«.

»Udžbenike nemamo, kao što ih nema niti u drugim školama«, kaže ravnatelj Ivan Stipić. »Moram reći kako nastavnicima jako puno ulažu u rad s djecom. Oni se snalaze na razne načine, stari udžbenici koje imamo nisu u potpunosti upotrebljivi, te se uglavnom umnožavaju radni listovi i pripreme za nastavu. Još uvijek se nadamo da će knjige stići. Mislim da je tiskanje novih knjiga jedino rješenje i na taj način možemo imati svoje udžbenike, jer i zakon to odobrava. To su niskotiražni udžbenici koji se koriste i tiskaju i kod drugih manjina.«

U Gimnaziji »Svetozar Marković« ista priča. »Nemamo sve udžbenike, učenici su dobili dio udžbenika od prethodnih generacija«, kaže razrednica II. f odjela na hrvatskom jeziku. »No, problem koji nas muči jest to što nemamo dovoljan broj knjiga. U sadašnjem trećem razredu imamo 13 učenika, dok u drugom imamo 23 učenika, a isti je problem i s prvim razredom jer njih ima više nego prošle godine. Tako neki učenici ostaju bez knjiga. Isto tako moram reći da smo napravili popis udžbenika koji nedostaju i predali ga Hrvatskom nacionalnom vijeću, te se nadamo da ćemo, kako nam je i obećano, dobiti i te udžbenike. Knjige koje se mogu koristiti predaju se sljedećoj generaciji, a radnih listova imamo ipak puno manje nego u osnovnoj školi. Profesori se također pripremaju dodatno za nastavu po planu i programu koji je predviđen od strane Republike Srbije, kako učenici ne bi gubili na kvaliteti nastave.«

Željka Vukov

Hrvatski jezik će se učiti i u Plavni i Vajskoj

»Od ove godine đaci osnovnih škola u Plavni i Vajskoj učit će hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. U Osnovnoj školi 'Aleksa Šantić' u Vajskoj prijavilo se 13, a u Osnovnoj školi 'Ivo Lola Ribar' u Plavni 11 učenika za pohađanje predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, te je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje dalo suglasnost za izvođenje nastave, a Školska uprava Novi Sad odobrila je financiranje nastavnika. Ovo je prvi pokušaj uvođenja nastave hrvatskog jezika u škole u ovome kraju i nadamo se da će iduće školske godine biti još veći broj zainteresirane djece za učenje materinjeg jezika i vlastite kulture«, kaže član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća Željko Pakledinac, koji je ujedno i tajnik škole u Vajskoj.

J. D.

ŠTO VOJVODINA DOBIVA NOVIM STATUTOM I ZAKONOM O NADLEŽNOSTIMA I JE LI JOJ TO DOVOLJNO?

Autonomija veća nego ranije, manja od drugih u regiji

Nakon više od godinu dana od kako je u vojvođanskom parlamentu usvojen Prijedlog statuta Vojvodine, ovaj dokument, kao i Prijedlog zakona o utvrđivanju nadležnosti Pokrajine mogli bi se konačno pojaviti na dnevnom redu republičkog parlamenta sljedećeg tjedna, od 16. studenoga. Predsjednica Skupštine Srbije *Slavica Đukić-Dejanović* izjavila je kako će redovito zasjedanje biti prekinuto i zakazana nova sjednica i to najprije o Prijedlogu zakona o nadležnosti, a druga o davanju suglasnosti na Statut Vojvodine.

Ovi dokumenti goruća su tema u javnosti još od njihova donošenja, ponajprije jer su osporavani od strane oporbe (DSS, SRS, SNS) koja smatra da je Statut Vojvodine protuustavan i da će dovesti do stvaranja države u državi. Premda je, poslije pravno-tehničkih usuglasivanja na subotnjoj sjednici (7. studenog) Skupštine Vojvodine, na kojoj su prihvaćeni i amandmani SPS-a, podršku Statutu i pratećem zakonu najavila čitava vladajuća koalicija, samo dva dana kasnije to je opet postalo upitno. Poslije subotnje sjednice pokrajinskog parlamenta predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Bojan Pajtić* izjavio je kako radna verzija Zakona o nadležnostima Vojvodine nije savršena, ali obuhvaća veliku većinu prijedloga i zahtjeva pokrajinske administracije. On je rekao da će time Vojvodina imati veću autonomiju nego ranije, ali istodobno mnogo manju od velikog broja regija u Europi.

MAKSIMUM KOJI JE BILO MOGUĆE POSTIĆI

Pravno-tehnička usuglasivanja odnosila su se na nekoliko točaka koje su se našle u Prijedlogu statu-

ta, ali se ne spominju u Prijedlogu zakona o utvrđivanju nadležnosti Vojvodine, koji je prošlog četvrtka, 5. studenoga, usvojila Vlada Srbije. Ispravke u tekstu Statuta, prije svega, odnose se na način na koji će biti provedeni referendum u Vojvodini, na pitanja pokrajinske imovine koja će biti definirana posebnim zakonom, kao i na sklapanje međuregionalnih sporazuma, a ne međunarodnih ugovora, kako je prvobitno glasililo.

»Kada je riječ o Statutu, osim pravno-tehničkih izmjena kojim je usklađen sa Zakonom o utvrđivanju nadležnosti, drugih izmjena nema. U suštini se ništa nije odustalo od onoga što je i obećano. U odnosu na Ustav, koji je na koncu izvor mogućnosti autonomije, to je maksimum koji se mogao postići. Mislim da su sada Zakon o utvrđivanju nadležnosti i Statut u kolelaciji, odnosno da su usuglašeni i gotovo sam siguran da će Skupština Srbije dati suglasnost na dokumenta te da će oni uskoro biti proglašeni u Skupštini Vojvodine«, kaže *Dužo Runje*, zastupnik u Skupštini Vojvodine.

Inače, za te su dokumente glasovalo 84 zastupnika Skupštine Vojvodine, 20 njih iz redova SRS-a i DSS-a glasovalo je protiv, dok jedan zastupnik nije glasovao. Zastupnici Lige socijaldemokrata Vojvodine nisu sudjelovali u radu sjednice, jer kako su rekli, ne žele prihvatiti da budu daci ponavljači i smatraju da će novom raspravom o Prijedlogu statuta »biti poniženi i Skupština i građani koji su je birali«. Prema usuglašenom tekstu Vojvodina će od republičkih tijela preuzeti oko 150 novih nadležnosti.

»Zakon o utvrđivanju nadležnosti značajno povećava broj nadležnosti pokrajine, za nekih 154 novih, od toga je, recimo ilustracije radi, samo u obrazovanju nekih 13. Mislim da je to značajno za sve,

Premda je, poslije pravno-tehničkih usuglasivanja na subotnjoj sjednici (7. studenoga) Skupštine Vojvodine, na kojoj su prihvaćeni i amandmani SPS-a, podršku Statutu i pratećem zakonu najavila čitava vladajuća koalicija, samo dva dana kasnije sve je opet postalo upitno

jer će pokrajina sada imati svoju razvojnu banku, određena prava se tiču poljoprivrede, zatim gospodarstva, itd. Izmjene o kojima je riječ ne zadiru u suštinu i mislim da je riječ o jezičnim finesama, premda je bilo indicija da će se tražiti smanjivanje autonomije. Ako pogledamo kontekst drugih stranaka, mislim da ovim možemo biti više nego zadovoljni. Na koncu, hrvatski jezik na ovaj način ulazi u službenu uporabu u Vojvodinu, što je veoma značajno. Za manjine je također veoma značajno što će mnoga prava iz domene kulturne autonomije preći u pokrajinu. Primjera radi, Pedagoški zavod Vojvodine će imati određene ingerencije koje se tiču udžbenika, stručnih usavršavanja itd., a nama je veoma važno da to ostvarujemo u Novom Sadu jer smo bliži, jer je to jednostavnije, operativnije i manje tromo tijelo. Znači, ne mali broj prava će se ostvarivati i što je najvažnije i financirati, jer za sva ta prava koja budu prenesena država Srbija će morati osigurati sredstva u proračunu za njihovo ostvarivanje«, kaže *Dužo Runje*.

GLAVNI GRAD ILI TERITORIJALNO SREDIŠTE

Inače, najveći dio izmjena Prijedloga zakona o utvrđivanju nadležnosti Vojvodine u svezi je s dogovorom premijera *Mirka Cvetkovića* i *Nenada Čanka*, predsjednika Lige socijaldemokrata. Tada je, među ostalim, prihvaćeno da uđu odredbe prema kojima se prava definirana ovim zakonom ne mogu nekim drugim zakonom derogirati, da su u vlasništvu AP Vojvodine javna poduzeća i ustanove čiji je ona osnivač, te da je Novi Sad glavni grad. U prihvaćenim amandmanima Socijalističke partije Srbije navodi se kako Vojvodina ne može biti definirana u Statutu kao dio srednje Europe, već kao autonomna pokrajina građanki i građana koji u njoj žive i kao neodvojivi dio Republike Srbije. Također, Vojvodina može osnivati predstavništva u regijama Europe i u Bruxellesu uz suglasnost Vlade Srbije, a Novi Sad se ne može defi-

nirati kao glavni grad, već glavni administrativni centar Vojvodine.

»Što se tiče glavnog grada, u Statutu će ostati poglavlje da je Novi Sad glavni grad AP Vojvodine, a u sadržaju članka će pisati kako je to glavno teritorijalno, ekonomsko središte. Time su zadovoljeni određeni zahtjevi nekih stranaka koje se ne nalaze u vlasti, ali moram istaknuti kako su te promjene stvarno formalne prirode«, kaže *Runje*.

I upravo to pitanje glavnog grada, kako se spekuliralo u javnosti, ponovno je postalo pitanje koje je izazvalo nesuglasice. Naime, samo dan nakon što je Prijedlog statuta AP Vojvodine ušao u proceduru srbijanskog parlamenta povučen je zbog »tehničkih razloga«, i to odlukom Skupštine Vojvodine, kako bi se obavile još neke korekcije. Među korekcijama je jasnije definiran položaj Grada Novog Sada, kao glavnog, administrativnog središta Vojvodine, a time je otklonjena nesuglasnost stavka 1. i stavka 4. članka 10. Prijedloga statuta, kojim je to uređeno.

Glede toga glasnogovornica LSV-a i narodna zastupnica *Aleksandra Jerkov* rekla je kako Liga nema razloga sumnjati u dogovor koji je postigla s premijerom *Cvetkovićem*.

»Što se nas tiče, naslov članka 10. ne može biti promijenjen bez ponovnog zasjedanja Skupštine Vojvodine, s obzirom na to da se ne radi ni o kakvim tehničkim ispravkama. Ukoliko to ipak bude promijenjeno, naša će stranka donijeti odluku hoće li uopće podržati takav prijedlog Statuta«, rekla je *Jerkov*.

Lider Saveza vojvođanskih Mađara *István Pásztor* rekao je kako ta stranka također neće podržati nove izmjene teksta Statuta. »SVM je spreman samo podržati tekst Statuta koji je izrađen sukladno zaključku o pravno-tehničkoj korekciji, usvojenom u Skupštini Vojvodine«, rekao je *Pásztor*.

Što je zapravo konačna verzija Statuta i hoće li biti izglasovan u Skupštini Srbije, valjda će se konačno znati krajem sljedećeg tjedna.

S. Mamužić

Gripa prijeti

Zahvaljujući sposobnosti hiper brzog širenja, virus gripe je stigao i na naš teritorij, a najbolje se možemo zaštititi mjerama predostrožnosti

Piše: Dražen Prčić

Na dan pisanja ovoga teksta, u utorak 10. studenoga, osnovne i srednje škole u Srbiji zatvorile su svoja vrata u cilju ostvarenja mjera prevencije pred nadolazećim širenjem virusa gripe. Nekoliko smrtnih slučajeva, te sve veća brojka oboljelih od sezonske gripe i tzv. »svinjske« gripe, alarmirali su javnost.

U želji da našim čitateljima ukažemo na glavne aspekte ovog problema, koji sve više zaokupljuje našu stvarnost, zamolili smo dr. Nebojšu Bohuckog, epidemiologa u Centru za prevenciju i kontrolu bolesti u Zavodu za javno zdravlje

jedinicama intenzivne njege. Ovo je važno naglasiti, jer se upravo iz ovoga razloga ne može točno utvrditi broj oboljelih osoba od gripe H1N1, jer kod većine klinička slika nije toliko problematična pa se najveći broj osoba niti ne javlja liječnicima. Oni koji imaju određene tegobe prema već navedenim kriterijima (povišena tjelesna temperatura, gušobolja i sl.) dobivaju dijagnozu i svi domovi zdravlja šalju mjerodavnim zavodima podatke o točnom broju oboljelih sa simptomima sličnim gripi. Spomenuta virusološka dijagnostika se ne radi iz jednostavnog razloga, jer u smislu terapije to nema nikakvog značaja za oboljelog. Znači, ukoliko netko ima određenu simptomatologiju koja liči gripi u etiološkom smislu njezinog uzročnika, ništa ne znači je li u pitanju H1, H1N1, H3N2, influenza tipa B ili neki od 200 drugih respiratornih virusa koji bi mogli dati sličnu kliničku sliku.

VIRUSOLOŠKA SLIKA

»Sličan problem, kao i kod virusološke dijagnostike, postoji i kod određivanja točne virusološke slike na našem teritoriju, jer Republika Srbija ima tzv. centinel sustav nadzora (primjenjuje se na teritoriju naše pokrajine) prema kojemu liječnici prijavljuju slučajeve na osnovi kliničke slike oboljelih osoba«, dodaje dr. Bohucki. »S obzirom da je sve to usko povezano s već spomenutom virusološkom dijagnostikom, dobivaju se rezultati samo određenih reprezentativnih uzoraka. S druge strane, postoji mreža za praćenje virusa na teritoriju Europe (EISS – Europe Influenza Surveillance System), koja prati aktivnost virusa i na osnovi ovih podataka se vidi kako je gotovo 100 posto svih slučajeva influenze izazvano novim pandemijskim tipom H1N1v, dok se oni drugi tipovi za koje se očekivalo da će dominirati prema prognozama iz veljače ove godine, poput H1N1 i HPN2, tzv. Brisbane tip, nisu pokazali opasnim i dominantnim poput spomenutog H1N1v. Upravo za ovaj virus se spekulira kako je uzročnik ovoga sindroma koji nastupa pandemijski i na našem teritoriju, pa su dijagnoze bolesti sličnoj gripi neizravni

Proglasena epidemija gripe

Na konferenciji za tisak u Vladi Srbije, u srijedu 11. studenoga, ministar zdravlja Tomica Milosavljević proglasio je epidemiju novoga gripa A H1N1 na teritoriju Republike Srbije. Naredba ministra za proglašenje epidemije podrazumijeva izvanredni epidemiološki nadzor, zabranu okupljanja na javnim mjestima, uključujući škole i predškolske ustanove u cijeloj državi ili u dijelovima zemlje, ali prema procjeni mjerodavnih zdravstvenih ustanova na tim teritorijima.

pokazatelj aktivnosti virusa influenze na nekom terenu, konkretno u Republici Srbiji.«

PANDEMIJA

»Kada se kaže pandemija, onda se podrazumijeva da su zahvaćene najmanje dvije regije svijeta, a podjela je izvršena od strane Svjetske zdravstvene organizacije. Tako je pandemija već bila na tlu američkog kontinenta i na europskom tlu (od 11. lipnja). Smatra se da se virus influenze kreće brzinom najbržeg prijevoznog sredstva, jer je dovoljna jedna zaražena osoba koja zrakoplovom prijeđe na drugi kontinent i jasno je kako s njom stiže i virus koji ona nosi u sebi. Dakle, kada se proglašava stanje pandemije, jasno je da je virus već gotovo svugdje prisutan,

ali u znatno manjem intenzitetu. Problem je što neke zemlje nisu prijavile svoje slučajeve poput, primjerice, Bjelorusije ili Sjeverne Koreje, i tada javnost ne može sagledati stvarne razmjere potencijalnog ozbiljnijeg zdravstvenog problema.«

SVINJSKA GRIPA

»Termin svinjska gripa je posve neadekvatan u ovom slučaju. Istina je da svinje mogu oboljeti od gripe (influenza), ali od te gripe čovjek ne obolijeva, kao što od humane, čovječje gripe ne obolijevaju svinje. Međutim, genetskom analizom samog uzročnika virusa uočena je sličnost ovoga virusa s nekim virusima koji postoje kod svinja i zbog toga je i nastao ovaj posve neadekvatan termin koji se danas koristi.«

Dr. Nebojša Bohucki

u Subotici, i dr. Zoricu V. Dragaš, specijalicu socijalne medicine, za stručno pojašnjenje onoga što bi svatko trebao znati u svezi s nadolazećim problemom gripe.

VIRUSOLOŠKA DIJAGNOSTIKA

»Kada je riječ o epidemiološkoj situaciji u vezi gripe H1N1 iznimno je važno reći kako se više ne radi rutinska laboratorijska dijagnostika kod svakog oboljelog koji ima povišenu tjelesnu temperaturu iznad 38 stupnjeva i odgovarajuću simptomatologiju poput bolova u mišićima i zglobovima, odnosno određenih respiratornih tegoba poput kašlja ili gušobolje«, kaže epidemiolog dr. Nebojša Bohucki. »Sada se na teritoriju Republike Srbije radi virusološka dijagnostika u cilju identificiranja ovoga virusa samo za najteže slučajeve, tj. za osobe koje su hospitalizirane u bolnicama i kod kojih je klinička slika toliko teška da su smještene na

INKUBACIJA, INFEKCIJA

»Razdoblje inkubacije za svaku bolest ovakve prirode je identično i traje 3-4 dana, s tim što može biti i kraće (1 dan) ili nešto duže (7 dana). U prosjeku je to spomenutih 3-4 dana. Nakon razdoblja inkubacije osoba koja je zaražena virusom naglo obolijeva i osjeća sve simptome nastupajuće bolesti. Problem je što mnogi oboljeli nemaju pravu kliničku sliku, ali zbog svoje simptomatske inficiranosti šire dalje zarazu. Upravo zbog svega toga samo trajanje bolesti i duljina oporavka isključivo je individualna stvar i varira od slučaja do slučaja. U principu je gripa kratka bolest, koja traje do 7 dana.«

CIJEPLJENJE

»Cijepljenje protiv tzv. sezonske gripe i, naravno, novim cjepivom protiv ove nove gripe, najbolji je način zaštite od zaraze virusom koji izaziva ove bolesti. Da ne postoji sustav cijepljenja oboljelo bi minimalno 30, pa sve do 50 posto populacije, no ne bi svi bili zahvaćeni ekstremnim, već samo blažim oblikom ove bolesti. To je sve, govoreći općenito, samo dio »ledenog brijega«, jer su u pitanju promili. Ali kada globalno promatramo naš planet na kojemu bezmalo živi 7 milijardi ljudi, onda jedan promil iznosi 7 milijuna i ova apsolutna brojka postaje ogromna. Apsolutna zaštita ne postoji, jer virus svake godine nanovo mutira, zbog toga se sastav cjepiva svake godine mora mijenjati.«

PREVENCIJA

»Najbolju zaštitu protiv potencijalne zaraze predstavljaju tzv. preventivne mjere, među kojima najznačajnije mjesto predstavlja higijena ruku, jer se uzročnici prenose putem kontaminiranih prstiju kojima se poslije dotiču oči, usta i nos. Naravno, do zaraze može doći i udisanjem uzročnika izbačenih iz nečijeg organizma (kašalj, kihanje) na udaljenosti manjoj od 1,5 m, ali to ne znači da svi sada trebaju nositi zaštitne maske. Naprotiv. One se preporučuju isključivo zdravstvenim djelatnicima koji su u neposrednoj blizini i okolini oboljelog i pregledajući ga, tj. liječeći ga, bivaju izloženi izravnom utjecaju virusa, te osobama koje su imuno deficitentne i imaju neku težu bolest. Apeliramo na sve bolesne da ostanu u svojim domovima i ne šire dalje zarazu, a zdravi da ne idu u posjete osobama koje su već oboljele.«

ZORICA V. DRAGAŠ, SPECIJALISTICA SOCIJALNE MEDICINE

Mjere primarne i sekundarne prevencije

»Opće mjere primarne prevencije nas čuvaju od mnogih kroničnih i nezaraznih bolesti, a ne samo od potencijalne aktualne epidemije i pandemije gripe, kaže specijalistica socijalne medicine Zorica V. Dražaš.

»U ove mjere ubrajamo sve one činitelje koje trebamo poduzeti kako primarna bolest ne bi niti nastala, a nakon toga slijedi i koncept sekundarnih mjera prevencije, koje se ogledaju u ranom otkrivanju bolesti koja je već nastupila.

PRAVILNA PREHRANA

Prije svega, glede navedenih primarnih mjera na prvom mjestu je pravilna prehrana. S obzirom da smo već ušli u tzv. zimsko razdoblje, obroke trebamo pripremati na temelju svega onoga što se može naći u svakodnevnoj ponudi a sadrži dovoljnu količinu potrebnih vitamina i minerala. Nikako se ne smije zanemarivati dovoljan unos povrća i voća, a najkorisnije je konzumirati ih u svježem stanju, kada je i najmanji gubitak njihovih hranjivih vrijednosti. Osobito bih preporučila redovito konzumiranje kiselog kupusa koji je izuzetno bogat vitaminom C, ali i svježeg kupusa i paprike, za koju je opće poznato kako sadrži mnogo više vitamina C u odnosu na, recimo, limun ili naranču. Osobe koje su pušači trebale bi znati kako duhanski dim posve razara C vitamin, pa bi trebale obratiti pažnju i na povećaniji unos namirnica koje ga u sebi sadrže.

IZBJEGAVANJE TJELESNIH KONTAKATA

Na, uvjetno rečeno, na drugom mjestu je higijena, osobna higijena i higijena pribora kojim se koristimo, stvari kojima se svakodnevno koristimo u našem domu i izvan njega, te u izravnom kontaktu s drugim osobama. U svjetlu aktualne opasnosti od pandemije gripe trebalo bi, što je više moguće, izbjegavati ljubljenje i rukovanje, ukoliko moramo kihati trebali bi obvezno koristiti rupčić, prekrivati njime cijelo lice, zatim ga treba odmah baciti, što je više moguće prati ruke i sve navedeno također, s pravom, očekivati i od drugih osoba u neposrednoj životnoj okolini. Osobni primjer, pogotovo kada je u pitanju rad u kolektivnom okruženju, izuzetno je važan kao oblik najbolje moguće prevencije izbjegavanja potencijalne zaraze. Treći stupanj preventivne zaštite ogleda se u svakodnevnom njegovanju tjelesne aktivnosti, kao jednog od obrambenih faktora za imunitet našeg organizma te, koliko je to moguće, čuvanja od potencijalne prehlade koja dodatno slabi organizam i imunitet, pa je takva osoba znatno ugroženija u potencijalnoj zarazi od gripe. Jer gripa se, podječam, ne dobiva kada se osoba prehladi, nego isključivo kada se nađe u kontaktu s drugom zaraženom osobom ili prostorom u kojima su zaražene osobe boravile. Upravo zbog toga bismo trebali što više izbjegavati odlazak među velike skupine ljudi, gdje postoji objektivno veliki rizik od potencijalne zaraze, a kada smo doma treba se što više odmarati, osobito tijekom noćnog poćinka.

Također, ukoliko to nije krajnje potrebno, izbjegavati odlazak lijećniku i boravak u prostorijama u kojima se nalaze već zaražene osobe, nego na osnovi postojećih simptoma, u skladu s tzv. sekundarnom prevencijom ranog otkrivanja nastupile bolesti, pozvati lijećnika i konzultirati se je li neophodan posjet ambulanti ili je moguće realizirati kućni lijećnički posjet. U svakom slučaju savjetuje se pooćtrena pozornost, uz konstantno promatranje i uočavanje moćebitnih promjena, jer svaka bolest ukoliko je ranije otkrijemo ima znatno veće šanse za bolje i uspješnije lijećenje. Što se tiče odrećdenih simptoma koji bi mogli ukazivati na zaraženost gripom, oni variraju od osobe do osobe, jer se, primjerice, kod nekoga mogu pojaviti svi poznati simptomi, dok se kod druge osobe moće pojaviti samo jedan ili kombinacije nekih. Najindikativniji simptom je jamaćno povićšena tjelesna temperatura (iznad 38 stupnjeva), ali i glavobolja, bolovi u mićićima i glećnjevima, gućšobolja, kaćljanje, kihanje, curenje iz nosa, zapaćšeni nos i dr. Simptomi mogu ukazivati da se radi o potencijalnoj zaraćenosti virusom gripe, neovisno o kojem je tipu gripe rijeć. Na koncu, ukoliko djeca obole od gripe, savjetuje se bezuvjetno suspendiranje odlaska u jaslice, vrtić ili školu, uz ostanak kod kuće sve do zavrćetka bolesti.«

Mnogi povjesničari, i hrvatski i srpski, nisu dorasli istraživanjima. Ili su metodološki inferiorni ili ih tema nadjača. Ili su njihove namjere tendenciozne. Dakle, ili neće (biti moralni), ili ne znaju (istraživati), ili ne mogu (nisu emotivno zrele osobe). Ili, najčešće, sve to zajedno

Zdenko Samaržiju, profesora povijesti, publicista, novinara, urednika, pisca udžbenika i, evo najnovije, TV scenarista, javnost hrvatske zajednice u Vojvodini dobro poznaje. Istraživanjem događaja i povijesnih ličnosti vezanih uz višestoljetni život Hrvata u Bačkoj, Srijemu i Slavoniji bavio se dugo, ali je novi zamah tom profesionalnom angažmanu dalo njegovo čvršće vezivanje za pojedine institucije ovdašnje hrvatske zajednice, prije svega za Hrvatsku riječ, gdje je nekoliko godina uređivao i objavljivao tekstove iz područja povijesti. Osim u jedinom tjedniku na hrvatskom jeziku u Srbiji, Samaržija je objavljivao i u Klasju naših ravni i somborskom Miroljubu, a zapažene tekstove objelodanio je i u Herodotu, listu nastavnika povijesti Srbije te E-novinama, internet-skom portalu kojeg vodi beogradski novinar Petar Luković.

Uz novinarski i spisateljski angažman, Zdenko Samaržija je uvijek

na raspolaganju Hrvatima s ove strane Dunava u svim prigodama, bilo da je u pitanju organiziranje promocije autora iz Vojvodine u Hrvatskoj, bilo da je riječ o predavanjima za nastavnike koji rade u hrvatskim odjelima ili za mlade koji uvježbavaju vještine javnog govora ili vođenja institucija.

Povod za razgovor s ovim, kako to sam voli reći, slavonskim prijateljem bačkih i srijemskih Hrvata, jesu emisije koje se već neko vrijeme emitiraju na Hrvatskoj televiziji, a čiji je Zdenko Samaržija suradnik na scenariju. Emisije su dio šireg serijala koji se prikazuje na hrvatskoj javnoj televiziji, a prva emisija nosila je naziv Srednjovjekovne utvrde na Dunavu.

HR: Nije vas dugo bilo u medijskom prostoru vojvođanskih Hrvata. Niste dugo bili u Vojvodini, u Subotici. I onda ste nas ugodno iznenadili zanimljivim televizijskim emisijama. Što se događa s vama?

Povijest nije kriva, ali neki povjesničari jesu

Razgovor vodio: Zvonimir Perušić

Drago mi je što me, barem neki, nisu zaboravili. Postoje sjajna razdoblja na poslovnom i privatnom polju, a neka životna razdoblja je najbolje zaboraviti. Na privatnom polju, hvala na pitanju, protekle bih dvije godine zaboravio. Za razliku od poslovne grane. Izgled emisijama koje su dio serijala o slavonsko-barańsko-srijemskom srednjovjekovlju, te emisijama o industrijskoj arhitekturi, ali i emisijama o zaslužnim bunjevačkim i šokačkim Hrvatima te inim stanovnicima Slavonije, Baranje i Srijema, dali su prije svega glavna urednica Znanstvenoga programa HRT-a Edda Dubravec i filmski redatelj Luka Marotti, ali i ostali dio snimateljske ekipe. Zajedno smo oblijetali gustiše, penjali se na bregove, spuštali u opkope, snimali i smrzavali se iz čikla po Dunavu i verali se po skelama. Dakako, to je tek dio posla. Obol je dao glazbeni urednik, a konačni izgled dali su zaduženi za montažu. I, naravno, Tomislav Martinović, koji je zajedno sa mnom izradio animacije utvrda na Dunavu, koje su, zapravo, najupečatljiviji dio emisije.

HR: Znali smo da ste profesor povijesti, ali nismo znali da se posebice bavite srednjim vijekom u Slavoniji.

I u Baranji i Srijemu, a bogme i

u Bačkoj i to već četvrtinu stoljeća – upravo sam u pregovorima s novosadskim konzervatorima da se, uz alimentaciju Europske Unije, uključim u istraživanja srednjovjekovnoga Bača. Područje moga istraživačkoga interesa je kulturni prostor Hrvata u Podunavlju u razdoblju feudalizma, srednjovjekovnoga, osmanlijskog i habsburškog, svejedno. Sve do početka 15. stoljeća, dakako od seobe naroda, Bačka, Baranja, Srijem i Slavonija bili su, uz ostale hrvatske zemlje, područja društvenoga razvoja Hrvata – drugih nacionalnih zajednica ovdje nije bilo, dakako ne u većem broju. Uz nešto Mađara, koji su živjeli u svega desetak sela, i kapilarno i planski doseljenih Nijemaca (u Štitar dolaze Sasi, kao i na Frušku goru pokraj Slankamena, a nazivi naselja Nemetin i Nijemci svjedoče o podrijetlu stanovnika tih naselja) u nekoliko sela i gradova, na ovom se području razvija civilizacija srednjovjekovnih Hrvata, osebujna, drugačija od Hrvata na obali Jadranskoga mora ili bosanskih Hrvata, i koja nam je ostavila bogato kulturno naslijeđe. Na graditeljskom polju ovdje je niklo približno tri stotine romaničkih i gotičkih crkava te stotinjak utvrda.

HR: I onda su došli Turci i spalili sve crkve i uništili utvrde?

Profesor i publicist

Zdenko Samaržija profesor je filozofije i povijesti. Odslušao je poslijediplomski studij hrvatske povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Publicira u znanstvenim i stručnim časopisima u Hrvatskoj i inozemstvu. Osim metodičko-didaktičkih tekstova i udžbenika za osnovnu i srednje škole, sudjeluje u konzervatorskim istraživanjima i restauratorskim radovima, piše o povijesti Katoličke crkve, toponimiji Slavonije i Srijema, povijesnoj hidrografiji, povijesnoj demografiji te analize narodnosnih zajednica u Slavoniji i Srijemu – osobito Nijemaca, Mađara te Židova. Suraduje s mnogim tiskanim i elektroničkim medijima kao scenarist, novinar, izjestitelj, feljtonist i kolumnist. Uredio je i recenzirao više knjiga.

Turci nisu spalili ništa, niti su rušili išta bez prijekne potrebe. Ako je neka crkva stradala u ratnim operacijama koje će završiti osmanlijskim zaposjedanjem srednjega Podunavlja, ona je izgorjela zbog zalutalog projektila ili samovoljnog postupka nekog osmanlijskoga vojnika. Ako se složimo s tezom, koja se provlači kroz hrvatsku historiografsku literaturu, da su Turci trkači i palikuće, koji patološki mrze sve što podsjeća na kršćanstvo, osobito rimsko kršćanstvo, kako objasniti da su umalo sve zidane srednjovjekovne crkve u Slavoniji, Baranji, Bačkoj i Srijemu preživjele 150 godina osmanlijske vladavine? Devastacija srednjovjekovnih crkava uslijedila je u 18. stoljeću, osobito za vrijeme poznate vladavine *Marije Terezije* i reformi *Josipa II.* Umalo za svaku

drugih, što bi se u neku ruku moglo i tolerirati, jer život različitih društvenih skupina na jednom području bez nekih većih interakcija ima povijesno utemeljenje. Mi živimo jedni protiv drugih. Predatorski mentalitet podgrijava sumanutim ambicijama nastalih na mitološkoj slici prošlosti vlastitoga naroda uzrok je većine zala koja nam se događaju.

HR: Jesu li povjesničari krivi za nešto?

Jesu. Povijest nije kriva, krivi su povjesničari, premda ne treba naglašavati značenje nastave povijesti i početi hajku na učitelje. Danas sva djeca u školama uče o razmnožavanju homo sapiensa i upoznata su sa sredstvima za sprečavanje začeca, a broj abortusa vrtoglavo raste. Treba li zbog toga linčovati učitelje biologije?

skim srednjovjekovnim utvdama, a pri dovršetku je i monografija o srednjovjekovnim baranjskim, slavonskim i srijemskim crkvama i utvdama. Nešto poput light i hot verzije iste priče. Slikovnica je pripremljena da bude edukativna i nadam se da će potaknuti male glavice na maštanje, ali da im u srce usadi svijest o potrebi očuvanja i istraživanja kulturne baštine. Monografija je informativna, jer osim strukturalne analize arhitektonskih oblika srednjovjekovnih crkava i utvrda donosi i pregledni i detaljni vodič za šetače po srednjovjekovnim objektima. Za nekoliko tjedana trebamo poslati u tisak monografiju o Nogometnom klubu Seljak iz Koške, moga sela, koju je napisao moj otac, a ja uredio. Završio sam monografiju o ekohi-

u Bosut, u Moroviću. U 13. stoljeću ovladali su većim dijelom toka Bosuta. U 14. umalo cijelom Fruškom gorom, a koncem stoljeća izbili su na Dunav i sagradili utvrdnu i samostan u Šarenggradu. U 15. stoljeću nastavili su napredovati na društvenoj ljestvici i zagospodarili su cijelom Mačvom, sjevernom Bosnom, dobili desetke vlastelinstava u današnjoj Mađarskoj i Rumunjskoj te središte svoga posjeda premjestili u Valpovo. Usko gledano, gospodarili su obalama Spačve, Sudve, Bosuta, dijelom Save i Drine, dijelom Dunava, Vučice, Karašice i Drave. Da dalje ne nabrajam. Poduzeli su nekoliko opsežnih hidroloških zahvata, sagradili ili obnovili sijaset crkvi, samostana i utvrda. Bili su među najmoćnijim i najbogatijim obitelji-

crkvu imamo podatke kada je srušena i gdje je ugrađen građevni materijal prikupljen s nje. Daleko od toga da su Turci bili nositelji miroljubive koegzistencije ili da su propovijedali pacifizam, nešto poput *Dalaj Lame*, no optuživati Osmanlije za devastaciju kršćanskih vjerskih objekata je, u najmanju ruku, netočno.

HR: Je li to neki nov pogled na prošlost Podunavlja?

Nije problem što je to nov pogled, ako je uopće nov. Problem je što većina javnih djelatnika gleda na prošlost ovoga područja starim očima. Zbog njih se ovdje ne živi zajedno. Ne razvijaju se u istim uvjetima društveni odnosi svih narodnih zajednica – postoje povlašteni, jednaki i važniji. Mi, zapravo, ne živimo zajedno, niti jedni pokraj

HR: Jesu li onda neki povjesničari krivi?

Jesu. Mnogi hrvatski i srpski povjesničari nisu dorasli istraživanjima. Ili su metodološki inferiorni ili ih tema nadjača. Ili su njihove namjere tendenciozne. Dakle, ili neće (biti moralni), ili ne znaju (istraživati), ili ne mogu (nisu emotivno zrele osobe). Ili, najčešće, sve to zajedno. A takve je lako prepoznati – stupanj njihove duhovnosti obilježio je sva njihova (ne)djela i uzrokovao posljedice koje svi kusamo.

HR: Hm... Da se vratimo mi u naše uže okvire. Kakvi su vam planovi za dolazeće razdoblje? Hoćete li ponovno pisati za hrvatske medije u Vojvodini?

Ako me urednici medija pozovu, odmah. Završavam slikovnicu o životu u slavonskim i srijem-

Serijal na HTV-u

Hrvatska televizija započela je emitiranje serijala o srednjovjekovnim crkvama i utvdama u Slavoniji, Baranji i Srijemu, čiji je Zdenko Samaržija suradnik na scenariju.

»Predložio sam Eddi Dubravec, urednici Znanstvenoga programa HRT-a, da snimimo serijal o srednjovjekovnim crkvama i utvdama u Slavoniji, Baranji i Srijemu, što je ona, nakon pregledanih materijala koje sam prikupio u istraživanjima, prihvatila«, kaže za HR Zdenko Samaržija. »Dogovorili smo se da Slavoniju, Baranju i Srijem podijelimo u regije (Papuk i Krndija, crkve i utvrde u porječju Vuke, srednjovjekovno graditeljstvo na obalama Bosuta, mistika Dilja...) te da za početak snimimo dvije emisije, jednu o utvdama, drugu o crkvama. Napisao sam okvirni scenarij, hodogram snimanja, a Edda Dubravec je to uobličila u televizijsku formu. Snimili smo Utvrde na Dunavu, koje su emitirane, i Srednjovjekovne crkve-stažarnice, emisiju o crkvama-utvdama na obroncima Požeške gore i Dilja, iz kojih se nadzirala sigurnost plovidbe rijekom Orlovom. Ubrzo su uslijedila snimanja emisija i izvan sheme srednjega vijeka. Sljedećih mjeseci snimat ćemo crkve i utvrde u drugim slavonsko-srijemskim regijama te nekoliko emisija posvetiti baranjskom srednjovjekovlju, a snimat ćemo emisije koje obrađuju i druga povijesna razdoblja.«

storiji Slavonije, a nadam se da ću ubrzo ukoričiti studiju koja se sada radno zove Geografija Morovića. I dalje radim scenarije za HRT, istražujem u arhivima za potrebe konzervatorskih elaborata...

HR: Ekohistorija? Što je to? A Geografija Morovića?

Ekohistorija Slavonije je zapravo priča o povijesti uzgoja bilja i životinja te načinima kako su stanovnici Slavonije, Baranje i Srijema dolazili do hrane prije upotrebe suvremenih agrotehničkih sredstava. Kako su sustavi prikupljanja namirnica utjecali na izgradnju društvenih sustava, koji su dominirali srednjim Podunavljem.

Plemićka obitelj *Gut-Keleda* preselila se iz Švapske u Ugarsku, pa odande u 13. stoljeću u Srijem. Središte im je bilo na ušću Spačve

ma srednjovjekovne Europe. Red je da se monografski obradi povijest graditeljstva i političke moći ove srijemske plemićke obitelji.

HR: Može li se u Hrvatskoj živjeti od pisanja?

Naravno.

HR: Pa i na polju kulture?

Pa i na polju kulture, dakako. Kultura je skupa – nekultura je skuplja. Europska Unija potpomaže samo kvalitetne projekte, a bez sustavnih istraživanja nemoguće je napraviti kvalitetan projekt. Ista je situacija s knjigom, povijesnim knjigama koje prezentiraju život u nekim prošlim vremenima. Ako koristite suvremene metode na relevantnoj arhivskoj građi, i pritom ste stilski obilježili vlastiti tekst i dobro ga prezentirali, uspjeh na tržištu vam je zajamčen.

HOĆE LI DRŽAVNA IZDVAJANJA ZA AGRAR U IDUĆOJ GODINI BITI VEĆA NEGO U OVOJ NA IZMAKU

Poljoprivreda zaslužuje bolji tretman

Predstavnici poljoprivrednih udruga za zemljodjelce zahtijevaju 6 posto državnog proračuna, što je više nego dva i pol puta veći iznos od ovogodišnjeg. To je maksimalistički zahtjev koji vjerojatno neće biti dostignut, iako je poljoprivreda jedna od rijetkih gospodarskih grana koje ostvaruju suficit u izvozu.

Prema najavama iz samog vrha Vlade Srbije agrarni bi proračun u 2010. uistinu mogao biti veći nego ove i ranijih godina. Ništa još, naravno, nije sigurno, no ovoga su puta očekivanja poljoprivrednika i predstavnika njihovih udruga nešto optimističnija od dosadašnjih i vjeruje se

da je potrebno stvari mijenjati. Uz to, mi smo premijeru Cvetkoviću i ministru poljoprivrede *Saši Draginu*, koji je također sudjelovao u razgovoru, rekli kako je bolje da mi, kao predstavnici udruga i Vlade, razgovaramo prije nego što problem iskrсне, nego da na razgovore dolazimo poslije blokade cesta. Jer, i mi i oni imamo iskustva iz 2003. i 2007. godine, znamo kako izgledaju blokade cesta. Nije naša osnovna djelatnost da se bavimo blokadom cesta, niti se želimo time baviti, nego želimo razgovarati i taj se razgovor, evo, odvija. A, zašto razgovor izravno s premijerom? Pa, pokazalo se kako nije dovoljan razgovor s predstavnicima resornog ministarstva, jer tamo nam govore kako nas razumiju, ali da nemaju dovoljno ovlasti.

Kiš navodi kako im je premijer rekao da u vrijeme planiranja državnog proračuna za 2010. godinu sva ministarstva traže maksimum. Svatko u svojoj domeni hoće uraditi što više, a jasno je da nema novca za maksimalističke zahtjeve svih resora. Ipak, neki je dan pokrajinski tajnik za poljoprivredu *Daniel Petrović* izjavio kako očekuje da dio proračuna namijenjen za poljoprivredu u idućoj godini bude 40 milijardi dinara, odnosno ne manje od 5 posto ukupnog državnog proračuna. Udruge poljoprivrednika traže da taj iznos bude 6 posto. Izvršni tajnik Regionalne gospodarske komore Subotica *Ivan Vojnić Tunić* izjavio je ovih dana da bi agrarni proračun trebao biti čak 10 posto, odnosno 60 milijardi dinara, 3,3 puta veći nego do sada.

»U 2009. godini dio proračuna namijenjen potrebama poljoprivrede i poljoprivrednika iznosio je 17 milijardi dinara i to je tih 2,2 posto ukupnog državnog prora-

čuna«, objašnjava Miroslav Kiš. »Ministarstvo poljoprivrede sada za iduću godinu traži 30 milijardi dinara, što je skoro dva puta više. Osim toga, Ministarstvo ima i svoje prihode, tako da bi to moglo biti još nekoliko milijardi preko toga. Premijeru smo objasnili što je ono što mi tražimo, a on je rekao da će uraditi sve što je u

svih predstavnika poljoprivrednih udruga u Vojvodini, pa i u Srbiji u cijelosti.«

ISPUNJENO OBEĆANJE

Od 17 milijardi dinara ovogodišnjeg agrarnog proračuna, odnosno 2,2 posto ukupnog državnog proračuna, 12 milijardi je otišlo na

Ništa preko noći: Miroslav Kiš

kako će državni novac namijenjen poljoprivredi iduće godine biti veći od sadašnjih 2,2 posto ukupnog državnog proračuna, odnosno iznad 17 milijardi dinara.

S umjereno pozitivnim gledanjem na povećanje proračuna za poljoprivredu govori i predsjedavajući Asocijacije poljoprivrednika Vojvodine *Miroslav Kiš*, koji je, sa suradnicima, o toj temi prije nekoliko dana službeno razgovarao s premijerom *Mirkom Cvetkovićem* u njegovom kabinetu u Beogradu.

ZAHTJEVI VELIKI, OPTIMIZAM UMJEREN

»Ono što djeluje ohrabrujuće, već je i sama činjenica da nas je premijer primio, i to drugi put u manje od pola godine, jer to ranije nije bila praks«, kaže Miroslav Kiš opisujući beogradski sastanak održan koncem listopada. »Sama činjenica da nas je premijer primio i razgovarao s nama pokazuje kako ljudi u Vladi uviđaju da nešto nije u redu u poljoprivredi i

njegovoj moći, potvrdio je da je naš zahtjev opravdan i realan. To u meni budi optimizam, nadu da će agrarni proračun biti nešto veći, a čim je veći bit će bolje i za poljoprivrednike. Naravno da je i to malo u odnosu na zemlje u okruženju, ali, nažalost, mi moramo znati gdje živimo, u kakvoj je situaciji ova zemlja i moramo biti realni. No, od povećanja iznosa novca za poljoprivredu nećemo odustati, jer to je jedinstveni stav

izravna davanja, to je onih 12.000 dinara po hektaru poljoprivrednim gazdinstvima, kao potpora za kupovinu repromaterijala za ovogodišnju sjetvu. A, 2,2 posto je otprilike polovica prosjeka državnog proračuna u prethodnih pet sezona. Godine 2003. proračunski iznos za poljoprivredu bio je 5 posto.

»S jedne strane, svih ovih godina imali smo smanjivanje agrarnog proračuna u postocima, a s druge strane imali smo stalno poskupljivanje sjetve«, kaže Miroslav Kiš. »Inputi su sada dvostruko skuplji nego ranije, a kad je stigao ovogodišnji urod, poljoprivrednici su doživjeli da su cijene njihovih proizvoda prepolovljene. Tako smo se našli u situaciji da su ljudi u

Europski novac za hrvatsku poljoprivredu

Europska komisija je pripremila financijski paket po kojem bi Hrvatska, kad postane članica EU, trebala dobivati iz proračuna EU oko 800 milijuna eura na godinu za poljoprivredu, ruralni razvoj i ribarstvo.

Za poljoprivredu u Hrvatskoj 3,5 puta više novca nego u Srbiji

Poljoprivredni proračun u Republici Hrvatskoj u 2009. godini iznosio je 4,73 milijarde kuna, odnosno oko 62,5 milijardi dinara i bio je 3,5 puta veći od srbijanskog. I u Hrvatskoj je najviše novca otišlo za poticanje veće domaće proizvodnje hrane. U odnosu na 2008. godinu, agrarni je proračun u Hrvatskoj bio veći za oko 200 milijuna kuna, pri čemu su najveći dobitnici bili ribari kojima su povećana gotovo sva dotadašnja davanja, a otvorene su i neke nove stavke u proračunu.

Zbog približavanja Hrvatske EU i jačanja pregovaračke pozicije poljoprivredni proračun će sve više novca idućih godina usmjeravati za ruralni razvoj, a smanjivat će se izravne potpore po gospodarstvima.

Edukacija, kao najbolja priprema za ulazak u EU: sjedne od obuka poljoprivrednika u Verušiću

velikom minusu. Čak ni oni koji su dobili sva poticajna sredstva nisu sigurni da mogu izvesti pozitivnu matematiku.«

O tome kako bi se uvećani agrarni proračun konkretno raspodjeljivao predstavnici poljoprivrednih udruga u razgovoru s premijerom nisu definirali. U svakom slučaju, neophodno je pokrenuti investicije koje su gotovo potpuno zaustavljene, a to su prije svega obnova mehanizacije i povećanje mogućnosti skladištenja, čime se postiže konkurentnost na tržištu.

»Svaka grana naše poljoprivrede jako je unazađena, bilo da je riječ o stočarstvu, mljekarstvu, povrtlarstvu, voćarstvu, ratarstvu, pčelarstvu ili bilo čemu drugom«, kategoričan je Kiš. »Nismo ulazili u to kako će pojedine stavke tog

proračuna izgledati, najvažnije je da prije svega on bude u postotcima i u masi veći, a kad bude veći, onda će biti i više smisla razgovarati o njegovom konkretiziranju. To je sljedeće o čemu ćemo razgovarati, i to već idućeg mjeseca, kada budemo znali koliki će biti proračun.«

Povjerenje u povoljan ishod pojačava i prethodno ispunjeno obećanje premijera Cvetkovića i ministra poljoprivrede Dragina dano proljetos istim predstavnicima vojvodanskih poljoprivrednika. Tada su, naime, Miroslav Kiš i suradnici također bili kod premijera Cvetkovića tražeći da država isplati poticaje zaostale iz 2008. godine, kao i one za 2009. To im je obećano i najveći dio obećanja ispunjen je vrlo brzo, već do rujna.

Onaj tko je dobio poticajna sredstva, sam najbolje zna koliko mu je to značilo, tvrde predstavnici poljoprivrednika.

Za razliku od ranijih godina, kada su poljoprivrednici djelovali samostalno i razjedinjeno, udruživanjem u Asocijaciju poljoprivrednika Vojvodine očito je napravljen napredak i zahtjevi udruga, koji su uvijek bili isti ili vrlo slični, sada se mogu zajednički i prezentirati.

REFORME U GLAVAMA

Kao korisnu novinu Kiš ističe i osnivanje Uprave za agrarna plaćanja, koja će od prvog dana iduće godine pomoći da poljoprivrednici lakše zadovolje uvjete za dobivanje kredita, i to tako što ti uvjeti više neće biti u ovlasti triju različitih ministarstava – financija, socijalne politike i poljoprivrede – kako je to do sada bilo, nego samo u ovlasti jednog.

A, što treba učiniti da bi poljoprivreda Vojvodine i Srbije postala konkurentna u široj regiji? Prije svega, provesti korjenite reforme, ali ne samo državne politike prema poljoprivredi, nego i reforme u glavama samih proizvođača.

»Kod nas se ne može puno toga uraditi na brzinu, jer iscrpljivanje poljoprivrede ovdje traje jako dugo«, objašnjava Kiš. »Jednim potezom ovdje nitko ništa ne može uraditi. Treba puno novca i puno vremena da se stvore uvjeti konkurentnosti, da se izgradi infrastruktura, da se ljudi educiraju, da vide što se vani traži, pa da odluče to i proizvoditi. Eto, iza nas je nova sjetva, a opet ne znamo kome smo sijali i kakve će biti kvalitete taj naš rod. A kad dođe žetva, kad

dođe vrijeme da prodajemo naše žito, najviše će biti onih koji će reći kako naša roba nije dobra, da nema energiju. Kad ga prodajemo ono ne valja, a kad sijemo onda o tome nitko ne razmišlja. I pokraj toliko stručnjaka i toliko mjero-davnih, mi danas jedino za žito ne znamo cijenu, iako svi kažu kako je najvažniji kruh naš svagdašnji. I onda se vrtimo u krug, nakon žetve nemamo kome prodati, država ne kupuje, a budući da nemamo skladišne prostore ljudi su prinuđeni dati pošto-poto.«

Većina poljoprivrednika složiti će se s konstatacijom Miroslava Kiša da je privatizacija poljoprivrednih kombinata u Srbiji urađena veoma loše, vjerojatno najgore u regiji.

»Kod nas je privatizacija urađena nakazno, poljoprivredni proizvođači su ostali izvan privatizacije, a ne kao, recimo, u Sloveniji i nekim drugim državama, gdje su oni i suvlasnici u prerađivačkoj industriji. Kod nas je toliko stvari prevrnuo naopako, ali unazad se više ništa ne može popraviti. Moguća su samo veća izdvajanja države, edukacija proizvođača i da ljudi shvate ono što je nepopularno, a to je da onaj tko ima 1 ili 2 hektara ne može proizvoditi pšenicu ili kukuruz, nego treba prijeći na intenzivniju proizvodnju, a to su povrće, voće ili vinogradarstvo. Za to država i daje poticaje. Mi i danas imamo puno onih koji imaju malu površinu zemlje, 2-3 ili 5 hektara, a i oni hoće sijati pšenicu jer su tako navikli i to im je tradicija. I oni hoće obnavljati mehanizaciju, a to tako neće ići. Što prije ljudi to shvate, to će im biti lakše.«

Zvonimir Perušić

Registracija gazdinstava najbolja mjera

Na pitanje koja je od svih poslijemiloševićevskih vlada imala najviše sluha za domaću poljoprivredu, Miroslav Kiš ističe onu u kojoj je ministrica poljoprivrede bila Ivana Dulić-Marković.

»Ivana Dulić-Marković je uradila najveći zaokret, najveći pomak i postavila temelj sadašnjeg sustava u poljoprivredi«, tvrdi Kiš. »Registracija gazdinstava i mjere izravnih davanja obiteljskim poljoprivrednim gazdinstvima unijeli su novinu koja nam je nedostajala. Svi pričaju o potrebi ruralnog razvoja, odnosno razvoja sela, a tog razvoja nema bez razvoja obiteljskih gazdinstava. Ivana Dulić-Marković je postavila tu osnovu, a to je ujedno i jedan od uvjeta za korištenje predpristupnih a kasnije i pristupnih fondova EU. Iza nje su i Goran Živkov, i Slobodan Milosavljević, i Saša Dragin nastavili taj put. Vidimo kako je ove godine doneseno čak 15 novih, ključnih zakona koji se tiču poljoprivrede, više nego ikad.«

PLURALIZAM HRVATSKE GLAZBENE SCENE

Grotlo emocija i sjaj u očima

Koncerti Halida Bešlića pokazali su svu raznolikost glazbene scene i činjenicu da u demokratskoj Hrvatskoj osim tržišta političkih ideja postoji i tržište glazbenih ideja, a ta činjenica doista raduje, jer ona treba krasiti svaku demokratsku zemlju, pa tako i Hrvatsku

Najpopularniji pjevač narodne glazbe s ovih prostora Halid Bešlić održao je 23. i 24. listopada u Areni Zagreb dva spektakularna koncerta, od kojih je drugi bio humanitarnog karaktera namijenjen Zakladi za pomoć oboljelima od cerebrovaskularne bolesti.

Zanimanje za koncerte ove narodnjačke zvijezde iz Bosne i Hercegovine bilo je iznad svih očekivanja, tako da su ulaznice razgrabljene u rekordnom roku, doslovno su planule. Uz prve taktove hita »Miljacka« Bešlića je dočekaio uzvik oduševljenja prepune Arene, a publika je s njim spremno zapjevala i nije prestajala puna tri sata, koliko je trajao koncert krcat hitovima poput: »Prvi poljubac«, »Čardak«, »Dvadesete«, »Poljem se širi miris ljiljana«, »Mujo kuje konja po mjesec«... Oduševljenu publiku Bešlić je iznenadio i posebnim gostima. Tako mu se, na iznenađenje mnogih, pridružio i Massimo Savić u pjesmi »Miljacka«, prešavši mostić preko improvizirane rijeke na pozornici, Alka Vujica je otpjevala cijeli set svojih hitova, a pridružili su mu se i Armin, grupa Valentino i Jole. Spektakularna je bila i pozornica, najveća do sada postavljena u Areni, koja je vjerno dočarala staru bosansku arhitekturu, dok je njenim donjim dijelom tekla improvizirana rijeka Miljacka.

Bono

PREŠUTKIVANA ISTINA

Bio je to nesumnjivo veliki glazbeni događaj, jer koncerti koji privuku respektabilnu brojku od 45 tisuća ljudi na jednom mjestu doista zaslužuju taj epitet, poglavito i zbog ostvarena dva nova rekorda zagrebačke Arene. Prvi je taj što je Bešlić uspio oboriti rekord u brzini prodaje karata za svoje koncerte, a drugi je činjenica da je u kratkoj povijesti te dvorane imao najveću i najraskoš-

niju pozornicu. Naravno, ne treba zanemariti i podatak da je Bešlić jedini, uz Toniju Cetinskog, dva puta za redom uspio popuniti ovu najveću dvoranu u Hrvatskoj.

Međutim, osim svega gore navedenog, koncerti Halida Bešlića imali su i još jednu dodatnu dimenziju - bili su to koncerti od izuzetno velike važnosti za glazbenu kulturu Hrvatske, prekretnica u demokratskom poimanju glazbene kulture. Naime, Hrvatska se dvije večeri

zaredom u prepunoj Areni napokon javno suočila s dugo prešutkivanom istinom da u bogatoj raznolikosti hrvatske glazbene scene jedan njen (značajni!) segment čini i narodna glazba. To je za mnoge bolna i neugodna istina, istina koja ne odgovara svima onima koji u glazbi traže relevantnost umjetničkih dosega, a komercijalnost stavljaju u drugi plan. Međutim, bilo kakvo lamentiranje i zgražanje nad ovom istinom i trendom sve veće popularnosti narodne glazbe u Hrvatskoj nema baš nikakvog smisla, a niti potrebe. Naime, još su stari Latini govorili da o ukusima ne vrijedi raspravljati, a trenutačno stanje i mega popularnost ovog glazbenog žanra treba isključivo shvatiti kao zdravu demokratizaciju hrvatske kulture u kojoj svatko ima pravo slušati (i uživati) onu vrste glazbe koju voli i koja zadovoljava njegove kulturne potrebe.

Razloga za sadašnju izrazitu popularnost »narodnjaka« ima mnogo i kreću se u rasponu od činjenice da je ona i prije u Hrvatskoj (u okviru bivše Jugoslavije) bila popularna i imala svoje stabilno tržište, pa do činjenice da je narodna glazba, što iz političkih, što iz kulturnih razloga, u Hrvatskoj donedavno bila gotovo zabranjena. Teško ste pjevače narodnih pjesama mogli vidjeti u televizijskim programima, dok se u medijima o takvim izvođačima i njihovim obožavateljima najčešće

Majke

govorilo s mračnom ironijom, pa čak i u uvredljivim tonovima. A upravo ta poluzabranjenost, zajedno s raznim socijalnim faktorima – od ratnih migracija do općeg pada znanja i »viših« vrijednosti u svim društvenim sferama – učinila je narodnjake »zabranjenim voćem« i kultnom zabavom zagrebačkih tinejdžera.

Premda je teško pobrojiti sve što se tih dana Zagrepčanima nudilo, valja spomenuti i 7. po redu Zagreb Film Festival, koji je svečano zatvoren u subotu i u kojem je u tjedan dana, koliko je trajao, u 90 prikazanih filmova u šest kino dvorana i 160 projekcija uživalo oko 35 tisuća građana. I kazalište Gavella tog je vikenda bilo popunjeno do posljednjeg mjesta, a ukupno je to

Amsterdamski Concertgebouw orkestar i dirigent *Daniel Harding* osvojili su nedavno bez problema Malu dvoranu Doma sportova s djelima *Janačeke* i *Mahlera*. Čim je Vatroslav Lisinski nakon sanacije ponovno otvorio svoja vrata Velika je dvorana tog hrama hrvatske glazbene scene tri večeri z redom bila puna na koncertima Sanktpeterbuške filharmonije, Zbora i orkestra Ruske

kao i Tony Cetinski, da Hladnom pivu nikada nije išlo bolje, da nam dolaze Massive Attack, Ramazzoti, i tako dalje i tako bliže.

Dakako da mi nije namjera sve ove pobrojane koncerte međusobno konfrontirati, želim samo naglasiti činjenicu demokratičnosti hrvatske glazbene scene u kojoj svatko konzumira ono što želi, a što bi trebala biti normalna pojava svake demokratske države.

Pripremajući se za ovaj tekst otišao sam na koncert Halida Bešlića i osobno svjedočio grotnu emocija i sjaju u očima mnogobrojne publike svih generacija, vidio sam istu onu istinsku radost koju sam nebrojeno puta doživio na koncertima Parnog valjka, Hladnog piva, U2, Majki i ostalim perjanicama rock'n'rolla ili, primjerice, koncerta Belcanta na zagrebačkom Bundeku, gdje je operskim divama *Sandri Bagarić* i *Martini Tomčić* oduševljeno pljeskalo preko 10 tisuća ljudi. Dakle, nameće se zaključak da svi oni koji ne vole narodnu glazbu (u koje spada i autor ovog teksta), ili bilo koji glazbeni žanr koji nije po njihovom ukusu, nemaju nikakvo moralno, a niti bilo koje drugo pravo braniti njenim ljubiteljima da je slušaju i u njoj istinski uživaju. Povijest je pokazala da je politička (i kulturna) elita Hrvatske koja je to pokušala u devedesetim godinama prošlog stoljeća, pa i kasnije, trčala unaprijed izgubljenu utrku.

Koncerti Halida Bešlića pokazali su sav pluralizam hrvatske glazbene scene i činjenicu da u demokratskoj Hrvatskoj osim tržišta političkih ideja postoji i tržište glazbenih ideja, a ta činjenica doista raduje, jer ona treba krasiti svaku demokratsku zemlju, pa tako i Hrvatsku.

Zlatko Žužić

Halid Bešlić

UNAPRIJED IZGUBLJENA UTRKA

Apokaliptična i katastrofična predviđanja i javna sociološka zabrinutost nad budućnosti hrvatske glazbene kulture koja su tih dana preplavile hrvatski medijski prostor, u svojoj su suštini iskrivljena slika hrvatske stvarnosti bez ikakvog činjeničnog utemeljenja, jer sadašnja ekstremna popularnost narodnjaka ni na koji način ne ugrožava druge glazbene žanrove.

Da je tome doista tako potvrdila je upravo činjenica da se Zagreb tog istog vikenda u kojem je Bešlić bio apsolutna zvijezda glavnog grada Hrvatske ponovno dokazao kao kulturno odredište Hrvatske i europski centar za moderne i alternativne pokrete u umjetnosti. Pa je tako, čak i u ova recesijska vremena, preko 60.000 građana uživalo u raznim kulturnim događanjima, od samog otvorenja nove sezone koncertne dvorane Vatroslav Lisinski, koja je bila dupkom puna i u kojoj su ljubitelji opere uživali u subotu, odnosno nedjelju, u glazbenim izvedbama »Aide« i »Tosce« u sklopu Metropolitana u Lisinskom. Nešto žešće bilo je kilometar dalje u klubu Tvornica, gdje je *Jura Stublić* već tradicionalno svoje fanove podsjetio na kulturni novi val i hitove svoje grupe »Film«.

kazalište u sklopu Gavellinih večeri posjetilo oko 700 građana. Tome treba dodati i podatak da su rock and roll fanovi ovog ljeta uživali u obilju sjajnih koncerata, da je jazz u punom zamahu, nižu se festivali za festivalom, sve jedan bolji i spektakularniji od drugog, da je na terenu klasike ovog ljeta više od deset tisuća ljudi također hrlilo u Arenu na koncert Londonskog simfonijskog orkestra i maestra *Valerija Gergijeva* te glazbu *Rahmanjinova* i *Prokofjeva*.

kapele i Varšavske filharmonije. Kada bismo zbrojili svu publiku koja je sedam večeri hrlila u Hrvatski glazbeni zavod na sjajne koncerte Zagrebačkog međunarodnog festivala komorne glazbe, dobili bismo također fascinantnu brojku, osobito kada je riječ o pomalo elitističkoj disciplini kao što je komorno muziciranje. Pri tome neću niti spominjati maksimirski stadion kojeg su ljetos dva puta za redom popunili U2, da je *Beyonce* također napunila Arenu

Jura Stublić

Reprezentativan spomen

U povodu obilježavanja 60. obljetnice postojanja Povijesnog arhiva Sombor koncem prošle godine ova je ustanova ostvarila značajan izdavački pothvat objavljajući knjigu »Povelja slobodnog i kraljevskog grada Sombora«, u kojoj su prvi puta objedinjeni fototipski tekst, latinski prijepis i srpski prijevod Povelje slobodnog kraljevskog grada Sombora iz 1749. godine, jednog od najznačajnijih dokumenata koje čuva Povijesni arhiv Sombor. Riječ je o reprezentativnome izdanju, koje ne samo svojim sadržajem, nego i grafičkom obradom na najvišoj razini (tvrde korice, veliki format, kunstdruck papir, kvalitetne ilustracije u boji) pokazuje koliko poštovanja Somborci iskazuju prema povijesti njihova grada.

Knjiga započinje »Uvodnom riječi« Vesne Bašić iz Povijesnog arhiva Vojvodine, koja je inače i urednica knjige, u kojoj je ukazano na značenje somborske Povelje iz 1749. i na dosadašnje publiciranje povelja, te na izvjesna metodološka pitanja kojih su se izdavači pridržavali u objavljivanju fototipa, izvornika i prijevoda. Poslije nje, slijedi kraća uvodna studija priređivača knjige Milana Stepanovića pod naslovom »Slobodan i kraljevski grad Sombor«, u kojoj je opisano predlberacijsko razdoblje, osobito borba za stjecanje statusa slobodnog kraljevskog grada, te kratko prikazana Povelja sa stajališta paleografije, diplomatike i pravne povijesti. I na koncu uvodnoga dijela, prije samih tekstova Povelje, slijedi poglavlje »Izvori i

literatura«, u kojemu je objavljen popis najvažnijih objavljenih i neobjavljenih izvora te literatura, koja se odnosi na somborsku povijest, napose na razdoblje XVIII. stoljeća.

Središnji dio knjige predstavljaju tekstovi Povelje: fototipski tekst te usporedni latinski prijepis i srp-

ski prijevod. Iako su sva tri teksta ranije objavljivani, značajno je da su oni sada, izmijenjeni i dopunjeni, prvi puta sabrani u jednoj knjizi. Tako, glede fototipskoga teksta somborske Povelje on je sada znatno popravljen u odnosu na prvo fototipsko izdanje (u: »Slobodan i kraljevski grad Sombor: zbornik

dokumenata o eliberaciji 1745-1749«, prir. Rade Šumonja i Milan Stepanović, Sombor, 2001), jer je nakana priređivača bila da svojim formatom, izgledom i bojom papira u potpunosti bude istovjetan izvorniku Povelje, što je i uspješno ostvareno. Srpski prijevod Povelje prvi puta je objavljen još 1966. godine (u: Đorđe Antić, »Iz prošlosti Sombora«, Sombor, 1966), ali je on ovdje temeljito redigiran, za razliku od manjih ispravaka koji su izvršeni 1995., kada je prvi puta publiciran i latinski tekst Povelje (u: Slaven Bačić, »Povelje slobodnih kraljevskih gradova Novog Sada, Sombora i Subotice«, Subotica, 1995). Djelo završava korisnim sažecima na srpskom, njemačkom, mađarskom, engleskom i ruskom jeziku, a knjigu krase i petnaestak ilustracija iz gradske povijesti, napose one vezane za samu Povelju.

Značenje objavljivanja tri navedena teksta Povelje ogleda se prije svega u činjenici da je ona učinjena dostupnijom znanstvenoj i široj javnosti, te predstavlja poticaj za daljnja znanstvena istraživanja s različitih aspekata. No, osim što je knjiga izdana za obljetnicu osnutka somborskoga Arhiva, ona se može uzeti i kao svojevrsan uvod u podsjećanje na ovogodišnju 260. obljetnicu stjecanja statusa slobodnog kraljevskog grada, kao jednoga od najznačajnijih događaja u somborskoj povijesti, kojom je Sombor dostojno obilježio svoj gradski status.

Slaven Bačić

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

JKP СубОТИЧКЕ ПИЈАЦЕ

Szabadkai Piacok KK

JKP Subotičke pijace

Privilegija slobodnog kraljevskog grada Subotice iz 1779. godine : Szabadka szabad királyi város 1889. évi kiváltságlevele, DVD, ur. S. Mačković, R. Gerhardt, Zs. Hézső, Historijski arhiv Subotica, 2009.

Podsjećanje na obljetnicu

U povodu ovogodišnje 230. obljetnice stjecanja statusa grada, Historijski arhiv u Subotici izdao je dvojezični (srpsko-mađarski) DVD-a posvećen Privilegiji (Diplomi, Povelji) iz 1779., kojom je grad promaknut među među naselja koja su uživali najviši stupanj gradske autonomije u feudalnome Ugarskom kraljevstvu.

Na DVD-u naslovljenom »Privilegija slobodnog kraljevskog grada Subotice iz 1779. godine« u elektroničkom obliku su iz kapitalnoga zbornika »Svedočenje vekova: Koreni I« (Subotica, 1991) ponovno objavljeni usporedni latinski tekst subotičkoga Privilegija iz 1779. i prijevod na srpski jezik *Gašpara Ulmera* (1915.-2002.), koji se nalazi pod linkom »Izvorni tekst privilegije s prevodom«, te članak *Jánosa Dobosa* (1935.-1998.) »Paleografsko-diplomatički prikaz«, koji se na nalazi pod istoimenom poveznicom. »Novum« na DVD-u predstavlja fototipsko izdanje subotičkoga Privilegija uz još desetak fotografija iz povijesti Subotice u okviru linka Galerija. Na DVD-u se nalazi još i link »Autori, prevodioci«. Naklada DVD-a je 100 primjeraka.

Na ovaj je način Historijski arhiv Subotica, koliko su to materijalne mogućnosti dopuštale, obilježio ovu značajnu obljetnicu iz gradske povijesti. Osim ovim DVD-om, obljetnica je obilježena još i u časopisu »Klasje naših ravni«, koji je u broju 7-8/2009 pretiskao rad

Stevana Mačkovića i Slavena Bačića »Diploma Slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis od 1779. godine« iz br. 10 »Glasnika arhiva Slavonije i Baranje«, te u grafički skromnoj izvedbi objavio fototipski tekst Diplome s rečenog DVD-a. U tom smislu je Historijski arhiv Subotica učinio hvaljevrijedan pothvat, kada je na skroman način (elektronički format umjesto klasične knjige, naklada od 100 primjeraka) podsjetio Subotičane na ovu značajnu obljetnicu.

No, prikaz ovoga DVD-a poticajan je i za jednu usporedbu. Naime, Subotica je s još četiri nama susjedna grada (Segedin, Novi Sad, Sombor i Osijek) ulazila u krug 65 slobodnih kraljevskih gradova Ugarske, pri čemu je ova godina obljetnička, za još dva subotička susjeda: Sombor i Osijek. Sombor je svoju 260. obljetnicu obilježio izdavanjem reprezentativne knjige »Povelja slobodnog i kraljevskog grada Sombora«, dok se proslavi 200. obljetnice najobiljnije prišlo u Osijeku, kojega tijekom cijele godine krasi niz

kulturnih događanja: izložba »Arhivirana povijest slobodnog i kraljevskog grada Osijeka« u osječkom HNK; knjiga *Stjepana Sršana* »Slobodni i kraljevski grad Osijek 1809.«; tiskanje serije razglednica staroga Osijeka; Revija dokumentarnih filmova »Moj Osijek«; broj 10. »Glasnika arhiva Slavonije i Baranje« u cijelosti je posvećen 200. obljetnici eliberacije itd., dok će središnja svečanost biti na dan grada 2. prosinca, kada će, među

Drugim riječima, neobilježavanje obljetnice nije rezultat tek pukoga zaboravljanja jednoga, ne baš i beznačajnog, događaja u gradskoj povijesti, nego je posljedica nove kulturne politike koja se profilirala tijekom posljednjega desetljeća (osobito zadnjih godina!), koja je bitno drukčija od politike koja je dominirala u kulturi ovoga grada 1990-ih godina. A drukčija kulturna politika rezultat je i drukčijih političkih odnosa: dok se 1990-ih kao konstantno oporbeni grad Subotica među ostalim branila i svojom poviješću i kulturom, danas je kultura u Subotici, poput drugih društvenih segmenata u Srbiji, nedopustivo duboko isprepletena mrežama političke trgovine i profita. Iako u takvoj kulturnoj konstelaciji pojedinci nakratko mogu ostvariti materijalni ili politički probitak, čini se da će kultura dugo trpjeti. Službeno neobilježavanje 230. obljetnice dobivanja statusa slobodnog kraljevskog grada tek je jedna je od više naznaka toga procesa.

Slaven Bačić

ostalim, HAZU organizirati Znanstveno-stručni skup »200 godina slobodnog i kraljevskog grada Osijeka 1809.-2009.«

Čini se, dakle, kako je Grad Subotica zanemario ovogodišnju 230. obljetnicu prvoga stjecanja gradskoga statusa, kao i da su neki drugi kulturni sadržaji nezastuženo stekli primat ne samo u ovogodišnjoj proslavi Dana grada, već i u cjelokupnoj ovogodišnjoj kulturnoj produkciji u Subotici.

Viseći pečat (zajednički dio povelje)

Diploma

Povelja

KONCERT SUBOTIČKOG TAMBURAŠKOG ORKESTRA U
POVODU JUBILEJA STIPANA JARAMAZOVIĆA

Pola stoljeća s tamburom

U povodu 50 godina rada *Stipana Jaramazovića*, Subotički tamburaški orkestar priprema gala koncert, koji će biti održan 18. i 19. studenoga u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Na programu će biti skladbe iz dugogodišnjeg repertoara ovoga orkestra, kao što su poznate klasične skladbe, narodne i izvorne pjesme.

Za ovu prigodu, u dijelu programa stalnom sastavu ovoga orkestra pridružit će se i nekadašnji članovi Subotičkog tamburaškog orkestra koji sviraju u manjim orkestrima, u tamburaškim sastavima »Biseri«, »Hajo« i »Ravnica«. Također, publici će se predstaviti i vokalni solisti: *Marija Jaramazović, Antonija Piuković, Antun Letić – Nune i Josip Francisković*, koji već dugi niz godina surađuju s ovim orkestrom.

Zbog velikog interesa publike koncert će biti održan tijekom dvije večeri, a ulaznice se mogu nabaviti u »Galeriji pod tornjem« po cijeni od 300 dinara. Početak koncerta je u 20 sati.

Ž. V.

U UTORAK I SRIJEDU MEĐUNARODNI FESTIVAL
ORGANSKIH PROIZVODA »BIOFEST«

Susret hrvatskih i srbijanskih bio-proizvođača

Utorak i srijedu, 17. i 18. studenoga, u Subotici će biti održan Međunarodni festival organskih proizvoda »Biofest«.

»Ovaj festival organizira udruga Teras, a u okviru njega bit će izložba organskih proizvoda i međunarodna konferencija na temu uloge formalnog i neformalnog obrazovanja u razvoju organske proizvodnje«, najavljuje ispred organizatora direktor Organic control systema *Nenad Novaković*. »Gosti na konferenciji bit će iz Mađarske, Hrvatske i Srbije. U srijedu, 18. studenoga, bit će održani edukativni seminari na temu zagađenja životnog okoliša u poljoprivredi i prehrambene industrije u organskoj poljoprivredi, kao i poslovni forum, odnosno skup hrvatskih poljoprivrednih proizvođača, tvrtki, kompanija i trgovaca koji su uključeni u organsku proizvodnju, odnosno prodaju organskih proizvoda, i proizvođača iz Srbije, jer mislimo da oni imaju puno dodirnih točaka. Proizvodnje u objema zemljama vrlo su nadopunjujuće. Uz to, mi ovdje imamo neke proizvode kojih nema na hrvatskom tržištu, a također i hrvatski proizvođači proizvode određene proizvode kojih nema na našem tržištu. To će dakle biti prigoda da se hrvatski i srbijanski bio-proizvođači upoznaju i nađu određene modele suradnje, kako bismo pomogli razvoj organske proizvodnje i u Srbiji i u Hrvatskoj.«

Svi događaji u okviru Biofesta bit će održavani u zgradi Otvorenog sveučilišta. Početak je u oba dana u 10 sati.

Z. P.

JOŠ JEDNA HRVATSKA STRANKA PRI KRAJU PROCESA
PREREGISTRACIJE

DZH prikupio preko 1000 potpisa

Demokratska zajednica Hrvata, jedna od triju hrvatskih političkih stranaka u Srbiji, prikupila je više od tisuću ovjerenih potpisa, što je po zakonu dovoljno za preregistraciju ove stranke, izjavio je predsjednik DZH *Đorđe Čović*. On je na konferenciji za novinare u utorak, osim toga pozvao sve Hrvate u Vojvodini da aktivno sudjeluju u formiranju posebnog biračkog popisa hrvatske nacionalne manjine, za izbore za HNV.

»Ovo naglašavam zato jer je veoma važno da građani sami sudjeluju u procesu formiranja hrvatskog biračkog tijela i da iskoriste vlastito pravo. Samo će se na taj način, uz pomoć ovog popisa, moći na demokratski način izabrati novo Hrvatsko nacionalno vijeće«, naglasio je Čović.

On je javnost obavijestio i da je pristiglo rješenje Ministarstva za upravu i lokalnu samoupravu, kojim se potvrđuje da je pravni zastupnik nevladine organizacije »Croaticum« *Đorđe Čović*.

»Svojevremeno je bilo svađe i prepiske oko toga čiji je Croaticum. Udruga 'Croaticum' i dalje djeluje, a ovim rješenjem donesena je odluka da smo bili u pravu u svojim tvrdnjama u protekle dvije godine«, rekao je Đorđe Čović.

H.R.

POVJERENSTVO ZA DAVANJE NAZIVA ULICA I TRGOVA BEZ
PREDSJEDNIKA

Ostavka Zoltána Meszárosa

Predsjednik Povjerenstva za davanje naziva ulica i trgova Grada Subotice *Zoltán Meszáros* podnio je 6. studenoga pismenu ostavku u kojoj navodi da Povjerenstvo za više od godinu dana od osnivanja nije odlučivalo niti o jednom nazivu ulice premda je svoje prijedloge poslalo više mjesnih zajednica i pojedinaca, od kojih je jedan sa 250 potpisa. On je u svojoj ostavci naveo kako su članovi Povjerenstva, predstavnici DS-a i DSHV-a, odbili sve konkretne prijedloge, a da oni sami nisu dali niti jedan. Mesáros također navodi kako je na zahtjev članova Povjerenstva sačinjen prijedlog plana koji bi omogućio ispitivanje mišljenja građana o konkretnim prijedlozima, ali na sastanku na kojemu je trebalo biti riječi o ovoj temi, predstavnici DS-a i DSHV-a se nisu niti pojavili, a sljedeći puta su ga odbili. Predsjednik Skupštine Grada *Jenő Maglai* je povodom ostavke izrazio žaljenje što se pojedini članovi Povjerenstva ponašaju neodgovorno, te time ne dopuštaju konstruktivan rad Povjerenstva koje treba odlučivati o važnim pitanjima vezanim za grad Suboticu.

Na ova priopćenja reagirali su zajedničkim priopćenjem članovi Povjerenstva *Lazar Dulić* (DS) i *Martin Bačić* (DSHV). Oni ističu kako navodi nisu točni, te da je stav koalicije »Za europsku Suboticu« da se postojeći nazivi ulica samo iznimno mogu promijeniti, »te da se sačuvaju tekovine antifašističke borbe, da prijedlog za izmjenu naziva ulice ili davanja novog naziva ulice može biti usvojen samo ako inicijativu prihvati većina stanovnika s biračkim pravom određene ulice.« Bačić i Dulić u priopćenju također ističu kako su za sljedeću sjednicu Povjerenstva pripremili prijedlog odluke »koji smatramo daleko demokratičnijim od iznesenog prijedloga, a koji ima cilj izbjeći nepotrebno uznemiravanje građana i da ih ne izlažemo nepotrebnom trošenju vremena i novca, a radi pokrivanja dnevnih političkih interesa i stranačkih želja.«

S. M.

Optimal Tours

- Prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu
- 20 putničkih mjesta
- 49 putničkih mjesta
- 56 putničkih mjesta

tel/fax: 024/600686
mob: 065/66 26 144
069/60 0 886

Banatska 28, 24000 Subotica, 24413 Palić

Ne isključuje se niti štrajk glađu

Nekada uspješna i poznata tvornica čipke AD »Mladost« svojedobno je upošljavala oko 800 radnika, a danas ih tamo radi 32, koji su posljednji put primili 40 posto svibanjske plaće i to na šest rata. Poduzeće je u blokadi, porezi i doprinosi se ne isplaćuju pa zbog neovjerenih zdravstvenih knjižica radnici moraju plaćati liječničke usluge. Zbog ovih problema radnici još od 4. svibnja svakodnevno održavaju jednosatni štrajk, više puta su pokušavani pregovori s vlasnicima, no bez ikakvih nazna-

ka da bi se mogao postići dogovor i pronaći rješenje.

Potpredsjednik Samostalnog sindikata *Ištvan Huđi* navodi kako je dug poduzeća 49 milijuna dinara zbog čega je blokiran žiro račun, te da je uzrok ovakavog stanja nesloga većinskih vlasnika koji su okupljeni u dvjema grupacijama – oko *Aleksandra Matkovića* i *Gorana Čabarkape*, koji imaju 61,8 posto dionica, te *Tomislava Vojnića*, vlasnika »Europetrola«, koji ima 29 posto dionica u »Mladosti«. Huđi kaže kako bi se zaostala potraživanja mogla naplatiti prodajom

dijela imovine, a u pokušaju da se pronađu rješenja, prošloga su tjedna održana dva odvojena sastanka s predsjednikom Skupštine Grada *Jenöom Magalijem*, ali dogovor nije postignut. Huđi je rekao kako će se s razgovorima pokušati još jednom, a ukoliko ne bude konkretnih rješenja on je najavio radikalizaciju štrajka, ne isključujući ni štrajk glađu.

Predsjednica sindikata i članica Upravnog odbora »Mladosti« *Šarlota Kovačević* rekla je kako nije točna tvrdnja da poduzeće ne može profitabilno poslovati, te da

na tržištu postoji tražnja za trakama, gurtinama, gajtanima i ostalom pozamanterijom koju proizvodi »Mladost«. Ona je također izrazila sumnju da vlasnike ne zanima proizvodnja već zapravo prodaja objekata koji se nalaze na izuzetno atraktivnoj lokaciji, a zbog sumnje u nezakonitost poslovanja, rekla je da su se radnici obraćali i Odjelu za suzbijanje privrednog kriminala. Ona je navela kako je zbog neuplaćenih poreza i doprinosa i država ostala uskraćena za dvadesetak milijuna dinara.

S. M.

Na Trećoj redovitoj sjednici Upravni odbor FOKUS Fondacije za omladinsku kulturu i stvaralaštvo dana 11. studenoga 2009. godine donosi odluku o raspisivanju:

NATJEČAJ ZA SUFINANCIRANJE PROJEKATA IZ PODRUČJA KULTURE

FOKUS Fondacija za omladinsku kulturu i stvaralaštvo iz Subotice raspisuje Natječaj za sufinanciranje projekata iz područja kulture za 2009. i 2010. godinu koji su:

- od posebnog značaja za omladinsku društvenu grupu s teritorija Subotice i od općeg značaja za gradsku zajednicu;
- koji pridonose afirmaciji stvaralaštva mladih i afirmaciji različitih kulturnih vrijednosti i tolerancije;
- koji suvremenim pristupom u osmišljavanju i realizaciji projekata pridonose unapređenju kulturnog života.

Ukupan fond za dodjelu sredstava za projekte iznosi 1.100.000 dinara.

OPĆI UVJETI NATJEČAJA

Natječaj je otvoren od 12. studenoga do 1. prosinca 2009. godine.

Pravo sudjelovanja imaju pojedinci, udruge građana, nevladine organizacije, društvene i ustanove kulture s teritorija Grada Subotice čiji će projekti biti održani u vremenskom razdoblju do 1. srpnja 2010. godine.

U obzir dolaze projekti koji se odnose na likovno, glazbeno, književno, kazališno i video stvaralaštvo.

Prijava na Natječaj se podnosi pismeno, uz popunjeni Upitnik i Izjavu i prilažanje neophodne dokumentacije.

Upitnik i list za popunjavanje Izjave se podižu u prostorijama Fondacije (Partizanska 14/1, 24000 Subotica) svakim radnim danom od 9 do 16 sati ili na internet stranici www.fokus-su.rs.

Popunjeni Upitnik i Izjava zajedno s dokumentacijom podnose se u prostorijama Fondacije svakim radnim danom ili šalju poštom na adresu: FOKUS – Fondacija za omladinsku kulturu i stvaralaštvo, Partizanska 14/1, 24000 Subotica.

Fondacija ne podržava projekte vezane s radom političkih stranaka, vjerskih i vojnih organizacija, te projekte koji se odnose na troškove infrastrukture organizacija.

Prijave koje budu dostavljene izvan navedenog roka i prijave s nepotpunom dokumentacijom neće biti razmatrane.

Prijedlozi projekata koji nemaju više izvora financiranja neće biti razmatrane.

Pravo sudjelovanja nemaju nositelji projekta koji su u prethodnom Natječaju Fokus Fondacije dobili sredstva, a koji do momenta raspisivanja Natječaja nisu realizirali projekt, kao i nositelji projekta podržanog od strane Fokus Fondacije po prethodnom Natječaju koji nisu podnijeli službeno izvješće o realiziranom projektu.

Fondacija može utjecati na realizaciju odobrenih projekata, a kvalitetu realizacije projekata provodi Evaluacijski tim FOKUS Fondacije.

Fondacija može tražiti dodatne informacije od podnositelja projekata.

Odluku o rezultatima Natječaja donosi Stručno povjerenstvo odobreno od strane Upravnog odbora Fondacije.

Članovi Stručnog povjerenstva su istaknuti stvaraoci i aktivisti u području kulture s teritorija Grada Subotice.

Odluka Stručnog povjerenstva je konačna.

Natječaj se raspisuje na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku.

Natječaj se raspisuje u sredstvima javnog informiranja, i na web siteu Fondacije.

Dodatne informacije: 024/523566 i office@fokus-su.rs.

POSEBNI UVJETI NATJEČAJA:

Za sudjelovanje na Natječaju potrebno je dostaviti:

1. Popunjen Upitnik
2. Potpisanu Izjavu u kojoj autor projekta (pojedinaac ili u ime organizacije) jamči da će nakon realizacije prikazati dokaz o realiziranom projektu (izvješće o realiziranom projektu, priznanice o plaćenju roba, autorskom honoraru i slično)
3. Detaljan opis projekta
4. Kratak životopis i preslik važećeg dokumenta autora projekta, odnosno kratak životopis i preslik važećih dokumenata sudionika projekta u ime organizacije koja realizira projekt
5. Detaljan financijski plan.

NASELJA BAČKE U POVIJESTI (17.)

Putovanje i prijevoz robe u srednjem vijeku (1. dio)

Piše: mr. Zsombor Szabó

U prošlom nastavku feljtona govorili smo o nedjeljnim i godišnjim sajmovima, kao mjestima na kojima se trgovalo. Kako su trgovci, zanatlije, ali i poljoprivredni proizvođači dolazili trgovati? Smatra se kako su prvobitni važniji putni pravci bile rijeke i da se roba prevozila čamcima. Međutim, već od doba

podignuti su i samostani, koji su služili i za prihvrat putnika, kao neka vrsta svratišta.

MAGNA VIA U BAČKOJ

U Bačkoj su glavni suhozemni putovi za kretanje trgovaca i robe vodili paralelno s tokom Dunava, odnosno Tise. Taj pravac se u

VINSKI PUT – PRIJEVOZ SRIJEMSKOG VINA

U XIV. stoljeću srijemsko je vino bilo traženo ne samo u Ugarskoj, nego i u Poljskoj i Njemačkoj. Ilok i Petrovaradin su bili središta prikupljanja vina, koje se onda prevozilo skelom na drugu obalu Dunava. Iz Iloka vinska je cesta vodila uz Dunav sve do Budima, odakle su budimski trgovci tu robu prodavali širom Njemačke. Drugi pravac je bio uz Tisu, a glavni trgovci vinom bili su Segedinci koji su trgovali vinom u Poljskoj i Erdelju. Iz Segedina Fruškogorska je »kapljica« prevožena preko Kaše (danas Košice) do Krakowa. Ovakav dugačak i vremenski trajan prijevoz zahtijevao je kvalitetnu burad i, naravno, dobro odnjegovano vino. Za kvalitetno vino zaslužni su bili monasi iz Francuske i Italije, koji su se nastanili na Fruškoj gori u XI.-XII. stoljeću. Segedinci su kupovali i vinograde na Fruškoj gori. Po popisu desetine iz 1522. godine, 77 stanovnika Segedina u posjedu ima vinograde u Petrovaradinu, Kamenici, Karlovcima i Slankamenu. Budimski trgovci su imali posjede na drugoj strani. Pripadnici stalne riječne flotile – šajkaši iz Titela svoju su neredovitu plaću dopunjavali radom za dnevnicu u vinogradima.

»VINSKI RAT« U POTISJU

Oko 1470. godine nastao je spor između Budimskog kaptola, feudalnog vlasnika Sente, i gra-

U nekoliko nastavaka upoznat ćemo čitatelje s poznatim i novootkrivenim arheološkim lokacijama u okolici Subotice i Sombora, koji nam otkrivaju dio srednjovjekovne prošlosti ovih gradova i naselja. Ovi »tragovi prošlosti« današnjim stanovnicima govore o prošlosti njihovih mjesta, a mogu nam pomoći i u pronalaženju odgovora na pitanja o tome koji su mogući pravci razvoja ovih prostora.

dana Segedina, koji su se žalili kralju *Mátyásu* da Kaptol ubire neopravdano velike poreze prilikom prolaza vina i robe. Kralj upozorava Budimski kaptol da to ne radi, ali su se oni oglušili o ovo upozorenje, te uz kraljevu naredbu Segedinci 1475. godine poslije teške bitke zauzimaju Sentu i drže je »okupiranom« godinu dana. Sada se Kaptol sudi sa Segedinom i pred zemaljskim sucem *Istvánom Báthorijem* dolazi do nagodbe. Za veliku burad s vinom plaćala se jedna forinta, za prazne deset denara. Za brodove, bez obzira na teret (osim vina) plaćalo se 25 denara, za čun (veći čamac) jedan denar, a za manje čamce nije se plaćala carina. Na onovremenske brodove se moglo ukrati dvadeset buradi vina, što znači da je carina za jedan brod bila 20 tadašnjih forinti. Za nepoštovanje ovog ugovora plaćala se kazna od 100 maraka.

Senčani su iz ovog rata ipak na koncu izvukli korist, jer je Budimski kaptol već prilikom spora nastojao izmoliti neki privilegij za Senčane. Na kraju je od kralja *Ulászla II.*, 1513. godine »izlobirao« privilegij civitas regis – kraljevski grad, a za krojače i čizmare cehovski privilegij, isti takav kakav su posjedovali segedinski obrtnici. Tom je poveljom Senta postala najprivilegiraniji grad u Bačkoj, što, nažalost, nije dugo trajalo.

*U sljedećem nastavku:
Putovanje i prijevoz robe
u srednjem vijeku (2. dio)*

Prijevoz žita konjima, XV. stoljeće

Sarmata poznati su i suhozemni putni pravci, koji se do današnjih dana nisu bitno mijenjali. Rimljani su bili odlični graditelji cesta, prvo što su uradili na novoosvojenim prostorima bilo je da su izgradili ceste s čvrstom podlogom, radi brzog prebacivanja svojih legija u slučaju nekog konflikta.

U Đerdapskoj klisuri car Trajan je za godinu dana izgradio most preko Dunava i uklesao put u klisuru do tadašnje provincije Dacije. Dio ovih putova sačuvan je do današnjih dana, čak se neki i koriste (via Apija u Rimu). Sredinom šezdesetih godina identificiran je rimski cestovni pravac kroz Srijem, a trasa ove ceste je skoro identična s današnjim pravcem autoceste Beograd-Zagreb. U srednjem vijeku, već u XI. stoljeću, ovom su cestom putovali hodočasnici u Jeruzalem, a tuda su se kasnije kretali i prvi križarski pohodi. Uz ove putne pravce

mnogim dokumentima spominje kao Magna via – Veliki put. Magna via je često i granica između dvaju posjeda, što znači da je ona morala biti relativno trajna i čvrsta. U danskim močvarama sačuvana je cesta »popločena« balvanima, na našim prostorima za učvršćivanje cesta korišteni su orez od vinove loze i snopovi granja, ali se ne isključuje niti mogućnost korištenja balvana.

Na cestovnim pravcima važne točke su predstavljali riječni prijelazi, bili oni skele ili mostovi. To su bile točke gdje je naplaćivana skelarina, odnosno cestarina. Brodovi su povlačeni s jedne obale na drugu konopima. Grad Futog je imao pravo »vučenja« brodova, što se najvjerojatnije odnosilo i na pravo povlačenja »na suhom« uzvodno. Korištene su životinje koje su hodale uz obalu na tzv. kopitarnicama. U Zondu su, pak, živjeli brodari koji su robu prevozili brodovima.

Ostatak ceste iz doba Rimljana, III. stoljeće

USPJEŠAN PIONIR VOĆARSTVA IZ SOMBORA NEDAVNO NA NOVOSADSKOM SAJMU DOBIO VISOKO PRIZNANJE ZA KVALITETU

Znanost primijenjena u voćarstvu

Norbert Šurjan, uzgajivač jabuka iz Sombora, vedra duha i pun optimizma ide naprijed usprkos nedaćama

Norbert Šurjan iz Sombora nije niti sanjao da će se jednoga dana baviti voćarstvom. Doduše, završio je srednju poljoprivrednu školu i pohađao poljoprivredni fakultet, ali smjer koji ga je interesirao bilo je ratarstvo, dok je na neki način izbjegavao sve što ima veze sa stablima.

Život je htio drugačije i danas mu je voćarstvo profesija, a posebice uzgoj jabuka. Okolnosti su se tako posložile, a ono od čega je nekada bježao postalo je obiteljski izvor prihoda i dakako – ljubav.

NOVI SUSTAV PROIZVODNJE

»U jabuku sam se zaljubio prije četrinaest, godina, kada sam upoznao Tavankučane koji su se bavili uzgojem ovog voća, a u to vrijeme uzgoj jabuka bio je doista profitabilan. Rusi su bili glavni kupci, nosili su sve i nisu pitali nizašto, sve su kupovali. Vidio sam kako je to unosan posao i tada sam počeo kupovati zemlju. Na fakultetu sam poznavao asistente i u suradnji s njima i uz njihove konzultacije kupio sam voćnjake u rod u Kupusini, tako da se to vrlo brzo isplatilo. Puno su mi pomogli i seminari koje je održavao departman za voćarstvo i vinogradarstvo Poljoprivrednog fakulteta, koje sam redovito pohađao«, kaže Šurjan.

Voćnjak, udaljen samo nekoliko kilometara od Sombora, u dijelu Kupusine koji se naziva Budžak, rađen je starim, sada već uveliko zastalim načinom proizvodnog sustava koji se radio još prije 30 godina. Uvidjevši to, Norbert mijenja sustav te polako zamjenjuje stara stabla za nova, praveći pritom manji razmak sadnje.

»U suradnji s Poljoprivrednim institutom u Novom Sadu i uz savjete mr. Nenada Magazina, podigao sam dio voćnjaka. Imam nešto manje od 2 hektara starog voćnjaka. Stara stabla sam počeo vaditi, postavljati stubove i žicu kao potporu što se pokazalo dobrim. Veći je prinos, bolja osvjetljenost, a lakše je za orezivanje i održavanje, doista je velika razlika. Svake godine izvadim dva

reda starih stabala, a na isto mjesto posadim šest novih.«

ZLATNA MEDALJA NA NOVOSADSKOM SAJMU

Iz Udruge voćara Vojvodine, gdje je Norbert aktivan član, pozvali su ga da svoje proizvode predstavi na Novosadskom sajmu. Isprva nije htio, jer promatrajući profesionalce koji imaju puno više staža od njega vidio je kako je pionir u svemu tome, da mu među tim ljudima još uvijek nije mjesto i da treba još puno učiti. Ipak, poslao je jabuke s novih zasađa i dobio zlatne medalje za sorte zlatni delišes i granny smith.

»Nisam očekivao da ću dobiti medalju«, iskren je Norbert. »Obavijestili su me i pitali zašto se nisam pojavio na dodjeli. Ispostavilo se kako su me zvali, ali bili smo u berbi gdje nikada ne nosim mobilni telefon sa sobom kako ne bih zaostajao u poslu. Došavši doma, vidio sam propuštene pozive od onih istih ljudi koji su me zvali na sudjelovanje na sajmu. Kvaliteta je pronašla kupca, tako da su jabuke bile prodane i prije dodjele medalje, jer kad su neki vidjeli kvalitetu robe, rekli su – ovo ne nosiš nigdje.«

Norbert Šurjan kaže kako je teško baviti se isključivo proizvodnjom jabuke, bar je teško na površini od 2 hektara koliko on ima. Na većoj površini uz kontinuiranu prodaju,

uz hladnjače i svu potrebnu prateću opremu koju on trenutačno ne može financirati, možda bi se i moglo živjeti samo od proizvodnje jabuke, smatra on.

»Brzo se proda roba s manje površine, a isto tako se i novac brzo 'otopi'. Stižu zima i blagdani, pa proljeće, a proljeće ponovno iziskuje rad i ulaganje, stoga se bavim i uzgojem jagoda kako bih sve to mogao financirati«, kaže Norbert i dodaje kako je do sada uzgoj jagoda bio jako profitabilan te nije bilo problema s prodajom. Jagode uzgaja na površini od jednog jutra i to iziskuje puno rada. Tako se zaokruži proizvodni ciklus, jer berba ovisno o vremenskim uvjetima obično počinje oko 1. svibnja i razvuče se do lipnja. Za sada to još dobro ide, kaže Norbert, a dobro je bilo i s proizvodnjom jabuke do ove godine, kada je odlično rodila, ali je teže pronaći tržište i dobiti odgovarajuću cijenu.

ZAŠTITA OD VREMENSKIH NEPOGODA

Već treću godinu zaredom voćnjak Norberta Šurjana trpi štetu od tuče. Ta je šteta ove godine po procjeni osiguravajućeg društva iznosila 30 posto. Šurjan je veoma zadovoljan odnosom svog osiguravajućeg društva i kaže kako su svaki put korektno procijenili i isplatili štetu, ali smatra da to nije riješenje.

»Od tuče mi najviše strada prva klasa jabuke i svake se godine postotak te klase smanjuje, te ona ide u industriju jer je udarena. Dakle, ja mogu osiguravati, ali jednoga dana će kupac reći – pa dobro, gdje ti je ta kvalitetna jabuka. Ove godine sam se ohrabrio i kupio protugradnu mrežu za novi zasad, postaviti ću je na proljeće i mirno spavati. Postoji i drugi problem, to je sunce koje pri visokim temperaturama stvara ožegotine na jabukama. Protugradna mreža štiti i od sunca, a osiguranje od sunca još uvijek ne postoji.«

Norbert Šurjan se isprva bavio fotografijom i čak je u ortakluku s kolegama držao fotografski obrt u Somboru, ali mišljenja je da se fotografiji više nikada neće vratiti, iako ove godine osjeća razočaranje u voćarstvo. Na prvom mu je mjestu, kaže, obitelj pa onda voćnjak, jer rađajući 15 godina u privatnom sektoru, shvatio je kako je bavljenje voćem u prirodnom okruženju pravi raj na zemlji, osobito u prekrasnoj prirodi Budžaka u Kupusini koji pripada području Gornjeg Podunavlja. Iako osjeća razočaranje, jabuku ne ostavlja i u planu mu je sadnja još tisuću stabala.

»Možda se to sada i ne isplati, ali gledajući na duže staze vjerujem da će se isplatiti«, zaključuje priču Norbert Šurjan.

Zlatko Gorjanac

U SRIJEMSKOJ MITROVICI OTVORENA IZLOŽBA SLAMARSKIH RADOVA

U slavu prirode i života

Izložba slamarskih radova ateljea »Sveta Anastazija« otvorena je u Srijemskoj Mitrovici, u prostorijama Gradske knjižnice »Gligorije Vozarević«. Ova izložba, otvorena 3. studenoga, koju su članice ateljea organizirale u suradnji s Ustanovom za njegovanje kulture »Srem«, ujedno je i njihova prva samostalna izložba.

Otvarajući izložbu, ravnateljica Ustanove *Zorica Mišćević* uputila je riječi pohvale članicama ateljea nazivajući ih čuvaricama riznice. Hvale vrijedan je ovakav rad jer ističe širinu ljudskoga duha i stvaralaštvo koje se očituje kroz mnoge tehnike, pa i ovdje prisutnu slamarsku tehniku.

Svoj kritički osvrt s umjetničke strane dala je umjetnica *Tatjana Marelj-Zečević*. Govoreći o ovakvom stvaralaštvu istaknula je:

Slamarke ustanove »Srem«

»Slama – suha, beživotna, lomljiva, odbačena, postaje glatka površina sedefno-svilene svjetlosti, koja plijeni svojim toplim tonovima. Svjedoci smo fascinante

transformacije u slavu prirode i života.«

Otvorenje je glazbenim dijelom popratio tamburaški sastav Hrvatskog kulturnog centra

»Srijem«, svirajući pjesme vezane uz Srijem, te život u Srijemu. Također svoj doprinos dala je i recitatorska skupina HKC-a.

Tehnika umjetničkog rada u slami na našim prostorima nije česta pojava, stoga je hvale vrijedna ovakva izložba, jer pokazuje kako se uz puno mašte i truda može učiniti veliki umjetnički korak. Tako je bilo moguće vidjeti izložene raznovrsne slike izrađene u toj tehnici, kao i posudice različitih namjena, pa i nakit.

O umjetničkom ateljeu »Sveta Anastazija«, kojeg čine *Zdenka Vukotić, Ana-Seka Melačić, Milena Đurasović, Zorica Gelo, Slavica Hartvig, Jelica Jovanović* i *Boško Host*, već puno govori njihov rad.

Izložbi je, unatoč lošem vremenu, nazočio veliki broj posjetitelja.

Ivica Zrno

VINKOVAČKI FESTIVAL DOKUMENTARNOG ROCK FILMA GOSTOVAO U ZRENJANINU

Glazbene note zapisane na filmskoj vrpci

Publika u Zrenjaninu je prošlog vikenda imala priliku pogledati izbor uradaka s Festivala dokumentarnog rock filma (DORF) iz Vinkovaca. Tijekom trodnevnog trajanja ove filmske manifestacije u poznatom zrenjaninskom klubu »Klupče« prikazani su dokumentarci: »Oči u magli« (Hrvatska), »Kad se netko nečem dobrom nada«

(Srbija), »Shuffle: Politics, bullshit and rock'n'roll...« (Kosovo), »Dolgcajt« (Slovenija), kao i »Da li zaista postoji čovjek koji se zove Žikica Simić?«, »Olah Vince – Na ničijoj zemlji«, »Dirty Old festival«, »Kad muzičari šokiraju« i »Tri boje revolucije«. Direktor DORF-a *Toni Šarić* kaže u razgovoru za Hrvatsku riječ da je cijela priča oko ovog festivala zaživjela u ožujku 2007., kada je vinkovačka Udruga ljubitelja filma Rare organizirala četvorodnevni filmski događaj. Vremenom je ova priča prerasla lokalne okvire i postala prepoznatljiv brend, kako u Hrvatskoj, tako i u svim republikama bivše Jugoslavije. Šarić najavljuje da će iduće godine četvrti po redu DORF istovremeno biti organiziran u Zagrebu, Rijeci i Vinkovcima. Također, zbog dobrog odziva i reakcija publike i medija, organizatori su dobivali pozive za gostovanje po gradovima u Sloveniji, Srbiji, Bosni i Hercegovini i Makedoniji. Za tri i pol godine postojanja DORF-a, Zrenjanin je bio 31. grad u kome je prikazivan izbor muzičkih dokumentaraca, a ugovoreno je još puno gostovanja.

»Jedini uvjet da bi se dokumentarac prikazao na DORF-u jest da se njegova priča na bilo koji način vezuje za glazbu. Pokušavamo proširiti

ideju na sve glazbene žanrove. Ove godine smo imali i jednu priču o etno glazbi. Prošle godine je pobijedio film o reperu Edi Majci. Ne postoje kriteriji kada je u pitanju minutaža. Više se vezujemo za priču, nego za tehnički dio. Svjesni smo da se ne može uspoređivati film koji je napravljen ovdje s jako malo novca, s nekim iza kojeg stoji 10.000

eura i tehnički je savršen. Stalo nam je animirati ljude da snimaju što je moguće više filmova baš o bendovima i ljudima iz njihovog kraja, jer ovdje ima zanimljivih scena i šteta je da to ostane nezabilježeno«, ističe Šarić.

Na dosadašnjim festivalima prikazano je i više radova o glazbenicima iz Srbije. Publika je imala priliku, kroz celuloidnu vrpcu, upoznati se s bendom »Napred u prošlost« iz Banatskog Novog Sela, zatim »Obojenim programom«, »Partibrejkersima«...

»S DORF-om smo ušli u svjetsku asocijaciju srodnih festivala koja okuplja 31 takvu manifestaciju iz cijelog svijeta, sa svih kontinenata. To nam je olakšalo kontakte s autorima i producentima. Volio bih da vremenom postanemo jedna vrsta filtera.

Recimo, kad netko iz Koreje želi na svom festivalu prikazati određeni film s ovog područja, voljeli bismo da nas kontaktira, kako bismo mu preporučili najbolje radove s DORF-a«, napominje Šarić i dodaje da film koji pobijedi na DORF-u automatski ulazi u redovite programe nekih svjetskih festivala.

Željko Balaban

Direktor DORF-a Toni Šarić u Klupčetu

Svatovske narodne pjesme

Svima je već posvema jasno da je svatova u Plavni i okolnim mjestima sve manje. Ipak, pripremajući izložbu »Tragovi Šokaca u Plavni«, povijesno-istraživački odjel HKUPD-a »Matoš« došao je do starih tekstova lijepih svatovskih pjesama, koje su dio bogate, ali skoro potpuno zaboravljene kulturne baštine Plavne.

SVATOVI – VJENČANJE

Kumovima se u svatovima uvijek odavala osobita čast te su ih na kapiji pozivali pjesmama kao što je, primjerice, ova:

Spremaj se, kume u kumstvo, / I ponesi vince za mladence...

Mladoženja bi mogao biti izložen utjecaju zlih pogleda, što se vidi u pjesmi kojom mati ispraća sina kad polazi po djevojku, da je vodi na vjenčanje:

Kume moj, mili kume, povedi svatove, / Čuvaj mi Stipu od vitra jaka, / Od vitra jaka i sunca žarka, / Od sunca žarka, od zlih očiju...

Na polasku iz svog doma mladoženju ispraćaju pjesmom:

Lepi se Tuna na put sprema, / Mila mu majka košulju daje, / A mile seje šiške češljaju, / A mila braća konje sedlaju. / Konje sedlaju, pa put sprimaju. / Podi nam, Tuna, dovedi divojku.

Na putu do djevojačke kuće pjevaju svatovi razne prigodne svatovske pjesme, kao što je, primjerice, i ova:

Pasla, pasla četir' konja vrana, / Četir' vrana i četir' žerava, / Čuvala ih lipog Ive majka, / Čuvala ih pa im besidila: Paste, paste, četir' konja vrana, / Četir' vrana i četir' žerava. / Sutra ćete na daleke pute, / Na daleke pute, po lipu divojku.

Dok se pogađaju za snašu da je izvedu pred svatove, djeveruše i enge od mladoženjine strane pjevaju:

Otvaram vrata, Maro, divojko, / Nisu ti vrata od suvog zlata, / Već su ti vrata od kraj dasaka, / Vrata otvori, pa se ukloni.

Kod oblačenja snaše u novo ruho, enge i djeveruše pjevaju: Majkino ruvo svlači / A naše oblači. / Naše je ruvo bolje, / Neg' majke tvoje. / Majkino ruvo tavno, / A naše sjajno.

Prije glavnog svatovskog ručka obično su svekar i svekrva izvodili

snašu na dvorište i s njom i svatovima igrali kolo, da bi vidjeli snašu oni koji su došli gledati svatove. Svekrva bi tom prigodom pjevala:

Ja sam moga oženila sina, / I snaju sam po volji dobila, / Moj je Iva poslušao majku, / Pa je uzo njoj po volji snajku.

SVATOVCI

Svatovci su sastavni dijelovi šokačkih svatova, a to su svatovske pjesme, koje prate predsvatovsko vrijeme, svatovski ceremonijal i običaje poslije svatova. Kod odla-

ska nevjeste iz roditeljskog doma pjeva se:

Okreni se, lipa Maro, majka te zove. / Recite joj, mile druge, da me ne zove. / Kad tvoje druge na vodu podju, rad tebe dodju, / Tvoja će majka stati plakati: / Moja je Manda vode donila, / Vode donila, al' tudjoj majki.

Odbi se biser grana od jorgovana, / I lipa Mara od roda svog, / Od roda svog, od mile majke. / Lipu Maru izvedoše, / Sa svirci je ispratiše, / Stala snaša na potegu, / Pa sve veli neću, / A na kuma namiguje da se kola kreću.

BEČARCI

U svatovima se bečarci pjevaju između svatovskih obrednih pjesama i u vremenu odlaska na vjenčanje, povratka s vjenčanja i u kolu. Pjevaju se vrlo glasno i odsječno da svi čuju, i uvijek su nekome namijenjeni u svatovima, često sa žaokom. Brojni su primjeri ovih kratkih šaljivih pjesmica razigrane melodike, puni veselosti i razdragčnosti, ali s druge strane i životne mudrosti, koje se pjevaju u mnogim krajevima, a ovdje ih nećemo posebiće navoditi.

Ovo je samo dio svatovske kulturne baštine koju želimo sačuvati od zaborava i predstaviti javnosti. Navedene pjesme pjevane su koncem 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća, a kazivali su ih pokojni: *Ivka Bartulov* (1913.), *Antun Bartulov* (1930.), *Marija Bartulov* (1934.) i *Jozija Sotinac* (1906.).

Lit.: *Mila Bosić*, »Ženidbeni običaji Šokaca Hrvata u Bačkoj«, Vojvodanski muzej, Novi Sad, 1992.; Zapisi prema kazivanju *Kuzme Mišića*.

Zvonimir Pelajić

SLJEDEĆEG VIKENDA DVODNEVNA MANIFESTACIJA U SONTI

Dva dana šokačke večeri

Organizaciji Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte, sljedećega vikenda bit će održana tradicionalna manifestacija »Šokačko veče 2009«, ove godine dvodnevna. Središnja manifestacija, večer folklor,

običaja i poezije bit će upriličena u subotu, 21. studenoga, u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti. Početak je u 19 sati. U programu će nastupiti gosti iz Subotice te Čepina i Osijeka. Pobjedničku pjesmu s literarnog natječaja »Za lipu rič« pročitat će njezin autor.

Dan ranije u prostorijama OŠ »Ivan Goran Kovačić« bit će organiziran okrugli stol na temu »Šokačke narodne nošnje«, uz izlaganja ravnatelja Radionice i posudionice narodnih nošnji iz Zagreba *Josipa Forjana* i predsjednika »Šokadije« *Zvonka*

Tadijana. U drugom dijelu, s podtemom »Djevojačka nošnja za advent i korizmu u selima šokačkog Podunavlja« govorit će predstavnici institucija kulture s ovih prostora.

»Šokačko veče« je posljednja u nizu ovogodišnjih zajedničkih manifestacija institucija kulture šokačkog Podunavlja, pod logom »Šokci i baština«.

I. Andrašić

Osijek zove

Nastupit će 13 neafirmiranih mladih bendova, koji su svoj plasman izborili između tridesetak rock grupa s područja Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Mađarske i Njemačke

Prva međunarodna gitarijada pod nazivom »Osijek zove« održat će se u Osijeku 27. i 28. studenoga, a nastupit će 13 neafirmiranih mladih bendova, koji su svoj plasman izborili između tridesetak rock grupa s područja Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Mađarske i Njemačke, koje su se uredno prijavile na natječaj.

Inicijator ove, iznimno lijepe ideje *Renato Lukić*, direktor Gradskog radija u Osijeku, očekuje da će gitarijada zaživjeti na ovim prostorima kao nekada prije, pa će tako svake godine izbaciti u prvi plan tri do četiri nova benda, a dožupan Osječko-baranjske županije *Željko Kraljić* tvrdi da je ovo dobar test i provjera kako danas rock stoji kod novih bendova i kako je primljen kod zahtjevne osječke publike.

POVIJEST YU-ROCKA

Priopćeno je ovo prije neki dan na konferenciji za tisak, a mene je ponukalo da dodam još koji redak o počecima rock glazbe, šezdesetih godina u bivšoj državi. Naime, do ruku mi je ovih dana dopala knjiga »Povijest yu-rocka« autorskog dvojca *Željko Fajfrić* i *Milan Nenad*, tiskana prije koji mjesec u grafičkoj produkciji Tabernakl iz Srijemske Mitrovice u nakladi od 1.000 primjeraka. Na svojih 380 stranica obuhvatila je više od 200 grupa i sastava i 300 fotografija, s urednom evidencijom njihovih ploča, danas bi rekli nosača zvuka, i nastupa na onodobnim gitarijadama i drugim prestižnim natjecanjima. Na početku bijahu »Sjene« i »Bijele strijele« u Zagrebu, »Uragani« u Rijeci, »Elipse« i »Crni biseri« u Beogradu, »Kameleoni« u Kopru i tako dalje, sve do kulturnih sastava kakvi su zagrebački »Crveni koralji«, splitski »Delfini«, beogradske »Siluete«, i one *Zorana Miševića* i one *Tomija Sovilja*,

VIS »Usamljeni« iz Gibarca

sarajevski »Indexi«, crnogorski »Montenegro«, slovenski »Mladi levi«, skopski »Leb i sol« i tako sve do sedamdesetih i pojave nekih novih glazbenih pravaca.

Nužno je pohvaliti trud autora, jer su se na jednom mjestu našle ne samo planetarno poznate grupe i sastavi iz glavnih gradova ondašnjih republika, već i grupe i sastavi sasvim malih gradova, pa i seoskih sredina, mada sam, nakon više-kratnog prelistavanja ove lijepe knjige i nakon pomnoga promatra-

nja, ruku na srce, našao samo dva seoska rock sastava – »Usamljene« iz Gibarca i »Sonore« iz Bajmoka.

ROCK U VOJVODINI

Vojvođanski su gradovi imali i po nekoliko sastava – Sombor, Vrbas, Kula, Bačka Palanka, Kikinda, Zrenjanin, Vršac, o Novome Sadu da i ne govorimo (»Zlatni akordi«, »Pingvini«, »Neoplanta«). Slavonski su gradovi također bili poznati po brojnim rock grupama, pa su u Vukovaru bili poznati VIS »Suzne oči«, u Vinkovcima »Skromni«, a u Osijeku među najpoznatijima »Tornado« i »Dinamiti«, posebice ovi posljednji, gdje su glazbenu karijeru započeli *Kišo Slabinac* (ritam gitara i vokal), *Tuca Nikolić* (solo gitara), *Alberto Krasnić* (bas), *Vladimir Lazić* (organa), *Ratko Divjak* (bubnjevi), a s njima je jedno vrijeme pjevao i *Dado Topić*, sve dok nije prešao u beogradsku »Korni grupu«.

I Srijem se mogao pohvaliti brojnim rock sastavima, pa su u Rumi bili poznati »Razmaženi«, u Indiji »Aveti«, u Zemunu »Plavi dječaci«, dok je Šid imao čak nekoliko grupa – »King boyse«, koje je vodio *Steva Puhalo*, »Nautiluse«, koje su vodili Kreko, Baća, i Turda a s njima je jedno vrijeme pjevao i Steva zvani Sinda, i planetarno

poznate »Komete«, grupu šidskih gimnazijalaca koju su osnovali još 1963. godine *Vlada Perunski* (solo gitara), *Vlada Torma* (bas), *Vlada Pregun* (ritam gitara) i *Voja Jovanović* (bubnjevi), a vokal je dugo godina bio *Janko Hnatko*. Poslije su uskakali Bole, Mata i drugi, ali bili su ponajbolji šidski rock sastav i smatraju se pretečama rock glazbe u Srijemu.

Zanimljivo je, u Subotici je također djelovalo nekoliko rock grupa, a među najpoznatijima su bili »Faraoni«, »Komete«, »Orfeji« i »Stranci«. Kroničari kažu da su »Stranci« nastali 1966. godine i to od najboljih glazbenika poznatih subotičkih grupa »Komete« i »Orfeji« i to: *Ivan Kopilović* (bas i vokal), *Dejan Đorđević* (solo gitara), *Karlo Kapista* (organa) i *Ivan Tikvicki* (bubnjevi).

SEOSKE GRUPE

Uvjeran sam i da dvije seoske rock grupe zaslužuju da budu spomenute. »Sonore« su u Bajmoku osnovali 1967. godine *Augustin Jurgo* (solo gitara), *Ranko Dulić* (ritam gitara), *Lazar Majlat* (bas) i *Milan Savatović* (bubnjevi). Narednih su godina u mjestu i okolici svirali na igrankama, uglavnom »skidali« strane numere, mada imaju i par autorskih pokušaja.

»Usamljeni« iz Gibarca osnovani su u ljeto 1965. godine u sastravu: *Stipa Hajduković* – *Ringo* (solo gitara), *Marin Kopic* – *Relja* (ritam gitara), *Đura Martinović* – *Janković* (bas) i *Slavko Žebić* – *Žebe* (bubnjevi). Kao vokali nastupali su *Stipa Tomić* – *Muka*, *Emil Gestić* – *Gele*, *Josip Žeravica* – *Žera*, a u sastavu su ponekad nastupili i *Dragi Beladović* – *Belad* u *Mata Vidaković* – *Doktor*. »Skidali« su Beatle, Rolling Stounse, Shadowse, a od domaćih Crvene Koralje, Indexe, Dinamite, Komete i druge. Ugasili su se tiho, negdje u ljeto 1968. godine, nakon što su jedni otišli u vojsku, a drugi u Njemačku.

Slavko Žebić

»Komete« iz Subotice 1962.

USPOMENE NA JEDNOG BANA – OSTAVŠTINA JELAČIĆ U HRVATSKOM POVIJESNOM MUZEJU

Vrijedan i nezaobilazan izvor podataka

Ostavština Jelačić u Hrvatskom povijesnom muzeju nastajala je kroz duže razdoblje i danas sadrži oko 700 raznovrsnih muzejskih predmeta koji su pripadali banu Josipu Jelačiću i članovima njegove obitelji

U Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu, matičnom muzeju za povijesne muzeje i povijesne zbirke u Republici Hrvatskoj, u povodu 150. obljetnice smrti bana Josipa Jelačića otvorena je 5. studenoga izložba »Uspomene na jednog bana – ostavština Jelačić u Hrvatskom povijesnom muzeju«. Ova izložba predstavlja najveću i jednu od najvažnijih obiteljskih ostavština koja se čuva u zbirkama muzeja – ostavštinu plemićke, barunske i grofovске grane druge loze Jelačić, koja u svome najvećem dijelu svjedoči o životu i ulozi bana Josipa Jelačića, jedne od najznačajnijih osoba hrvatske povijesti 19. stoljeća.

Josip Jelačić (Petrovaradin, 16. listopada 1801. – Zagreb, 20. svibnja 1859.) je kao ban Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, civilni upravitelj Dalmacije i Rijeke i zapovjednik krajiških pukovnija nakratko formalno ujedinio sve hrvatske zemlje unutar Habsburške Monarhije. Poklonivši svoj portret Narodnom muzeju Jelačić ne samo što je svojim vlastitim primjerom želio ukazati na važnost očuvanja baštine, već je na neki način inicirao i buduće formiranje ostavštine Jelačić.

OSTAVŠTINA

»Moje ime pripada povijesti. Ona će pisati o meni, ali o onome što se krilo u mom srcu neće ništa kazati«, riječi su to Josipa Jelačića potkraj života, koje kao da je uputio svojim kritičarima svjestan važnosti i dalekosežnosti povijesti, ne sluteći da će postati legendom.

Ostavština Jelačić u Hrvatskom povijesnom muzeju nastajala je kroz duže razdoblje i danas sadrži oko 700 raznovrsnih muzejskih predmeta koji su pripadali banu Josipu Jelačiću i članovima njegove obitelji, a njezin najveći dio potječe s obiteljskog dobra Novi Dvori. Ostavština se formirala postupno i to prvo darovima same obitelji Jelačić. Jezgru ostavštine čine predmeti koje su članovi obitelji

Autorice izložbe s Brankom Šulc

za života darovali ili kao cjelinu namijenili Arheološko-historičkom narodnom muzeju u Zagrebu. Najveći je dio tih predmeta pristigao u Muzej otkupom ostavine Anke Jelačić, posljednje nasljednice Novih Dvora, 1937. godine, te

ministarstvu kulture Republike Hrvatske ustvrdivši kako raznovrsni predmeti prezentirani u originalu, reprodukcijama i multimedijalnim putem, prema vremenu nastanka obuhvaćaju razdoblje od kraja 18. do početka 20. sto-

Ostavština Jelačić sadrži oko 700 raznovrsnih muzejskih predmeta koji su pripadali banu Josipu Jelačiću

su na izložbi posebno označeni.

Izložbu je otvorila mr. sc. Branka Šulc, pomoćnica u

ljeća te predstavljaju vrijedan i nezaobilazan izvor podataka u istraživanjima hrvatske povijesti

i kulture. »Na izložbi su prezentirani ambijentalno, kao obiteljska uspomena koju su banovi nasljednici brižno čuvali na obiteljskom dobru Novi Dvori, a ti ambijenti su nam danas poznati zahvaljujući sačuvanim fotografijama nastalim dvadesetih godina 20. stoljeća. Tematsko-kronološka struktura izložbe omogućuje pak njihovo sagledavanje kao dokumenata vremena unutar kojega su nastali i imali svoju prvotnu funkciju prije nego što su postali uspomena. Takvim pristupom ostavština je predstavljena biografski u nastojanju da bude sveobuhvatna u prikazu banova života, sudbine Novih Dvora nakon njegove smrti te njegove prisutnosti u hrvatskom društvu do današnjih dana«, rekla je Branka Šulc.

IZLOŽBA U TRIMA TEMATSKIM CJELINAMA

Izložba »Uspomene na jednog bana – ostavština Jelačić u Hrvatskom povijesnom muzeju« strukturirana je kroz tri tematske cjeline. Prva nosi naziv »Ban Josip Jelačić: čovjek, vojnik i političar« koja je prikazana kroz podcjeline: Banovo djetinjstvo i mladost, »Što Bog daće i sreća junačka«: Jelačić narodni ban, Prevrata 1848./49. godina i Svjedočanstva banova ugleda i popularnosti, Obiteljski život: Sofija Jelačić i život u Novim Dvorima, Banove posljednje godine života i Pogreb bana Jelačića. Druga cjelina nazvana je »Baštinici Novih Dvora i ostavština Jelačić«, a treća »Ban nakon bana – reminiscencije na bana«. Autorica izložbe i pratećeg kataloga je Andreja Smetko, voditeljica Zbirke predmeta iz svakodnevnog života Hrvatskog povijesnog muzeja, kustosica izložbe je Matea Brstilo Rešetar, voditeljica Zbirke heraldike i sfragistike Hrvatskog povijesnog muzeja, a autorica likovnog postava izložbe je Nikolina Jelavić Mitrović. Izložba će biti postavljena do rujna 2010. godine.

Zlatko Žužić

ŠANDOR BENJAK, BRAVAR KOJI U KOVINI IZRAĐUJE PRAVA REMEK-DJELA

Umjetnička »žica« somborskog majstora

Kada sam napravio Isusov lik i sam sam se začudio da tako nešto znam. Svoje djelo sam pokazao susjedu, a on se nasmijao kroz brk i kupio moj prvi rad rađen ovom tehnikom. Na temelju tog rada i sebi sam napravio Isusov lik u bakru, a tada sam krenuo da vidim što mogu uraditi u željezu, kaže majstor koji je svoje izložbe imao u Somboru, Subotici, Rijeci, Mađarskoj, Sloveniji...

Nije bilo teško pronaći kuću Šandora Benjaka, poznatog somborskog bravara, čija se kuća nalazi u Suvajskoj ulici u Somboru. Velika, lijepo ukrašena kapija, koja je ustvari veliko bravarsko remek-djelo, otkrila nam je kuću majstora Šanjike.

Ulazimo. Znamo, nismo pogriješili, jer ovakve ukrase na kapijama pravi samo ovaj vrijedni majstor. Nalazimo ga, a gdje drugo – nego u radionici. Pune ruke posla. Ovdje majstor Benjak radi od ranih jutarnjih sati i pravi maštovite eksponate, koje radi tehnikom hladne kovine, savijanjem, što je teško i zahtjevno. Majstor Benjak nam pokazuje najnovije radove i kaže kako to može napraviti svatko, samo su potrebni strpljivost i jaki živci. Mišljenja smo da to ipak ne može svatko, za ovo je pokraj strpljivosti i jakih živaca potreban prije svega dar od Boga, kojeg majstor Šanjika ima i kojeg je uvijek njegovao. Iako u mirovini, niti nakon 60 godina rada ne razmišlja o odmoru. Radi, a rad ga i održava.

SIROMAŠNO DJETINJSTVO

Šandor Benjak je rođen 1929. godine, a djetinjstvo je proveo u Lemešu. Od kad zna za sebe volio je umjetnost, a siromaštvo ga je tjeralo da za svoja djela nešto i zaradi. Brojna obitelj, u kojoj je bilo devetero braće i sestara, nije lako živjela svoj podstanarski život. Teško je bilo priuštiti i one najosnovnije stvari za dijete, kao što su knjige za školu, a Šandor je znao da bez rada i škole nema budućnosti. Učio je i na odmoru, kada je kradom uzimao knjige od prijatelja, a kasnije ih je iznajmljivao dinarima, koje je slikao na papiru za »dunc-boce«.

»U ono vrijeme bilo je puno sirotinje«, započinje priču majstor Šandor. »Počeo sam crtati rano, još prije škole, a na papiru za »dunc-boce« tuš tintom sam crtao dinare, jer onda su dinari bili papirni, za koje sam mogao dobiti dva lista, ili knjigu da pročitam, jer ništa od toga nisam imao. Za te »dinare« sam mogao dobiti i pola olovke«, prisjeća se majstor Šandor.

Nije bilo teško samo školovanje, već i posao prije i poslije odlaska u

Šandor Benjak na izložbi u župi Presvetog Trojstva

školu. Morao je ustajati rano i od 5 do 7 sati čuvati svinje imućnijih obitelji, pa tek onda u školu. I pokraj svih nedaća mali Šandor je bio odličan učenik jer, kako kaže, sirotinja čovjeka tjera prema napretku. »Znao sam – ako učim, bit će mi bolje u životu. Trudio sam se, a sirotinji je i u genima da se trudi. Od nas devetero, dvoje je rano umrlo, a ostali su uspjeli nešto steći, te da-

nas svi imamo svoje kuće, što moji roditelji nisu imali«, kaže Benjak.

NI ZANAT BEZ MUKE

Majstor Šandor polazi na zanat kod svoga ujaka *Steve Lehote*, ali ne ostavlja slikarstvo. Školuje se kod, za njega najvećeg, akademskog slikara *Ivana Jakobčiča*, ali nakon nekog perioda napušta ovu

umjetničku školu, premda je mnoge stvari, kao što su primjerice krivine i razne linije, već ranije svladao, a ovdje ih je morao ponavljati. Ustajao je oko 2, pola 3 i slikao do pet sati pod petrolejskom lampom, jer u kući nisu imali struju. Osamdeset posto njegovih slika je nastalo u ovim uvjetima. U pet bi sjedao na bicikl i iz Lemeša kretao put Sombora na zanat. Ujak je bio dobar majstor, ali veoma strog, osobito prema njemu. Prisjećajući se tog razdoblja života Šandor Benjak kaže:

»Ujak je bio strog i od njega sam stalno dobivao pljuske. Kad ti je netko rod, misli da te može tući. Dobivao sam pljuske ni sam ne znajući zašto, ali se valjda ni zanat ne može izučiti bez muke. Kod ujaka sam radio punih 12 godina, ali se nismo slagali. Točno je kad ljudi kažu: »Sa svojim jedi, pij i ne trguj«, jer ujak je mislio da me i dalje može tiranizirati, ali jasno je da to nisam dopustio.«

Šandor Benjak napreduje u svom poslu i vremenom otvara svoj obrt gdje, pokraj stalnih radnika, upošljava i svoje sinove, koje je, kako kaže, tretirao isto kao i sve

druge radnike. Radilo se puno, ali je i plaća bila dobra.

SVE JE POČELO S ISUSOVIM LIKOM

Umjetničke radove kovanjem počinje raditi 1972. godine, kada je otvorio obrt. Bilo je to negdje mjesec dana pred Božić kada mu je došao susjed, po zanimanju mesar, i žalio se kako bi želio imati lijep Isusov lik na zidu, ali svugdje nailazi na kič, pa čak i u Italiji gdje je sve od plastike. Susjed je želio veću umjetničku vrijednost, a Šandoru je susjedovo nezadovoljstvo bilo dovoljan povod da pokuša nešto napraviti.

»Kada sam napravio Isusov lik i sam sam se začudio da tako nešto znam. Svoje djelo sam pokazao susjedu, a on se nasmijao kroz brk i kupio moj prvi rad rađen ovom tehnikom. Na temelju tog rada i sebi sam napravio Isusov lik u bakru, a tada sam krenuo da vidim što mogu uraditi u željezu«, kaže Benjak.

Nastaju razna djela u kovini, slike s ramom, skulpture, stalci za svijeće i za boce, borbeni oklopi, sakralni predmeti, stolovi, stolci, kandelabri, lusteri, pa čak ukrašava bračni krevet i namještaj. Prva izložba je priređena 1985. godine u Domu armije u Somboru i to mu je najdraža izložba, ne samo zbog

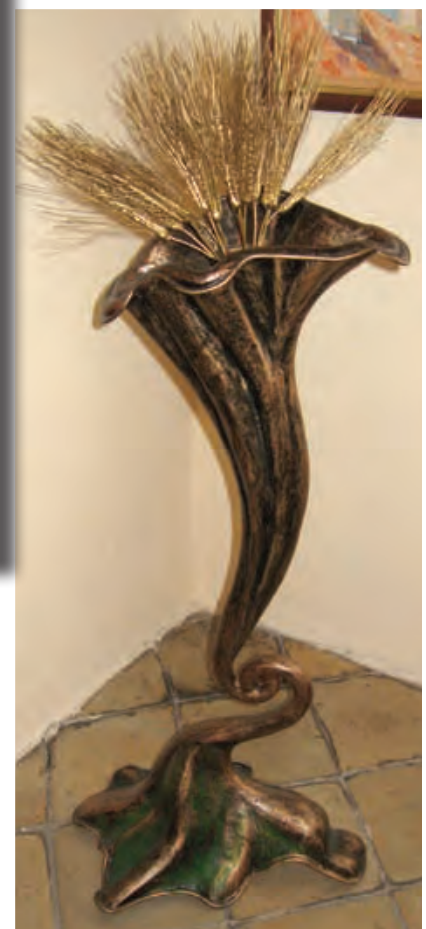
Za izradu eksponata od metala potrebno je strpljenje, a mora se imati i dara

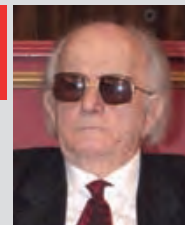
toga što je prva, već i zbog toga što je imala najviše posjetitelja. Umjesto dogovorenih tjedan dana, izložba se zbog velikog interesa produžila na tri tjedna. Osim u Somboru izlaže i u Subotici, Rijeci, u Mađarskoj i u Sloveniji, a do danas je imao oko desetak izložbi.

U priči o Šandoru Benjaku treba svakako napomenuti kako ovaj talentirani čovjek svira četiri glazbena instrumenta, po sluhu. Kao mladić svirao je bubnjeve u jednom lemeškom bendu, dobro se snalazio na

citri, a danas, nakon cjelodnevnog rada sjeda za klavijature ili svira usnu harmoniku. Glazba ga, kaže, opušta, a svira svaki dan. Pitamo ga odakle mu snaga zbog koje mu mogu zavijeti i puno mladi od njega, a on odgovara kako svako jutro 15 minuta radi tjelovježbe i popije malo rakije, tek toliko da pokvasi jezik. Zahvalan je Bogu što mu je dao da je sve ove godine mogao raditi, a radit će, kaže, dok ga noge budu nosile i ruke služile.

Zlatko Gorjanac

KRONOLOGIJA OD 13. DO 19. STUDENOGA 2009.

13. STUDENOGA 1918.

Iz Zagreba su se vratili u Suboticu izaslanici dr. *Mirko Ivandekić* i

dr. *Stipan Vojnić*, donijevši vijest da je srpska vojska prešla Dunav, te da u Suboticu dolazi kao brat koji će osloboditi ove krajeve... U 13:35 kroz susnježicu je na subotički željeznički kolodvor stigao vlak sa srpskom vojskom. Zapovjednike potpukovnika *Antuna Živulovića* i majora *Mihajla Bodija* dočekali su predstavnici Narodnog odbora Bunjevaca i Srba, Mađarskog nacionalnog vijeća i grupa građana iz Subotice i okolice.

14. STUDENOGA 1778.

Uz *Pavla Skenderovića*, Pečuška školska oblast je naimenovala još dvojicu učitelja: *Jakova Hofbauera* i *Ferenca Beka*. Subotica tada ima pučku školu s tri razreda i trojicu učitelja. Ravnatelj je gradski vijećnik *Petar Josić*. Vjeronauk predaje župnik *Stjepan Ranić* i njegovi kapelani.

14. STUDENOGA 1918.

Stigli su i preostali dijelovi VIII. puka srpske vojske. Pukovnik *Vladislav Krupežević* postaje zapovjednik grada. Na tornju Gradske kuće zavijorile su se hrvatska i srpska nacionalna zastava.

15. STUDENOGA 1793.

Župnikom katoličke župe naime-novan je *Ivan Lukić*, koji je na toj dužnosti zamijenio *Stjepana Ranića*, prvog župnika nakon što je ovdašnja župa iz ruku franjevac prešla u sklop svjetovnog klera.

15. STUDENOGA 1918.

Naredbom srpskih vojnih vlasti nastavljen je rad državnih ustano-

va, željeznice, pošte i telegrafa, kako bi se osigurali red, mir i rad.

15. STUDENOGA 1964.

Umrlo je *Marica Vujković-Cvijin*, poznata književnica. Po završenoj Trgovačkoj akademiji službuje u Beogradu. Pisala je pripovijetke i romane, te priče za djecu. Značajnija djela: »Tereza se obratila i druge novele«, »Vera Novakova«, »Valjda je moralo bit ...« i dr.

16. STUDENOGA 1913.

Rođena je *Matija Skenderović*, udana *Stipić*. Po završetku studija predaje solo pjevanje u Muzičkoj školi i nastupa na koncertima širom zemlje. Od 1951. članica je Opere u Ljubljani, a od 1954. Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu. Tumačila je niz velikih i složenih opernih uloga: Leonore u »Trubaduru«, Marte u »Dolini« D'Albera, Toske u istoimenoj operi *Giacoma Puccinija*, Maršalke u »Kavaliru s ružom«

Richarda Straussa i dr. Umrlo je 7. rujna 1984.

16. STUDENOGA 1918.

Poslije četverogodišnje šutnje ponovno se pojavio najstariji subotički bunjevački list »Neven«, ali ne kao tjednik već kao dnevne novine.

16. STUDENOGA 1920.

U Tavankutu je rođen *Ante Sekulić*, pjesnik, esejist, književni povjesničar, znanstvenik, dopisni

član HAZU. Pokraj desetak zbirki pjesama, objavio je šezdesetak knjiga jezikoslovnih i književnih rasprava i radova iz drugih oblasti o podunavskim Hrvatima, Bunjevcima i Šokcima od početka XVI. do kraja XX. stoljeća i druga zapažena znanstvena djela.

17. STUDENOGA 1817.

Posvećen je kompleks nove subotičke Kalvarije, koju je na prostoru današnjeg željezničkog kolodvora podigao *Matija Vojnić Matuška* od Bajše. Tu je ostala do 1864., kada je premještena kod Bajskog groblja. Prva Kalvarija podignuta je na čistini naspram franjevačkog samostana 1757.

17. STUDENOGA 2002.

Umrlo je *Ive Prčić* mlađi, poznati subotički spisatelj, bibliograf, nastavnik jezika i književnosti. Rođen je 1. travnja 1927.

18. STUDENOGA 1699.

U sjedištu Bačke županije proglašeno je plemstvo obitelji *Miković*. Plemičku povelju i grbovnicu dobila je 31. svibnja iste godine na Saboru u Požunu za svoje zasluge u dugogodišnjem ratu protiv Turaka.

18. STUDENOGA 1981.

Vojniku subotičkog garnizona JNA *Josipu Gotovcu* uručena je plaketa »Podvig vojnika« koju je zaslužio time što je u središtu Subotice spasio putnike autobusa, koji se nekontrolirano kretao nakon što je vozaču pozlilo.

19. STUDENOGA 1901.

Rođen je *Ivan Prčić Gospodar*, učitelj, kulturni djelatnik, spisatelj. Objavljene su mu dvije knjige pjesama: »Zrna biserja« (1981.) i »Zrna biserja i sedefa iverja« posthumno (1988.). Umrlo je 9. prosinca 1988.

19. STUDENOGA 1899.

Rođen je *Milivoje V. Knežević*, spisatelj, profesor jezika i književnosti, folklorist, knjižničar Srpske akademije nauka. Tijekom svoga službovanja u Subotici i posljednje godine u Senti pokrenuo je i uređivao književni časopis »Književni sever«. Znatan dio prostora posvetio je i tematici iz povijesti, života i rada ovdašnjih Bunjevaca, te mladim talentima koji su rasli i razvijali se u časopisu, postavši značajna imena hrvatske književnosti ovoga podneblja. Umrlo je 17. srpnja 1973.

Nakladnička produkcija vojvođanskih Hrvata na Interliberu

ZAGREB – Ovogodišnji, 32. međunarodni sajam knjiga i učila »Interliber 2009.« održava se od 11. do 15. studenoga na Zagrebačkom veletrgovaštu. Na sajmu će sudjelovati 230 izlagača iz 10 zemalja.

I ove godine Hrvatska matica iseljenika priređuje program »Hrvatske knjige izvan Hrvatske« u okviru kojeg će, među ostalim, biti predstavljena i aktualna nakladnička produkcija (knjige, časopisi i druge publi-

kacije) Hrvata iz Vojvodine. U sklopu istog programa danas će (petak) biti predstavljena knjiga »Vitezovi hrvatskoga jezika u Bačkoj« *Sanje Vulić*, dok će sutra, 14. studenoga, biti organiziran okrugli stol »Izazovi nakladništva hrvatskih manjina i europska kulturna raznolikost« na kojem će sudjelovati urednik nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ« *Milovan Miković* i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov*.

Ovogodišnji Interliber neće imati zemlju partnera kao ranijih godina, budući da je Bugarska zbog smjene vlasti otkazala svoj nastup.

Tragovi Šokaca u Plavni

PLAVNA – U okviru zajedničkog projekta podunavskih kulturnih udruga »Šokci i baština«, u subotu, 14. studenoga, bit će priređena manifestacija »Tragovi Šokaca u Plavni« u organizaciji mjesnog HKUPD-a »Matoš«. Otvorenje manifestacije i izložba etno baštine bit će upriličeni u 16,30 u Domu kulture u Plavni.

Nakon toga uslijedit će sveta misa u crkvi sv. Jakova u 18 sati, a od 19 sati početak će druženje sudionika susreta u Vatrogasnom domu.

Goste će zabavljati tamburaški sastav HKUPD-a »Matoš« iz Plavne.

Kazališne predstave u Ljutovu

LJUTOVO – U okviru šestih po redu »Jesenskih dana kulture«, u Ljutovu su u nedjelju, 15. studenoga, na programu dvije predstave. Članovi Gradskog amaterskog kazališta »Beli Manastir« iz Republike Hrvatske izvest će predstavu »Demokracija – demonstracija« autora *Zvezdana Banasa*, u režiji *Stipana Vidaka*. Početak je u 18,30. Istoga dana od 20 sati dramska sekcija HKUD-a »Ljutovo« premijerno će izvesti predstavu pripremljenu po tekstu *Geze Kopunovića* pod nazivom »Martinove mengule«, u režiji *Nandora Klinockog*. Predstave će biti igrane u Domu kulture u Ljutovu.

Smotra hrvatskih tamburaških sastava

LJUTOVO – Smotra hrvatskih tamburaških sastava bit će održana 21. studenoga u Ljutovu. Na smotri će nastupiti pet tamburaških sastava s područja Vojvodine i jedan sastav iz Republike Hrvatske. Gosti iz Hrvatske dolaze iz mjesta Trg pokraj Karlovca.

Rock koncert u Hrvatskom domu

SOMBOR – Večeras će se u velikoj dvorani Hrvatskog doma u Somboru održati nesvakidašnji događaj za ovaj prostor. Somborski bendovi – Fade, Line out, Neozbiljni pesimisti i Aut – velikim rock koncertom predstaviti će svoje autorske materijale. Somborska rock

scena, koja je trenutačno vodeća u našoj zemlji i dobro poznata širom prostora bivše države, ovim koncertom želi afirmirati mladu populaciju i predstaviti se svome gradu, a Hrvatski dom je ovoga puta odabran kao dobar prostor za ovakvu svirku. Budući da je danas petak 13., koncert je šaljivo nazvan »Zastrašujuća svirka«. Ovu svirku najkvalitetnijih somborskih bendova otvorit će grupa Aut u 22 sata.

Z. G.

Nova knjiga Đurđice Stuhlreiter

OSIJEK – Iz tiska je izašla nova knjiga *Đurđice Stuhlreiter* »Leona i pernata rugalica«. Riječ je o romanu koji ima odlike suvremene bajke, a bavi se problemima napuštene djece. Knjigu je objavila nakladnička kuća Znanje iz Zagreba u biblioteci Stribor. Ovo je peta knjiga Đurđice Stuhlreiter i namijenjena je mladim čitateljima, ali i tinejdžerskoj populaciji.

Đurđica Stuhlreiter, inače, radi kao profesorica hrvatskog jezika i književnosti u Gimnaziji »Svetozar Marković« u Subotici.

Suradnja Muzeja Vojvodine i Muzeja grada Rijeke

NOVI SAD - Muzej Vojvodine predstaviti će sljedećih dana u Muzeju grada Rijeke dio svoje zbirke likovne umjetnosti. Riječ je o reprezentativnim djelima vojvođanskih slikara XX. stoljeća.

Hvarsko pučko kazalište u Zemunu

ZEMUN – U organizaciji Zajednice Hrvata Zemuna »Ilija Okrugić«, Hvarsko pučko kazalište prikazat će predstavu *Petra Hektorovića* »Ribanje i ribarsko prigovaranje« u dvorani kazališta »Pinokio« u Zemunu 21. studenoga u 20 sati.

Istoga dana u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu, u 17,30, bit će prikazan igrokaz u izvođenju Hvarškoga pučkoga kazališta.

Hvarani u Subotici i Starom Žedniku

SUBOTICA, STARI ŽEDNIK – U sklopu turneje po Vojvodini Hvarsko pučko kazalište će gostovati u Starom Žedniku i Subotici s dvjema predstavama *Petra Hektorovića* – »Ribanje i ribarsko prigovaranje« (26. studenoga u 19 sati, Stari Žednik, restoran »Kod Zvonka«; 27. studenoga u 19 sati HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici) i starohrvatsko prikazanje nepoznatog autora »Život sv. Lovrinca mučenika« (28. studenoga u 18 sati, franjevačka crkva u Subotici).

Suorganizatori gostovanja Hvarskog pučkog kazališta su Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Ulaz na predstave je slobodan.

KNJIŠKA PRODUKCIJA VOJVODANSKIH HRVATA IZMEĐU DVAJU DANA BALINTA VUKOVIĆA

Izostanak kontinuiteta broja i kvalitete

Hrvatska nakladnička scena u Vojvodini predstavlja područje u kojemu ima mnogo takmaca, ali ne i previše reda, organiziranosti i funkcionalnosti te postojanih pravilnosti

Piše: Tomislav Žigmanov

Naklada knjiga i periodičnih publikacija između posljednjih dvaju Dana Balinta Vukovića (listopad 2008. – listopad 2009.) u hrvatskoj zajednici u Vojvodini, u gotovo svim svojim aspektima, uvelike prati od ranije uspostavljene tendencije i već postojeće značajke ovoga segmenta hrvatske kulture u Vojvodini. U tom smislu, naglašavamo na početku kako je to područje u kojemu ima mnogo takmaca, ali ne i previše reda, organiziranosti i funkcionalnosti te postojanih pravilnosti.

Ukoliko, pak, aktualnu hrvatsku nakladničku scenu u Vojvodini promatramo u jednoj povijesno-komparativnoj perspektivi, onda se prvo zamjećuje da ne postoji dugotrajna stabilnost kada je u pitanju broj objavljenih novih knjiga. Tako je u proteklom razdoblju, naime, među Hrvatima u Vojvodini objavljeno za 1/3 manje knjiga u odnosu na razdoblje listopad 2007. – listopad 2008. Navedena nestalnost je posljedica, čini se, manje količine novca koja je stajala na raspolaganju hrvatskim nakladnicima u Vojvodini, prije svega onim profesionalnim (npr. NIU »Hrvatska riječ«), čiji uzrok trebamo tražiti, vjerojatno, u globalnoj ekonomskoj krizi. S druge strane, ne treba u ovome kontekstu zanemariti ni činjenicu da još uvijek nisu, osim u pojedinačnim slučajevima, učinjeni odlučniji iskoraci na planu, u financijskom smislu, samoodrživih programa izdanja knjiga, dok je istodobno broj prodanih primjeraka i dalje nedopustivo nizak.

Valja, također, istaknuti kako i dalje postoje određeni problemi kada je u pitanju bibliografsko bilježenje knjiga Hrvata u Vojvodini. Osim određenih prijevora načelne provenijencije (npr. nije do kraja riješeno pitanje što sve spada u hrvatsku bibliografiju u Vojvodini), to je posljedica i nepostojanja sukladnog institucionalnog praćenja objavljenih knjiga, zatim kaotičnog stanja među nakladnicima te što ni u jednoj periodici ne postoji kontinuirana

na i cjelovita praksa prikazivanja izdanja novih knjiga. Posljednje navedeno posljedica je, ukoliko se zanemari, gdječkada čak i, elementarna odsutnost senzibiliteta za takvu aktivnost unutar periodike profesionalnih nakladničkih kuća, krhke i još uvijek ne do kraja ustrojene cjelovite strukture hrvatske kulture u Vojvodini. Drugim riječima, prostor hrvatske kulture u Vojvodini, kada je u pitanju ne samo bibliografski rad, manjkav je u institucionalnom smislu, čega uzrok trebamo tražiti u još uvijek slabo razvijenoj i ne do kraja ustrojenoj hrvatskoj kulturi kao, prije svega, strukturiranom sustavu, koji bi onda, i sukladno institucionalno i sadržajno kroz vlastite poduzete aktivnosti, pokrivaio sva područja kulture.

VELIK BROJ NAKLADNIKA

Pa ipak, bez obzira na navedene slabosti, koristeći se različitim načinima i metodama traganja (napisi u periodici, dostupne online baze podataka, osobni kontakti...), između dvaju posljednjih Dana Balinta Vukovića zabilježili smo 23 objavljene knjige i, za razliku od prethodnog razdoblja, vidno je zamjetna njihova slabija kvaliteta. Od toga broja, 18 je novih naslova, dok su u 2 slučaja u pitanju prijevodi postojećih djela, a kod 3 knjige riječ je o ponovljenim izdanjima. Njih je objavilo čak 14 (su)nakladnika, što predstavlja, s obzirom na mali broj naslova, i nadalje jako velik broj, te snažno govori u prilog postojanja stanovitog kaosa u području naklade knjiga! S druge strane, za navedeno razdoblje i dalje vrijedi pravilnost da je jako malo uglednih profesionalnih nakladničkih kuća iz Hrvatske koje objavljuju knjige vojvodanskim Hrvatima (samo 2), zatim da se još uvijek javlja relativno veliki broj novih nakladnika (čak 3), te da još postoji institucija samizdata, kao način razrješenja slabosti postojećeg okvira.

Navedene 23 nove knjige potpisuje 19 autora, trojica potpisu-

ju dva naslova, a jedna knjiga je kolektivno djelo. Velika većina autora je poznata ovdašnjoj javnosti, petorica nije među živima, a samo su tri nova autorska imena. Međutim, nijedan od posljednje navedenih nije više mlad – dvoje su prvu svoju knjigu objavili u zrelih godinama života (oko 50 godina), a treći je prešao 60-u! Istina, svo troje autora svojim su uradcima već dulje vrijeme prisut-

takmacima u kulturi da se postojee stanje promijeni hrabrijim otvaranjem većeg prostora mladim ljudima te raditi na sustavnijem pristupu njihovoj socijalizaciji.

DOMINACIJA POEZIJE

Kada je riječ o vrsti objavljenih knjiga, ponovno preovlađuje književnost – više od polovice su književna djela, od čega je čak 7 knjiga

ni na ovdašnjoj hrvatskoj kulturnoj sceni, tako da nisu nepoznati čitateljstvu. No, budući da ovakva praksa postoji unazad već desetak godina, očito je da je u hrvatskoj kulturi u Vojvodini prisutan ozbiljan problem s mladim autorima te da književna i publicistička scena znade sličiti na gerontološki klub. Ovo treba biti ozbiljno upozorenje svima koji raspolažu s nekom moći u području naklade, napose u periodici, te snažno potaknuće svim

poezije. Vidljiv je, ovoga puta, izostanak djela iz područja znanosti. Sve to se, pak, može vjerojatno tumačiti temeljnom značajkom naravi hrvatske kulture u Vojvodini – u njoj su još uvijek snažno na djelu romantičarske vrednote: golemu privrženost tradicijskoj kulturi i prevaga književnog stvaralaštva. Ovu i ovakvu ocjenu osnažuje i sljedeći činitelj: i nadalje izostaje institucija kritičkoga prikazivanja objavljenih djela – tek nekoliko

naslova, naime, imalo je primjeren i stručan kritički prikaz u ovdašnjim tiskovinama. Valja, također, pripomenuti da su objavljena djela iz književnosti slabo vidljiva u časopisima u Hrvatskoj, što je također pravilnost koja postoji ne od jučer u književnosti vojvođanskih Hrvata i govori prilog isključenosti regionalne hrvatske književnosti iz njezine cjeline u matici.

Na koncu, reći ćemo kako izdavanje periodičnih publikacija među Hrvatima u Vojvodini karakterizira stalnost objavljivanja postojećih. Naime, tek jedan ne izlazi više – riječ je o »Glasu Šokadije«, ali se jedan novi pojavio – »Hrvatski majur«, povremeno glasilo Mladeži Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Od 12 publikacija koji su objavljeni, jedan je godišnjak, dva su povre-

menika, dva su tromjesečnika, šest su mjesečnika i jedan je tjednik. Svi imaju, s obzirom na broj Hrvata u Vojvodini, relativno malu tiražu, a kod jednog broja postoji zaprepašujuće niska profesionalna razina u uređivačkoj politici, koja se danas, osim u ovdašnjih Hrvata, nigdje više ne može vidjeti. Na žalost, to je vrijedilo i ranije tako da tu nema kvalitetnijih pomaka.

PREGLED KNJIŠKE PRODUKCIJE

1. KNJIŽEVNOST

a) romani

1. Petko Vojnić Purčar, »Prstenovani pisac«, Simbol : Petko Studio, Petrovaradin : Novi Sad, 2008., str. 179;

b) kratka proza (novele, pripovijetke, prozne crtice, refleksivna proza)

2. Dražen Prčić, »Lijepe stvari«, Rotografika, Subotica, 2008., str. 166;

3. Balint Vujkov, »Cvijeće i kamen«, Hrvatska čitaonica, Subotica, 2009., str. 77;

4. Neven Ušumović, »Makovo zrno«, Profil international, Zagreb, 2009., str. 118;

c) drame

5. Matija Poljaković, »Izabrane drame«, NIU »Hrvatska riječ«, Subotica, 2008., str. 245;

d) poezija

6. Jasna Melvinger, »Vaga s anđelima«, VBZ, Zagreb, 2008., str. 196;

7. Ivan Pančić, »Natpivavanja«, NIU »Hrvatska riječ«, Subotica, 2008., str. 102;

8. Petko Vojnić Purčar, »Vrt lirika«, Simbol : Petko Studio, Petrovaradin : Novi Sad, 2008., str. 223;

9. Antun Kovač, »Na dvoru Pašinog Tune«, NIU »Hrvatska riječ«, Subotica, 2009., str. 155;

10. »Lira naiva«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« : Hrvatska čitaonica, Subotica, 2009., str. 155;

11. Tomislav Žigmanov, »Finsternis ohne hülle«, samizdat, Subotica, 2008., str. 92;

12. Mirko Kopunović, »Im Labor der Träume«, samizdat, Subotica, 2009., str. 45;

2. ZNANOST

a) povijest

13. Josip Temunović, »Bilježnica za povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«, Hrvatsko akademsko društvo : NIU »Hrvatska riječ«, Subotica, 2009., str. 143;

b) jezikoslovlje

14. Sanja Vulić, »Vitezovi hrvatskog jezika u Bačkoj«, NIU »Hrvatska riječ«, Subotica, 2009., str. 333;

15. Ilija Žarković, »Zaboravljeni rječnik : govor golubinačkog kraja«, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, 2009., str. 119;

3. PRINOSI KULTURNOJ POVIJESTI

16. Ilija Okrugić Srijemac, »Svjetovne popijevke«, Knjižnica i čitaonica »Ilija Okrugić«, Zemun, 2008., str. 40;

17. Ilija Okrugić Srijemac, »Crkvene popijevke«, Zajednica Hrvata Zemun : Knjižnica i čitaonica »Ilija Okrugić«, Zemun, 2009., str. 58;

18. Naco Zelić, »Hrvatsko proljeće i bački Hrvati«, Matica hrvatska, Ogranak Subotica, Subotica, 2009., str. 59;

4. DUHOVNOST I RELIGIJA

19. Andrija Kopilović, »Okom svećenika«, NIU »Hrvatska riječ« : Matica hrvatska, Ogranak Subotica, Subotica, 2008., str. 300;

20. Andrija Kopilović, »Križni put u nauci apostola Pavla«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Subotica, 2009., str. 30;

21. Andrija Anišić, »Moliti i ljubiti«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Subotica, 2009., str. 271;

22. Stjepan Beretić, »Dužijanca u srcu : propovijedi«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Subotica, 2009., str. 151;

23. Rozmari Mik, »Pustite k meni malene : vježbanica iz vjeronauka za prvi razred osnovne škole«, Caritas Subotičke biskupije, Subotica, 2008., str. 46.

5. PERIODIKA

»Subotička Danica (nova) : Kalendar 2009.«, godišnjak, Župni ured sv. Terezije, Subotica, 2008., str. 280;

»Klasje naših ravni«, mjesečnik, Matica hrvatska, Ogranak Subotica : NIU »Hrvatska riječ«, Subotica, 6 svezaka dvobroja, obim stotinjak stranica;

»Hrcko«, mjesečni podlistak za djecu, NIU »Hrvatska riječ«, redovito izlazio, str. 24;

»Hrvatska riječ«, tjednik, NIU »Hrvatska riječ«, Subotica, redovito izlazio, str. 54;

»Hrvatski majur«, glasilo Mladeži Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini, podlistak mjesečnoga glasila DSHV-a Glas ravnice, str. 16, izlazi povremeno;

»Glas ravnice«, mjesečnik, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, redovito izlazio, str. 16;

»Glasnik Pučke kasine«, mjesečnik, glasilo Pučke kasine 1878., redovito izlazio, str. 32;

»Gomolova«, povremenik, interno glasilo Zavičajnog kluba »Gomolova«, Zagreb, str. 24;

»Kužiš«, mjesečni podlistak za mladež, glasilo UG »Krov«, NIU »Hrvatska riječ«, redovito izlazio, str. 16;

»Miroljub«, tromjesečnik, glasilo HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, NIU »Hrvatska riječ«, redovito izlazio, str. 16;

»Zov Srijema«, tromjesečnik, Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb, redovito izlazio, str. 44-52;

»Zvonik«, mjesečnik, Rimokatolički ured sv. Roka, Subotica, redovito izlazio, str. 44.

NA PALIĆU OTVORENA IZLOŽBA SLIKA HIPERREALISTA ALOJZIJA KUJUNDŽIĆA

Krotitelj fotografija

Pedeset godina rada, 70 godina života, preko 300 ovjekovječenih portreta i masa izrađenih značaka, medalja i plaketa, samo su dio opusa ovog subotičkog umjetnika

Šime Peić Tukuljac, Alojzije Kujundžić-Lozan i István Török

Iznimno dobro posjećen događaj: detalj s otvorenja izložbe

Iznimno dobro posjećenom izložbom u knjižnici na Paliću, subotički je slikar i graver *Alojzije Kujundžić Lozan* obilježio pet desetljeća umjetničkog rada. Izložba je otvorena u petak, 6. studenoga, a svi koji su propustili otvorenje, izložene će radove moći pogledati do 27. studenoga.

Osim izrade slika i portreta, Kujundžić je poznat i po umjetničkoj graviri i izrađivanju znački, medalja i plaketa, a na izložbi su postavljeni i prvi radovi u gipsu koje je autor izradio još u dječaćkom dobu.

»Prezadovoljan sam brojem ljudi koji su došli na ovu moju izložbu«, rekao je nakon otvorenja Alojzije Kujundžić. »Znao sam da će moji prijatelji doći, ali da će to biti u ovakvom broju, pa još uz svu ovu kišu i loše vrijeme, to nisam znao i stvarno sam ugodno iznenađen. Osim što je ovo obilježavanje 50 godina moga rada, ovo je i proslava mog 70. rođendana i mogu reći da ću i dalje ostati u umjetnosti, ali ću ubuduće malo zanemariti slikanje portreta. Želio bih se dokazati u pastelu. Radio sam i do sada u toj tehnici, evo nešto sam od toga i pokazao na ovoj izložbi, a pastel me privlači jer zahtijeva jednaku preciznost kao i crtanje portreta olovkom.«

Alojzije Kujundžić je na slikama ovjekovječio portrete preko 300 osoba, mahom svojih sugrađana.

Pravac koji slijedi naziva hiperrealizmom, premda, kako i sam kaže, ima i onih koji kažu kako ono što on radi nije umjetnost.

»Mnogi mi kažu da ovo nije umjetnost. Slažem se, ali ja sam 30 godina radio različite projekte s velikim, akademskim slikarima i tamo nisam mogao odstupati, davao sam svoj doprinos, morao sam poštovati kriterije akademskog slikara, jer inače moj rad ne bi prošao. Znači, ja sam morao identično, strogo kopirati projekt koji su mi dali, tako da sam postao rob fotografije. Moguće da to nije dobro, ali pokušavam olovkom dati dušu slici, fotografiji koju uz to volim ja fotografirati. Hoću

dobiti sjenu, jer to je igra sjena, a ja time vladam, kažu, uspješno. To je za mene izazov«, objašnjava Kujundžić.

Još je kao dječak bio sklon crtanju, a sve što je nacrtao htio je sam izraditi i u trećoj dimenziji, odnosno izrezbariti. Tako je, kaže, lako svladao tehniku rezbarjenja gipsa, a motive je gravirao po Zagrebu, Subotici, Novom Sadu, kao i na primorju, od Dubrovnika do Pule.

Kujundžićevu izložbu na Paliću otvorili su slikari *Šime Peić Tukuljac*, koji za Kujundžića kaže kako je »na neki način pokorio fotografiju i njezinu trenutačnu zabilješku, pretvarajući je u nešto trajnije i humanije«, i *István*

Török, koji je opet, po vlastitom priznanju, Kujundžića »nagovorio da svoje radove pokaže i široj publici«.

Alojzije Kujundžić je jedan od osnivača Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u Subotici. Godinama je radio u subotičkom poduzeću DES, gdje je u odjelu za izradu suvenira njegovo zvanje umjetničkog gravera došlo do punog izražaja. Nakon prakse u ovoj tvrtki, otvorio je samostalnu umjetničku graversku radionicu za proizvodnju raznih suvenira i turističkih motiva za mnoge gradove u bivšoj državi.

Z. Perušić

Više od 300 ovjekovječenih portreta

Desetak, desetina i desetnina

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Kada govorimo o riječima *desetina* (*desetnina*) i *desetak*, sa sigurnošću možemo reći kako su to izrazi koji se, na žalost, najčešće zamjenjuju pa uslijed pogriješne uporabe dolazi do posve krivoga razumijevanja.

Uobičajeni izraz *desetina* (iako je bolji *desetnina*) znači deseti dio neke cjeline. Stoga možemo reći:

- Želim jednu desetninu nečega, tj. deseti dio od jednoga cijelog.

Kako se riječ *desetnina* (koju pogriješno izgovaraju *desetina*) često nepravilno rabi, navest ćemo primjer koji možemo čuti ili pročitati u hrvatskim medijima:

- Nekoliko *desetina* tisuća stranih turista ljetovalo je ovoga ljeta na našim otocima.

A trebalo je reći:

- Nekoliko *desetaka* tisuća stranih turista ljetovalo je ovoga ljeta na našim otocima.

Riječ *desetak* znači približno broji de-

set, otprilike deset. Što u navedenom primjeru znači da je na hrvatskim otocima ljetovalo nekoliko puta po deset tisuća turista, a to može biti dvadeset, trideset ili pedeset tisuća turista.

Evo još jednoga, u svakodnevnom životu čestog, ali omraženog, primjera:

- Pozajmi mi *desetak* tisuća kuna.

To znači da netko od nas traži osam, devet, ali i jedanaest, dvanaest tisuća kuna.

Za kraj bih napomenula još jednu čestu pogriješku. Naime, vrlo se često rabi pleonazam (suvišno gomilanje istoznačnih riječi) *oko dvadesetak*.

Treba reći:

- Na sastanku nas je bilo *oko dvadeset*.

Ili:

- Na sastanku nas je bilo *dvadesetak*.

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Ivana Brlić-Mažuranić

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

na francuskome. Udala se mlada (1892.) za odvjetnika i političara *Vatroslava Brlića* iz Broda na Savi, gdje u obiteljskoj knjižnici i arhivu pronalazi srodan ambijent, te se uključuje u javni život, uz supruga i šestero djece. U tom su smislu bila poticajna poznanstva s prvacima narodnoga pokreta, a biskup *J. J. Strossmayer* dodijelio joj je za protumađaronska nastojanja zlatnu medalju.

Na poticaj *Frana Mažuranića*, majstora kratke lirске forme, pisala je stihove i vodila dnevničke bilješke, no objavljivati počinje razmjerno kasno: zbirka pripovijedaka i pjesama za djecu »Valjani i nevaljani« izišla je 1902. u vlastitoj nakladi. Od 1903. učestalo se javlja u časopisima i novinama pričama te esejističkim i poučnim člancima. Upravo je poučno-zabavni biljeg imalo omladinsko štivo »Škola i praznici« (1905.). Pravu pozornost skreće tek 1913. pikarskim dječjim romanom »Čudnovate zgode i nezgode šegrta Hlapića«. Njezinim najuspjelijim djelom drži se zbirka pripovijedaka »Priče iz davnine« (1916.), zbog koje je ubrzo stekla naslov

»hrvatskoga Andersena«. Napisala je pjesničku zbirku »Slike« (1912.), pedagoški intoniranu »Knjigu omladini« (1923.), zapise o obiteljskome rodoslovlju (»Obzor«, 1933.-34.), koje objedinjuje u trima knjigama (1934., 1935.), povijesno-pustolovni omladinski roman »Jaša Dalmatin potkralj Gudžerata« (1937.). Akademija ju je dva puta (1931., 1938.) predlagala za Nobelovu nagradu, primivši je 1937. kao prvu ženu za svoga (dopisnoga) člana.

Temeljne značajke kojima njezino djelo, poglavito »Priče iz davnine«, i danas plijeni čitatelje i zadržava pozornost književne povijesti, su individualnost i profinjenost njegovana jezika i stila, igra jezičnim suzvučjima, vještina izražajnoga inoviranja jezične starine, kreativno nasljedovanje slikovitosti, aliteracija, asonanca, namjernih ponavljanja izraza, ritmizacije i srokova koji krase književne izričaje kao što su narodne poslovice i zagonetke, epske i lirске pjesme, legende i predaje, priče i bajke.

Brižljivo proučivši slavensku mitologiju, iz koje crpi leksičke, sintagmatske i sintaktičke rusizme,

oživljavala je i u nezaboravne karaktere pretvarala čudesna imena što ih je preuzela i zatim sama po uzoru iznalazila. Vjest i Ljutiša, Marun i Potjeh, Regoč i Palunko, Stribor i Bjesomar, Svarožić i Malik Tintilinić, Kosjenka i Rutvica postali su sinonimima za ljudske moralne i osjećajne osobine, kao i za neumorno traganje za istinom i znanjem. No ostali su simbolima i za dobrostivost prema ljudskim nesavršenostima: neznanju i sklonosti da se duhovno poklekne, privremenoj zabludjelosti osjetila i nestalnosti ljudskih emocija, čežnjama za dalekim i egzotičnim svjetovima, kao i melankolijama što nerijetko opsjedaju protagoniste.

Mašta kojom uspijeva gotovo nadrealistično oslikati i poetizirati tradicionalna etička načela, kao i nepredvidljivi narativni odvojci u kojima uzvisuje osobnu hrabrost i nevinost srca do razmjera sudbinskih putokaza, znače jedinstven spoj i antologijski prinos ne samo književnosti za djecu nego i nerealističkomu korpusu hrvatske proze uopće. Njezina su djela prevedena na sve važnije svjetske jezike.

PROŠTENJE SV. KARLA BOROMEJSKOG U TOVARIŠEVU

Gotovo zaboravljeni čovjek molitve

U crkvi sv. Karla Boromejskog u Tovariševu, u nedjelju 8. studenoga, na svečanoj misi proštenja crkva je bila puna vjernika iz ovog i okolnih mjesta – Bača, Plavne, Vajske, Selenče i Bačke Palanke. Veseli nas da u Tovariševu još uvijek živi više od stotinu katolika – Nijemaca, Mađara, Slovaka, i Hrvata.

Svečano je misno slavlje predvodio vlč. *Marijan Vukov*, kapelan iz Novog Sada, u zajedništvu s vlč. *Josipom Kujundžićem*, župnikom iz Vajske i domaćinom vlč. *Josipom Štefkovićem*. U vrlo poticajnoj propovijedi vlč. Vukov je izrazio radost što se ponovno nalazi u ovom kraju i što uočava kako je

crkva već znatno obnovljena, ali i živa, koju čine vjernici, te ona postaje značajan čimbenik ovoga mjesta. Govorio je i o središnjem liku ove svečanosti, o svecu iz 16. stoljeća *Karlu Boromejskom*, koji nam može biti uzorom u životu, ali i zaštitnikom i zagovornikom.

Osim domaćih župljana i hodočasnika iz obližnjih mjesta, svečanom misnom slavlju nazočila je skupina Udruge podunavskih Švaba i KUD-a »Vecsera Sándor« s predsjednikom *Tiborom Horvatom* iz Bačke Palanke. Oni koji su u ovu crkvu došli prvi put ugodno su iznenađeni novom oltarskom slikom sv. Karla Boromejskog, koju je 2007. godine izradila umjetnica iz Ade

Vera Dragin. Ovom prilikom se nakon dvadesetak godina ponovno oglasilo crkveno zvono u ovom mjestu. Zvono je staro oko 110 godina, a blagoslovljeno je na prošlogodišnjoj sv. misi za isti blagdan.

Sv. Karlo Boromejski je gotovo zaboravljeni svetac u ovom kraju. Od sada će mu se zasigurno mnogi obraćati za pomoć i zagovor. »Duše se osvajaju na koljenima«, bila je uzrečica ovoga sveca. Svi su shvatili poruku iz propovijedi vlč. Marijana, da je prava i ponizna molitva najsigurniji put istinskog vjernika. Karlo Boromejski je bio čovjek molitve, kojom je osvajao duše svih vremena.

Z. Pelajić

SV. NIKOLA TAVELIĆ

Prvi hrvatski svetac

Blagdan prvog hrvatskog sveca, *Nikole Tavelića*, slavimo 14. studenoga. Fra Nikola, potomak stare hrvatske plemićke obitelji Tavelića, rođen je u Šibeniku. Stupio je u franjevački red u Bribiru, gradu slavnih knezova *Šubića*. Studirao je filozofiju i teologiju u Zadru ili Splitu. Vjerojatno je neko vrijeme proživio na studiju u Italiji i oko 1365. ređen je za svećenika.

Kad je fra *Bartul Alverenski*, vikar Bosanske vikarije, na poticaj pape *Grgura XI.* 1372. iz raznih franjevačkih provincija pozvao oko 60 učenika i uzornih redovnika za misionare u Bosni, među njima je bio i fra Nikola.

Kao redovnik i svećenik, radom, studijem i molitvom uspio je ostvariti ideal kršćanstva – svetost. Osobito je važno da je bio ispunjen misionarskim idealom, pa je ne štedeći sebe 12 godina bio misionarom u

Bosni. Rad s hereticima (bogumili) pružio mu je bogato iskustvo za kasniji pristup muslimanima u Palestini. Ispunjen Kristovim žarom htio je sljedbenicima islama pružiti istinu o »pejgemberu Isi« (Isusu), koga i oni priznaju prorokom i Božjim poslanikom, ali ne i Sinom Božjim.

Dakle, već u XIV. stoljeću fra Nikola je pružio prijateljsku ruku islamskom svijetu. A propovijedajući u Bosni s franjevcima iz raznih europskih zemalja pokazao je svoje široko srce, koje nije bilo sputano uskim regionalnim ili nacionalnim granicama, a rad i mučeništvo s trojicom braće iz Francuske i Italije svakako potvrđuje da je fra Nikola i u životu i u smrti bio otvoren prema svima – od braće franjevac iz raznih europskih naroda do braće muslimana u Palestini, koje je ljubio, pa je iz ljubavi prema njima prolio svoju svjedočku krv.

Nikolu su slavili kao sveca i mučenika u Franjevačkom redu, a posebno u rodnom Šibeniku.

Papa *Leon XIII.* je 1889. godine odobrio njegovo štovanje, a *Pavao VI.* svečano je proglasio svecima Nikolu i njegove prijatelje 1970. godine u Vatikanu, u nazočnosti preko 20.000 Hrvata iz domovine i svih strana svijeta. Posebice treba istaknuti crkve sagrađene u njegovu čast: Banjevci, Cerovac, Lišani, Perković, Split, Vinjani, Zagreb, Županja i dr. (Hrvatska), Hurlingham (Buenos Aires, Argentina), Montreal, Winnipeg (Kanada), Melbourne, Sydney (Australija) i Sombor (Srbija).

Priredila: Ž. Vukov

MISA ZA MIR U KATEDRALI

Mladi radosnih srca

Svakoga mjeseca na misi mladih za mir, koja se služi prvog petka u mjesecu, okuplja se sve veći broj mladih. U petak, 6. studenoga, katedrala sv. Terezije Avilske bila je puna mladih radosnog srca, koji su slavili Gospodina.

Misno slavlje predvodio je katedralni župnik mons.

Stjepan Beretić, koji je u propovijedi pokušao mladima približiti pobožnost Srcu Isusovom. Tijekom mise, pjevanje su predvodili mladi iz Bizovca, prošlogodišnji pobjednici Hosanafesta, vokalno instrumentalni sastav »Mateus«, koji su se odazvali pozivu Odbora tribine mladih. Nakon mise, nastavljeno je druženje i čašćenje u Katoličkom krugu, koje su za mlade pripremili župljani.

Sljedeća misa mladih za mir, u prosincu, bit će u Starom Žedniku, 4. prosinca u 20 sati.

A. S.

TRAGOM JEDNOG DOŽIVLJAJA

Dirljiva sloga makedonske katoličke zajednice

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

U ovoj rubrici često ste navikli na subjektivni pristup. Bila to kolumna »Okom svećenika« ili meditacija, forme su to koje dopuštaju takav pristup, jer se na taj način komunicira autentično, istinito, pa i osobno.

Ovaj puta ću uistinu biti osoban, jer bih želio s vama podijeliti jedan doživljaj. Prošli vikend sam proveo u Makedoniji. Ta južna država iz ex-Jugoslavije je i prije, a pogotovo sada za nas terra incognita – nepoznata zemlja. Više sam puta predvodio duhovne vježbe katoličkim svećenicima na Ohridu. Nema ih puno. Cijela biskupija ima tri svećenika zapadnog obreda i šesnaest svećenika bizantskog obreda. Nekoliko samostana časnih sestara. Biskup je mons. *Kiro Stojanov*, naš đak iz Paulinuma u Subotici. Mlad, poletan, duhovan i poduzetan biskup.

JUBILEJ

Ovih dana su slavili jubilej 150 godina od ujedinjenja jednog dijela makedonskih vjernika s Katoličkom crkvom, poznatog pod nazivom »Kukuška unija«. Prije 150 godina ta jaka zajednica u ondašnjoj Grčkoj i Makedoniji, a u Turskom carstvu, nije više mogla podnijeti ponašanje grčkog klera, niti rasipnost i razuzdanost svojih poglavara. Vjernici su zaželjeli sačuvati svoju vjeru, svoj jezik, svoj nacionalni identitet i svoju hijerarhiju od odnarođjavanja, s jedne strane Grka, a s druge strane tereta turske vladavine. Nije bilo drugog puta pomirenja i podizanja razine života, jer je prijetila propast asimilacije te su se pismom obratili papi *Piju IX*. Bili su jasni u svojim zahtjevima: hoće svoju vlastitost, svoj identitet, ali priznaju Petrovog nasljednika – Papu – svojim poglavarom. To se zove *uniija*. Crkva i nije jednoobraznost nego su crkve jedno u vjeri, istini i ljubavi.

To nije visoka godišnjica jubileja niti razlog za veliko slavlje. Međutim, biskup i kler su ocijenili da ipak jest. Ništa lakša situacija za malobrojne katolike od one onda. Podići proslavu te 150. obljetnice prepoznato je kao znak vremena i izazov na vlastitu kušnju: što jesmo i što možemo biti?

Planirano, učinjeno. Biskup je od Svete stolice dobio izaslanika u osobi hrvatskog kardinala, metropolita mons. *Josipa Bozanića*. Već činjenica da je Rim poslao predstavnika u tako uvaženoj osobi pokazuje da je i Rim shvatio značenje toga »skromnog jubileja«. Kao bivši profesor biskupa i

Poruka. Što sve može

učiniti besprijeorno,

savršeno organizira-

no, lijepo, skladno,

jedna mala zajedni-

ca, čiji je zajednič-

ki nazivnik: sloga!

Slogu sam pipnuo,

doživio kao jedinu

dasku spasa za tu

zajednicu. Čestitam.

Konačno, kardinalo-

va poruka u Skoplju:

Budite vjerni Bogu,

Crkvi, obiteljskom

životu, pod Marijinom

zaštitom

mnogih svećenika, a i kao gost u duhovnim vježbama, bio sam pozvan i ja. Pošao sam za Makedoniju. Skeptičan i s mnogo pitanja.

Prvi dan. Stigao je kardinal uz sve počasti što dolikuju predstavniku Svete stolice. Prvi radni dan u kojem je kardinal sve svoje nastupe izvježbao na besprijeornom makedonskom jeziku. Divio sam se mudrosti i upornosti samog kardinala koji je u Makedoniji, Makedoncima katolicima, u ime Svete stolice htio govoriti makedonski. Svake hvale vrijedno.

POTPORA CRKVI

Drugi dan. Pod policijskom pratnjom otišli smo u Strumicu, gdje je katedrala Egzarhata za vjernike katolike bizantskog obreda. Tamo su već bili svi biskupi naše Međunarodne biskupske konferencije, gosti iz Njemačke, Slovačke, Hrvatske. Biskupi zapadnog i istočnog obreda. Svečana večernja misa u katedrali po prvi puta na makedonskom, a ne crkveno-slavenskom jeziku. U transkripciji svi smo znali i čitati i moliti makedonski. Poseban doživljaj. Nakon svečane molitve u katedrali pošli smo na akademiju u Kulturni centar. Nevjerojatno, cijelu akademiju u 19 sati prenosi državna televizija Makedonije na prvom programu. Akademija puna sjećanja, povijesti, duhovnosti i pred nama se pokazala povijest od 150 godina puna patnje, progona, trpljenja i procvata. Crkva proganjana, a ne uništena. Crkva ranjena, a ne ubijena. Crkva patnička, ali ponosna. Uzvanici od ministara do akademika, od svih biskupa, svećenika, redovnica, do veleposlanika Hrvatske, Njemačke, Austrije, Poljske, Italije...

Treći dan. Svečana misa u jedanaest sati. Ponovno izravni prijenos državne televizije i jedne televizije iz Njemačke. Na misi svi spomenuti, ali i predsjednik države, ministar vanjskih poslova, visoka pratnja. Kakva podrška Crkvi! Propovijed kardinala Bozanića na makedonskom jeziku. Kakva podrška narodu! Zajednički ručak svih uzvanika s kardinalom i predsjednikom. Povratak u Skoplje i večernja misa na hrvatskom.

Poruka. Što sve može učiniti besprijeorno, savršeno organizirano, lijepo, skladno, jedna mala zajednica, čiji je zajednički nazivnik: sloga! Slogu sam pipnuo, doživio kao jedinu dasku spasa za tu zajednicu. Čestitam. Konačno, kardinalova poruka u Skoplju: Budite vjerni Bogu, Crkvi, obiteljskom životu, pod Marijinom zaštitom.

GLAVNO JELO – POHANE PALAČINKE S UMAKOM

Potrebno za 4 osobe:

Za palačinke – 2,5 dl mlijeka, 2,5 dl mineralne vode, 2 jaja, malo šećera, 1 mala žlica soli, oštro brašno.

Priprema: sastojke pomiješati i ostaviti da smjesa malo odstoji, ukoliko je pregusta razrijediti je mineralnom vodom.

Potrebno za nadjev od mesa: 600 g mljevenog svinjskog mesa, 100 g sojinih ljuspica, 3 - 4 kisela krastavca, 100 g kiselog vrhnja, glavica luka, papar, sol, vegeta.

Priprema: luk pirjati te dodati meso i sojine ljuspice, zatim sol, vegetu i papar, pa dodatno pirjati. Kada je meso gotovo sjediniti ga s kiselim vrhnjem i nari-banim kiselim krastavcima. Ovim nadjevom puniti palačinke i umotati ih u male paketiće. Palačinke uvaljati u brašno, umučena jaja i krušne mrvice, te ih peći u zagrijanom ulju.

Savjet: ukoliko želite jednostavnije peći palačinke, možete ih poslagati u pleh i peći u pećnici.

UMAK

Potrebno za umak: 200 g kiselog vrhnja, 150 g majoneze, 1 dl jogurta, suhi bosiljak, čili i po želji 2 češnja češnjaka.

Priprema: vrhnje, majonezu i jogurt pomiješati, te dodati bosiljak i čili. Ukoliko volite, ovom umaku možete dodati i mljeveni (dobro usitnjeni) češnjak.

Palačinke služiti tople s rashlađenim umakom. Uz ovo jelo možete poslužiti i pečeni krumpir ili kuhanu rižu.

DESERT – ČOKOLADNE KOCKE

Potrebno za biskvit: 200 g šećera, 5 jaja, 175 ml ulja, 175 ml mlake vode, 1 prašak za pecivo, 2 jušne žlice kakaoa, 200 g oštrog brašna.

Potrebno za nadjev: 0,5 l mlijeka, 2 pudinga od vanilije, 250 g margarina, 100 g šećera u prahu, malo ruma.

Priprema biskvita: šećer, jaja, ulje i vodu pomiješati te dodati sjedinjeno brašno, kakao i prašak za pecivo, sve zajedno umutiti, saliti u pleh i peći 20-25 minuta na 180-200 stupnjeva.

Priprema nadjeva: u mlijeku skuhati puding i ostaviti ga da se prohladi, margarin i šećer u prahu dobro razmutiti te prohladeni puding postupno dodavati i sve skupa dobro sjediniti, kako bi dobili glatku smjesu.

Na biskvit namazati nadjev, te ga zaliti čokoladom. Kolač rezati u kocke i služiti ohlađen.

NEIZOSTAVNI MODNI DETALJ HLADNIH DANA

Kape, šeširi ili što god...

Iako važi pravilo da »čizma glavu čuva, a šubara je kvari«, kape i šeširi se također koriste kako bi se ljudi zaštitili od hladnoće i vjetrova, a ujedno su neizostavni modni detalji, kako kod muškaraca, tako i kod žena.

Budući da smo zimi skloniji nositi garderobu tamnijih boja, kape i šeširi su dobrodošli detalji koji će unijeti živost u taj jednoličan ton. Zavirite u ormar i provjerite što se sve krije u vašem garderoberu. Jesu li tu pletene kape, sportske kape, šubare ili romantični šeširi? Što god bilo, može poslužiti. Svaki, pa i stari model možete prilagoditi današnjoj modi, uz mali detalj možete dobiti novu kapu ili šešir. Možete ih ukrasiti perlicama, broševima, pribadačama i sličnim detaljima. Sigurno ćete pronaći barem nekoliko različitih primjeraka s kojima možete svaki dan izgledati drugačije. Osim što će vas zaštititi od hladnoće i bijelih pahulja, izvrsno ćete izgledati, a javna je tajna kako se kape i šeširi danas najčešće koriste zbog manje lijepog razloga – kako bi se sakrila ne previše njegovana kosa.

Modne smjernice vam pri izboru zimskog pokrivala, kako ih mnogi nazivaju, ostavljaju velike mogućnosti. Nije niti važno je li vaša kapa pletena ručno ili na stroju, jednobojna ili šarena, kožna ili... Dakle, kod kape nema pravila, dovoljno ju je samo lijepo kombinirati s odjećom. Ako želite nešto više od nje, neka bude odvažna i upadljiva. Stvorite svoj stil i budite drugačiji!

Ukoliko pratite modne trendove, onda se ipak preporučuje šešir. Šeširi mogu djelovati vrlo otmjeno, a istovremeno i moderno. Ako nemate novca za skupe dizajnerske šešire, slobodno posegnite za nekim jeftinijim primjerkom. Izbor odgovarajućeg šešira može vas učiniti vrlo modernim i elegantnim. Ako vam veliki šeširi ne stoje baš najbolje i u njima se osjećate smiješno, izaberite elegantnu kapu s manjim obodom. Danas se šeširi mogu naći za vrlo malo novca, no ima ih i izrazito skupih. Skupi šeširi u pravilu su unikatni. Neka vam kape i šeširi stoje na vidljivom mjestu kako ih ne biste zaboravili staviti prije izlaska. Što se tiče bontona, žene mogu odahnuti, jer nemaju obvezu skidanja šešira u zatvorenim prostorijama, dok za muškarce važi suprotno pravilo.

Na kraju, nije bitan razlog, već je bitno da se ovaj modni detalj nosi. Šešir ostavlja poseban, pomalo tajanstven dojam. Zanimljiva je i činjenica da šeširi imaju vrlo dugu i bogatu povijest, koju svatko od nas nošenjem produljuje.

Priredila: Ž. V.

13. studenoga 2009.

Piše: dr. Marija Mandić

Panični poremećaji

Panični poremećaj je stanje koje se karakterizira ponavljanim i neočekivanim paničnim napadajima, strahom da će se napadaji ponoviti, strahom od mogućih tjelesnih, socijalnih i psihičkih posljedica napadaja i s vidljivim promjenama u ponašanju (primjerice izbjegavanje određenih situacija ili podvrgavanje brojnim liječničkim pregledima).

Napadaj panike ima svoj početak, traje nekoliko minuta, rjeđe sati i ima svoj spontani svršetak. To je naprasna provala vrlo intenzivnog straha, bez vidljivog predznaka ili povoda, ima težnju prema ponovnom javljanju.

GENETSKA POVEZANOST

Skoro se svakome barem jednom u životu dogodilo da, dok se bavio nekom uobičajenom aktivnošću, dobije iznenadno snažno lupanje srca, ubrzano disanje, preznojavaње i drhtanje. Uz to dolazi do pojave straha od srčanog udara, ludila ili čak i smrti. Zatim, nakon deset ili nešto više minuta sve prestane te se osoba pita odakle su došli ti osjećaji. Ovo je tipičan opis jednog napadaja panike, koji se kod manjeg broja ljudi ponavlja po nekom modelu i tada kažemo da ta osoba ima panični poremećaj. Između napadaja bolesnici žive bez ikakvih tjeskoba, ali u stalnom strahu od idućeg napadaja.

Napadaji panike su česta pojava, svake godine zahvate oko 35 posto čitave svjetske populacije. Od ovih osoba 1 do 2 posto razvije panični poremećaj, te je kod njih ovu bolest potrebno ozbiljno shvatiti i liječiti uz konzultaciju s psihoterapeutom, psihijatrom ili drugim stručnjacima koji se bave ovom problematikom.

Poštovani čitatelji, u želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

Napadaji su češći kod ženskog spola, obično počinju između petnaeste i dvadeset i pete godine, ali se mogu javiti već oko desete godine života, što je utvrđeno kod 18 posto odraslih s ovim problemom. Većina paničnih napadaja kod mladih adolescenata je povezana s nekim značajnim događajima, te tako oni mogu započeti nekom ozbiljnom bolešću ili nesrećom, smrću bliskog prijatelja, odvajanjem od obitelji ili čak i rođenjem sopstvenog djeteta. Kod starijih adolescenata nastaje potpuno neočekivano, »kao grom iz vedra

neba«, ponekad i tijekom spavanja. Postoji učestalo pojavljivanje napadaja u okviru jedne obitelji te se smatra da postoji genetska osnova bolesti, ali i njena povezanost s fobijama, depresijom, alkoholizmom, zlouporabom droga, rizikom od samoubojstva.

SIMPTOMI

Napadaji panike se najčešće karakteriziraju pojavom sljedećih simptoma: lupanje srca, tremor (tresavica), preznojavaње, topli i hladni valovi po tijelu, osjećaj gušenja i

nelagode u prsima, mučnina, stomachni bolovi, vrtoglavica ili gubitak svijesti, ali i pojavom drugih simptoma, kao što su: strah od gubitka kontrole, strah od ludila i strah od smrti. Uz ove simptome oko 40 posto mladih za vrijeme najtežih paničnih napadaja ima ozbiljne smetnje u funkcioniranju, a samo jedan od pet oboljelih traži profesionalnu pomoć za svoje emocionalne i psihijatrijske probleme. Zato, ukoliko vi ili netko iz vaše okoline ima napadaje panike koji se stalno ponavljaju i praćeni su strahom od budućih napadaja, te dolazi do značajne promjene ponašanja tijekom napadaja, neophodno je obratiti se liječniku. Liječenje se sastoji od psihoterapije, terapije lijekovima ili, pak, nekog alternativnog pristupa kojim se bori protiv tjeskobe i opušta tijelo.

PREVENCIJA

Postoje mjere kojima se smanjuje vjerojatnost napadaja ili kojima se oni ublažavaju. Tako kad osjetite prve simptome napadaja pokušajte polako i duboko disati, zauzmite prijatnu poziciju i opustite se što je moguće više. Budite svjesni da ćete kao i prije preživjeti ove napadaje i da će se poslije sve vratiti na staro. Budite strpljivi i nemojte žuriti i nadati se brzom izlječenju, jer za liječenje treba vremena, a poboljšanja dolaze malim koracima.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Glazba je smisao mog života

Dragi čitatelji Hrckovog kutka, sve vas lijepo pozdravljam i u ovome broju Hrvatske riječi, gdje možete upoznati mladog nadarenog umjetnika *Mirana Tikvickog*, koji već 7 godina svira tamburu.

Miran je rođen 16. rujna 1995. godine, učenik je 8. razreda OŠ »Matko Vuković«, gdje pohađa nastavu na hrvatskom jeziku. Tamburu svira od svoje 7. godine. Kako nam je ispričao, tambura i glazba općenito, njegov su život, nešto što ga iznimno zanima i čime se želi baviti. Oni koji su sudjelovali na Smotri dječjih pjevača i zborova imali su prigodu i upoznati ga, no mi smo razgovarali s njim i saznali mnoge zanimljivosti. Povod ovome razgovoru bila je nagrada za najboljeg primaša, koju je Miran dobio na Međunarodnom festivalu tamburaške glazbe »Bisernica Janike Balaža«.

Razgovor vodila: Željka Vukov

Kada si počeo svirati tamburu?

Tamburu sam počeo svirati sasvim slučajno, naime moj djed je prodavao razne sitnice na tržnici (buvljaku) i dobio je na prodaju malu gitaru. Darovao ju je meni te sam 3 godine stalno svirao na njoj, ukoliko se to može nazvati sviranjem. Kada sam krenuo u osnovnu školu, mama se raspitivala gdje bih mogao stvarno učiti svirati, te sam počeo svirati u Subotičkom tamburaškom orkestru, kod *Stipana Jaramazovića*. Tako sam počeo svirati basprim, te nam je nakon godinu dana, mojim roditeljima i meni, Stipan Jaramazović predložio da me upišu u Muzičku školu, što su oni i učinili. Nažalost, na odsjeku tambure nije bilo mjesta pa sam počeo svirati violinu, koju sam svirao sljedeće četiri godine. Za to vrijeme sam u Subotičkom tamburaškom orkestru svirao basprim, te mi je čika Stipan predložio da prijedem na prim, koji je po veličini približnija violini.

Ljubav prema tamburi je prevladala. Kako si prešao s violine na tamburu u Muzičkoj školi?

Ne mogu reći da nisam volio svi-

rati violinu, ali ipak mi je tambura draža. Morao sam izvanredno polagati razliku, točnije razrede. S obzirom da sam imao osnovno glazbeno predznanje, lako sam položio sve što je trebalo i tako za dvije godine položio četiri razreda tambure, te prešao u klasu prof. *Mire Temunović*.

Gdje god se pojaviš dobiješ neku nagradu. Što si do sada osvojio?

Nisam još sudjelovao na puno natjecanja, a prvo moje natjecanje bilo je na V. smotri vojvodanske tambure u Adi gdje sam bio solist i osvojio prvu nagradu. Sljedeće godine u Bečeju na istoj smotri, također sam dobio prvu nagradu za najboljeg primaša, kao i posebno priznanje jer sam imao najviše bodova u svojoj kategoriji. Ove godine na Međunarodnom festivalu tamburaške glazbe »Bisernica Janike Balaža« ponovno sam proglašen najboljim primašem, a za nagradu sam između ostalog dobio primu.

I na violini sam imao zapažene nastupe i dobio poneku nagradu. Naučio sam puno toga, te i danas rado uzmem violinu od prijatelja pa malo zasviram, sebi za dušu. Meni

je bitno samo da nešto sviram, glazba je smisao mog života.

Koliko dnevno vježbaš i koje sve predmete imaš u Muzičkoj školi?

Puno vježbam. Ne postoji dan da ne vježbam, ne mogu zamisliti život bez tambure i općenito glazbe. Što se tiče vježbanja nemam određeno vrijeme, nego vježbam kad god

stignem, a to u prosjeku bude 3-4 sata dnevno, a nekad i više.

Osim glavnog predmeta – tambure, u Muzičkoj školi imam još nekoliko predmeta, kao što su solfido, komorni orkestar, čitanje s lista i tamburaški orkestar. Iako sam učenik niže Muzičke škole, sviram u dvama orkestrima. U tamburaškom orkestru niže, ali i srednje škole. S obzirom da nema

Odložena Smotra recitatora

Pokrajinska smotra recitatora, koja je trebala biti održana u prošlu subotu, kao što već i sami znate, odložena je. Razlog odlaganja ove vrlo je jasan – »svinjska gripa« koja se sve više širi. Ovim povodom sve škole imaju zabranu održavanja bilo kakvih skupova, izleta i drugih javnih okupljanja, te je otkazana i ova smotra. U ovom slučaju vjerojatno su najtužniji oni koji su se pripremali za natjecanje, ali neka. Velik je uspjeh i to što su svojim radom došli do pokrajinske smotre.

Svakako nemojte zaboraviti redovito prati ruke, piti tople napitke i jesti voće i povrće, jer tamo ima puno vitamina. Možete dodatno uzimati i vitamin C. Također, nemojte rukama dodirivati lice, a osobito ne prste stavljati u usta ili nos. Odrasli svašta pričaju o ovome virusu, neki su zastrašeni, dok drugi vjeruju kako nema mjesta panici. Najbitnije je da se čuvate od bilo kakvih virusa i zaštitite koliko je moguće. Budite zdravi i veseli!

puno učenika u srednjoj školi, rado pomažem starijim kolegama.

Koji su ti planovi za daljnje školovanje i neku skoriju budućnost?

Želja mi je upisati srednju Muzičku školu. Planiram upisati dva smjera, točnije muzički izvođač – tambura i smjer dizajner zvuka. Dizajner zvuka je noviji odsjek u srednjoj Muzičkoj školi, ali mi je zanimljiv i privlačan. Iako je to opći smjer za dizajniranje zvuka, volio bih jednog dana više se usavršiti za tamburu kao instrument i tamburašku glazbu. Mislim da se sve to može iskustvom uraditi. U nekoj daljnjoj budućnosti sebe vidim kao profesora tambure i u nekom profesionalnom tamburaškom sastavu, poput »Zlatnih dukata« ili »Gazda«, mada bih volio svirati i u nekom velikom orkestru, kao i približiti tamburu ostalom svijetu, ne samo na ovim prostorima, gdje je ona već poznata. Nastojim naučiti svirati sve tamburaške instrumente, jer mislim da će mi svakako koristiti i trebati u budućnosti. Basprim i prim znam, e-basprim je prateći instrument i to sam već nekoliko puta svirao, što mi nije bio problem, čelo isto tako trebam usavršiti. Želim naučiti i bas i kontru, iako kontru ponekad i sviram, jer mi sestra svira kontru, pa onda učim uz nju, no mislim da bih bas i kontru svirao samo ako bi baš jako trebalo.

Kako sada sustižeš obveze u osnovnoj školi i Muzičkoj školi?

Što se tiče škole, trudim se slušati na satima, te mi je kad dođem doma dovoljno samo ponoviti gradivo. A nakon toga odmah tamburu u ruke. Kad nešto voliš uvijek nađeš vremena za to.

Kako prijatelji reagiraju na tvoje sviranje tambure?

Iskreno rečeno, na razne načine, neki misle kako sam dosadan s tamburom, dok drugi to prihvaćaju kao moj izbor. Tamburu toliko volim da o njoj stalno pričam, stalno sviram i moguće da drugima i dosadim. Imam prijatelja u razredu koji također svira tamburu pa se nas dvojica najbolje razumijemo. Neki puta i kod kuće toliko sviram da i ukućanima dosadim. Jer, kad mi dosadi samom sebi svirati, onda

sviram drugima. Svakako, da bih što bolje naučio moram određenu skladbu ponoviti više puta, što dosta zna biti dosadno.

Tko je sve zaslužan za tvoj uspjeh?

U svemu su mi puno pomogli i profesori *Mira* i *Vojislav Temunović*, kao i moja obitelj i prijatelji koji imaju strpljenja slušati me.

Što radiš u slobodno vrijeme, kada ne sviraš?

I slobodno vrijeme je vezano uz glazbu i tamburu. Kad sam u blizini računala, rado slušam glazbu i skidam note za nju, pa ih zapisujem. Volio bih napraviti niz skladbi iz poznatih crtanih filmova, kao što su Baltazar, Simpsoni i drugi koje bih pripremio za sviranje u orkestru.

Imaš li svoju tamburu?

Da, imam svoju tamburu, točnije imam tri tambure – prime. Prvu tamburu smo kupili prije dvije godine, kada sam se i počeo ozbiljnije baviti glazbom. Drugu primu, koja je najbolja od sve tri tambure, kupio sam u rujnu, a prošlog mjeseca sam za nagradu kao najbolji primaš dobio još jednu primu, uz plaketu i sliku. No, to sam već rekao.

Prema riječima prof. Mire Temunović, Miran je iznimno nadaren, ali ujedno i zahtjevan učenik.

»Za Mirana mogu reći kako jako puno radi, te da još nisam sreća učenika koji toliko traži novo, koji je toliko željan znanja. Interesira ga i graditeljstvo tambure, sve on to istražuje i uči. Sam je pravio kofere (futre) za svoje tambure, sam ih je osmislio i uz pomoć svog oca i napravio. I u školi je odličan učenik i s njim nema problema niti oko rada niti oko dogovora. Ove školske godine s Miranom se pripremamo za republičko natjecanje koje nas očekuje na proljeće, te se nadamo dobrom uspjehu«, kaže prof. Temunović.

Nagrada za Mirana Tikvickog:
s fesivala Janike Balaža u Novom Sadu

Miran Tikvicki – prvi s lijeva

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Prepuna škola danas samo u sjećanju

Nekada je u Plavni u prvom i drugom razredu bilo više djece nego danas u svih osam razreda

Po posljednjem popisu u Plavni živi svega 1375 stanovnika, a ove su godine u školu upisana samo 84 učenika od prvog do osmog razreda i jedan odjel predškolske ustanove od šesnaestero djece. U prvi je razred krenulo šestoro učenika. Ovo zvuči gotovo nevjerojatno. Da nemaju tako lijepu, novu i funkcionalnu školu, djeca ovoga mjesta vjerojatno bi morala putovati 10-ak kilometara do nekog obližnjeg mjesta, u neku drugu školu.

Zato je ova fotografija pred nama, s tako velikim brojem učenika, neobična i mnogi će teško razumjeti što se to s Plavnom dogodio dilo za nepunih 80 godina. Mlađi neće prepoznati niti ovu zgradu, koja sada ima potpuno novi izgled, a u njoj su danas prostorije Mjesne zajednice, Mjesni ured i, do nedavno, banka.

IZMJENA ETNIČKE STRUKTURE

Na fotografiji su učenici prvog i drugog razreda pred svojom školom školske 1933./34. godine. To je, dakle, generacija rođena za vrijeme velikih poplava 1924. i 1926. godine ili neposredno nakon njih. Iako je Plavna pretrpjela nekoliko poplava, narod nije lako napuštao ovo selo sve do 1965. godine, kada su gotovo svi iz poplavljenog plavanjskog rita otišli iz ovoga

kraja. Kao što vidimo na slici, stotinjak učenika je pohađalo tada prvi i drugi razred, a danas u školi od prvog do osmog razreda nema toliko učenika.

U vrijeme prvog popisa stanovništva, 1869. godine, u Plavni je živjela 1701 osoba. Veći broj stanovnika, od naselja u općini, imali su jedino Bač i Selenča. Godine 1910. u selu živi već 2632 stanovnika, a 1961. godine Plavna ima 2662 stanovnika. Od tada se broj žitelja neprestano smanjuje, tako da ih je 2002. godine zabilježeno svega 1375, a etnička struktura je bitno izmijenjena.

Tijekom Drugog svjetskog rata i neposredno poslije njega u selu su se dogodile značajne promjene. U predratnom razdoblju u Plavni je živio veliki broj Nijemaca. Godine

1921. njih je u selu bilo 692. Oni su bili prinuđeni, pri kraju rata, napustiti zemlju. Ostalo je svega nekoliko obitelji. Hrvati, Mađari i Nijemci činili su većinu stanovništva sve do Drugog svjetskog rata. Namjesto Nijemaca poslije rata dolaze Srbi, tako da u selu opet živi veći broj žitelja ovih triju etničkih zajednica. Zgrada stare škole podignuta je 1860. godine. Za vrijeme velikog požara 1868. godine znatno je oštećena. Poslije toga škola je obnovljena i pokrivena crijepom. Zbog velikog broja učenika, upravo kada je nastala ova fotografija, djeca pohađaju nastavu u dvjema zgradama. U zgradi na fotografiji smješteni su učenici nižih razreda, a s druge strane ulice, gdje je sada nova škola, išli su učenici viših razreda.

SLOGA I DISCIPLINA

S ove davne fotografije nema više puno živih osoba u Plavni, ali mi smo ipak neke prepoznali i s njima razgovarali. To su, među ostalima: *Katica Pelajić*, rođ. *Petrović*, *Ana Doroški*, rođ. *Bartolović*, *Marija Šarvari*, rođ. *Pančić*, *Anica Šalamon*, rođ. *Šarvari*, *Katica Đurković*, rođ. *Balgavi*, *Manda Sotinac*, rođ. *Šimić* (Vukovar), *Ana Franjišić*, rođ. *Pinter* (Pariz). Tu su još pok. *Josip Kupković*, *Bona Sotinac* i *Martin Knežević*. S njima su i njihove učiteljice *Sofija* i *Lidija*. Ova druga predavala je u odjelu na njemačkom jeziku.

Prema kazivanju osoba s fotografije čuli smo kako je u školi bilo puno učenika. Svi su bili složni bez obzira na nacionalnu pripadnost, ali vladala je takva disciplina, koju današnja djeca ne mogu niti zamisliti. Ipak, o učiteljima svi govore s poštovanjem i zahvalnošću, jer su ih oni naučili čitati i pisati i uputili ih u život. Jednako tako lijepa sjećanja imaju i o vlč. *Marijanu Beretiću*, koji je bio jedan od poznatijih učenika u Plavni (1926.-1954.), a sudeći po fotografiji imao je, zasigurno, puno posla u svojoj župi.

Lit.: dr. *Ž. Bogdanović*, Općina Bač, Geografska monografija, Novi Sad, 1985.; Kazivanje osoba s fotografije.

Zvonimir Pelajić

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

Buvljak

Subotica, 10. studenoga

13. studenoga 2009.

U NEKOLIKO REDAKA

Ustajanje

Tko rano rani dvije sreće grabi, stara je narodna poslovice kojom se motiviraju poglavito djeca. Jer, ako se urani ima se vremena puno toga uraditi. Suvremeni način života, opet, diktira jedan posve drugačiji odnos prema ranom ustajanju, jer u cijelom današnjem svijetu zbog kasnijeg odlaska na počinak sve aktivnosti »započinju« znatno kasnije od rane zore. Konačno, efekti ekonomske krize i realan nedostatak poslovne ponude, gore navedenu poslovicu karikira u verziju: Tko rano rani, cijeli dan zijeva – jer osim ustajanja nema što niti raditi...

FOTO KUTAK

Sve je prekrilo lišće

KVIZ

Anglosaksonske mjere

- Koliko iznosi jedna milja?
- Koliko je teška jedna funta (pound)?
- Koliko je dugačak jedan inch?
- Koliko litara iznosi galon?
- Koliko iznosi jedna stopa (foot)?
- Koliko je dugačak jedan yard?

1,609344 km
0,45359237 kg
2,54 cm
3,78541178 l
0,3048 m
0,9144 m

VICEVI

Liječnik se obraća pacijentu:

- Vama je potreban apsolutan mir. Prepisat ću vam ove tablete za smirenje.
- Vaša supruga bi ih trebala uzimati tri puta na dan!

Ulazi čovjek u ordinaciju i žali se liječniku:

- Maloprije me je ujeo pas za uho.
- Jeste li ga dezinficirali?
- Nisam, odmah je pobjegao!

Razgovaraju liječnik i pacijent:

- Prometna nezgoda?
- Da.
- Vozili ste prebrzo?
- Ne, prelazio sam presporo na raskrižju.

OSIJEK GRAND PRIX

Žetva medalja

OSIJEK – Bolje nije moglo! Tako bi se mogao definirati nastup naših gimnastičara na svjetskom kupu u sportskoj gimnastici u Osijeku, održanom od 6. do 8. studenoga u velebnoj dvorani Gradski vrt pod nazivom »OSIJEK GRAND PRIX 09.«. Čak 7 finala izbornih od 6 naših vježbača i pet medalja - dvije srebrne, *Tomislava Markovića* (parter) i *Tijane Tkalčec* (preskok) te tri brončane, dvije *Tine Erceg* (greda i parter) te *Marija Možnika* (preča), potvrda su dobre forme naših gimnastičarki i gimnastičara.

Najsretniji žitelj Osijeka prošloga je vikenda svakako bio Tomislav Marković. »Radovao sam se ovom svjetskom kupu u Osijeku a imao sam i razloga, dobra forma i dobri rezultati, drugi na svjetskoj rang listi i zlatna medalja na Svjetskom kupu u Dohi, ali, istini za volju, nadao sam se bronci, jer odlično poznajem Brazilca *Hypolita* i Izraelca *Shatilova*, a u dobroj su formi i Nizozemac *Wammes* i Ukrajinac *Suprun*. Prezadovoljan sam, jer sam maknuo Nizozemca, pa i Izraelca, i osvojio srebro, jer to mi je prilika da za koji dan u Stuttgartu također odradim za medalju, što bi mi donijelo mjesto među tri prva u svijetu, a to mi opet na domaćem terenu donosi mogućnost da postanem B olimpijski kandidat, što me posebno raduje. Volim i što sam srebrnu medalju uzeo u Osijeku, gdje su u gledalištu bili moji prijatelji i rodbina, moja supruga i kćerkica, koje su mi bile najdraža podrška, a to mi je i važna nagrada za naporno vježbanje i mnoga odricanja«. Najveći tragičar svjetskog kupa u Osijeku svakako je *Robert Seligman*. Unatoč kiks u kvalifikacijama, svoju je vježbu na konju s hvataljkama odradio maestralno i plasirao se vrlo visoko, odmah iza nenadmašnog Kineza *Zhanga Hongtao* i Slovenca *Bertoncelja*, i dugo držao tu treću poziciju. Onda je pred sam kraj natjecanja ispred njega »iskočio« Rus *Perevoznikov*, pa je Robert natjecanje završio kao četvrti i ostao bez medalje u rodnom Osijeku. Bilo kako bilo, i naši i svjetski sportski radnici složni su u ocjeni da je Osijek organizirao odličnu priredbu svjetskih razmjera, da su svi sudionici zadovoljni prijemom i gostoprimitvom, da su uvjeti u dvorani Gradski vrt odlični i da je dvorana sva tri dana bila dobro popunjena. Kvalifikacijske susrete pratilo je 1500 do 2 tisuće gledatelja, a finalna natjecanja u subotu i nedjelju više od 2.500 gledatelja, mada dvorana može primiti i više od 3 tisuće.

S.Ž.

MEĐUOPĆINSKA LIGA SOMBOR –APATIN–ODŽACI–KULA

Sreća i sudac okrenuli leđa

SONTA – U subotu, 7. studenog, u okviru 15. kola Međuopćinske lige Sombor-Apatin-Odžaci-Kula sončanski NK Dinamo gostovao je u Laliću. Nejaka ekipa domaće NK Panonije, uz puno sreće i uz veliku pomoć linijskog suca *Rakočevića* iz Krušića, bila je pobjednik ovoga, po igri u polju i zrelih prigodama, neravnopravnoga duela. Junak i tragičar ove utakmice bio je mladi špic Dinama *Kristijan Brkin*. Jedan zgoditak mu je, pri vodstvu Dinama od 2:1, poništen radi nepostojećeg zaleđa, uz to mu je glavni sudac *Čakanj* dodijelio i javnu opomenu. Još jedno nepostojeće zaleđe svirano mu je na intervenciju *Rakočevića* kad je već sam izletio pred domaćega vratara. Osim navedenih, imao je još nekoliko prigoda koje je teže zapucati, nego realizirati. S druge strane, neigranje nekoliko standardnih prvotimaca stvorilo je velike šupljine u Dinamovoj obrani. Kretanje rezultata bilo je za infarkt. Domaćini su u 30. minuti povelu iz jedinog ozbiljnijeg napada i to je, pokraj nekoliko stopostotnih nerealiziranih prigoda plavih, bio skor prvoga poluvremena. U drugom poluvremenu pritisak nogometaša Dinama se pojačava, a *Poturica* i *Majstorović* zgodicima u 55. i 75. minuti preokreću rezultat. U idućih desetak minuta bilježimo goreopisane sporne situacije i još nekoliko zicera Dinamovaca. Rezultat u 85. minuti, nakon nekoliko uzastopnih grubih grešaka Dinamovaca, poravnava *Veselinović*, a pobjedu domaćinu donio je auto-gol Dinamovaca u posljednjim trenucima sudačke nadoknade.

Dinamo: *Stančić, Vidaković, Krstin, Šarac, Šegrt, Tadijan, Gal, Andrašić, Brkin, Poturica, Majstorović.*

Ostali rezultati: OFK Metalac – Dinamo (BB) 2:1, OFK Šikara - Jedinstvo (K) 1:2, Aleksa Šantić – Sloga 1:1, Sport – Hajduk 1:3, Terkveš - OFK Hajduk 5:0. Po rasporedu natjecanja Dunav iz Bačkog Monoštora bio je slobodan, a radi odustajanja Partizana i Graničara u ovom kolu su pauzirali OFK Odžaci i Jedinstvo (R).

I. A.

NOGOMET

Sjednica u HNS-u

ZAGREB – U subotu, 7. studenoga, u zgradi Hrvatskog nogometnog saveza u Zagrebu održana je peta sjednica Povjerenstva za organiziranje natjecanja hrvatskih nacionalnih manjina i klubova u Europi. Sjednicom je predsjedao generalni tajnik HNS-a *Zorislav Srebrić* sa suradnicima, a nazočni su bili izaslanici iz Francuske, Njemačke, Švicarske, Švedske i Austrije. Izaslanstvo hrvatske nacionalne manjine iz Vojvodine (Srbija) predvodio je *Petar Kuntić*, koordinator nogometne reprezentacije vojvodanskih Hrvata. Na sastanku je dogovoreno da će se iduće, treće po redu Prvenstvo Europe za Hrvate izvan domovine održati od 22–23. svibnja u mjestu Mohlin (Švicarska), inače rodnom mjestu hrvatskog reprezentativca *Ivana Rakitića*, čiji će otac *Luka* biti i glavni domaćin turnira. Na koncu ove sjednice dana je preporuka za širenje suradnje udruga Hrvata izvan domovine i u drugim segmentima izvan sporta, pa je tako dogovoren i prijateljski nogometni susret Hrvata iz Slovenije i Hrvata iz Vojvodine, koji bi se trebao igrati polovicom prosinca u Portorožu kao predigra susretu slovenskih i hrvatskih saborskih zastupnika.

»Cijela ova akcija, pokraj sportskog elementa, ima naravno i mnogo šire značenje, posebice u zbližavanju i boljoj koordinaciji između manjinskih hrvatskih zajednica diljem Europe. Zahvaljujući nogometu uspjeli smo znatno jače razviti kontakte s brojnim hrvatskim udrugama izvan matične domovine, a najsvježiji primjer je i organiziranje prijateljskog susreta koji ćemo odigrati protiv Hrvata iz Slovenije sredinom prosinca u Portorožu. Također, primjer organiziranja nogometnih kampova za djecu koja žive izvan Hrvatske u nekom od hrvatskih nogometnih klubova se pokazao dobrim, jer nekolicina naše djece danas igra u selekcijama vin-kovačke Cibalie, pa već postoji i prijava jedne njemačke momčadi za dolazak tijekom ljetnih ferija«, prenio je dojmove sa sjednice *Petar Kuntić*, koordinator reprezentacije Hrvata iz Vojvodine (Srbija).

DIZANJE UTEGA

Spartak prvak države

SUBOTICA – Uvjerljivom bodovnom razlikom ispred svih konkurenata subotički dizači utega osvojili su po peti puta naslov momčadskog prvaka države i potvrdili neprikosnoveni primat na ovim prostorima.

Ukupan poredak: SPARTAK 5.583 bodova, RADNIČKI (Sombor) 4.965, JEDINSTVO (Novi Bečej) 3.880

TENIS

Iršai predsjednik

SUBOTICA – Na izbornoj skupštini TK Spartaka iz Subotice, održanoj u nedjelju, 8. studenoga, *Ladislav Iršai* je ponovno izabran za predsjednika kluba. Pokraj izbora predsjednika, ostale točke dnevnoga reda odnosile su se na izbor ostalih dužnosnika kluba, analizu sportskih rezultata iz proteklog razdoblja, financijsko izvješće, te planove za sljedeću godinu.

NOGOMET

Spartak ZV slavio protiv Rada

BEOGRAD – Nogometaši Spartak Zlatibor vode pobijedili su golovima *Bratića* i *Ubiparipa* (2) momčad Rada (3-1) na gostovanju u Beogradu i s nova tri boda zauzimaju visoko peto mjesto na tablici Super lige. Sljedi prvenstvena stanka zbog prijateljskih susreta nogometne reprezentacije, a u sljedećem, 12. kolu (22. studenoga) Spartak ZV dočekuje momčad Napretka na Gradskom stadionu u Subotici.

GRADSKA LIGA SUBOTICE

Đurđin se vratio na vrh

ĐURĐIN – Uvjerljivom pobjedom na domaćem terenu u derbiju protiv Elektrovojvodine, momčad Đurđina TB (5-2) povratila je prvo mjesto na tablici Gradske lige Subotice. Izravni konkurent za naslov, momčad Subotice, posve neočekivano je kao domaćin izgubila protiv Lokomotive (0-1) i prepustila vrh Đurđinčanima.

Ostali rezultati: Poljoprivrednik – Sever 4:0, Mala Bosna – Žednik 1:2, Bratstvo – Udarnik 1:3, Solid – Hajduk 4:3

ODBOJKA

Pobjeda protiv Kleka

SUBOTICA – Odbojkašice Spartaka izborile su protiv Kleka (3-1) novu pobjedu na svom parketu u gradskoj Dvorani sportova i sa šest bodova

zauzimaju treće mjesto na tablici Super lige. U sljedećem, četvrtom kolu, »Golubice« u Subotici dočekuju ekipu Dinama. Spartak: *Bokan* 13, *Me-mišević*, *Nikić* 13, *Stojanović* 13, *Helić* 5, *Češljarić* 5, *Klisura* 16, *Marković*, *Medić* 6, *Bogdanović*, *Šimić*, *Matić*

KOŠARKA

Spartak – C. Zvezda

SUBOTICA – Zahvaljujući prijateljskom susretu Spartaka protiv Crvene zvezde iz Beograda, Subotičani su ponovno imali priliku u utorak, 10. studenoga, prisustvovati jednoj kvalitetnijoj košarkaškoj predstavi u svom gradu. Beograđani su nadmoćno pobijedili domaćeg srpskoligaša

(83 -66), ali je prikazana igra i lijepo ozračje bilo iznad rezultata, podsjećajući na vremena kada je Spartak bio stalni član društva najboljih klubova države. U derbi susretu I. srpske košarkaške lige, skupina Vojvodina, Spartak je u petak, 8. studenoga, na svom terenu svladao momčad Nove Pazove (72-67).

RUKOMET

Nova pobjeda rukometaša

SUBOTICA – Pobjedom protiv Hercegovine iz Siječnja (24-15) u 9. ligaškom kolu rukometaši Spartak Vojputa nastavljaju s odličnim partijama u prvenstvu Druge lige skupine sjever. Mladi vratar *Vukoslavović* istaknuo se s 15 obrana, a trener *Jovović* dao je šansu svim igračima.

HRVANJE

Maksimalna pobjeda

SUBOTICA – Hrvaci Spartaka uvjerljivo su porazili momčad Sente (7-0) u 5. kolu Prve lige i nalaze se na drugom mjestu tablice. Pobjede su izborili: *Futo* (do 55 kg), *M. Štefanek* (do 60 kg), *Dan. Štefanek* (do 66 kg), *Dav. Štefanek* (do 74 kg), *Lipajić* (do 84 kg), *Bosnić* (do 96 kg) i *Franjković* (do 120 kg).

PLIVANJE

Šoštarec pozvana u reprezentaciju

BEOGRAD – Mlada plivačica PK Spartaka iz Subotice Milica Šoštarec pozvana je na pripreme reprezentacije za dolazeći COMEN kup, koji će biti iduće godine u Italiji. Nakon gotovo 30 godina i Tibora Rezmanja, subotičko plivanje ponovno ima jednu potencijalnu reprezentativku. Na plivačkom mitingu »SERBIA OPEN« mladi plivač Spartaka Bojan Rašković oborio je dva nacionalna rekorda za pionire u bazenima od 25 m (800 m kraul – 9:36,85 i 1500 m kraul – 18:25,73).

BEČEJ – Na plivačkom mitingu u Bečeju PK Spartak je osvojio ukupno 52 medalje u konkurenciji 304 natjecatelja iz 19 klubova.

FITNESS I AEROBIK

Uspješne sestre Firanj

SOMBOR – Nakon izvanrednog uspjeha na državnom prvenstvu u fitnessu i sportskom aerobiku sestre *Aneta* i *Emina Firanj*, članice Aerobik kluba »ABBA« iz Sombora, ponovile su uspjeh i na otvorenom prvenstvu Srbije u Novom Sadu. Aneta Firanj je u konkurenciji mladih pionira (kategorija mini-mini) u disciplini sportski aerobik – individualno žene osvojila srebrnu medalju, a Emina Firanj je u kategoriji kadeti u disciplini fitness – step tim također osvojila srebrnu medalju.

Z.G.

POGLED S TRIBINA

Treneri

Kada kola krenu nizbrdo, u svakom sportskom kolektivu prvi na udaru je trener. Šef struke snosi krivicu rezultatskog neuspjeha i niz negativnih rezultata pokušava se presjeći njegovim otkazom. Upravo zbog toga trenerski kruh ima »gorak okus«.

Poraz u Zaprešiću došao je glave Rijekinom treneru *Zoranu Vuliću*, a kontinuitet slabih Hajdukovih rezultata u prvenstvu ozbiljno »spušta mač« iznad glave talijanskog trenera *Edoarda Reje*. Nastavi li se kriza Dinamovih rezultata tko zna hoće li *Kruno Jurčić* voditi momčad na zimске pripreme. Ali, ne »pada svakom glava« zbog loših rezultata!

Slaven Bilić »preživio« je neuspjeh u kvalifikacijama za Svjetsko prvenstvo 2010. u Južnoj Africi i nastavlja svoj put na kormilu hrvatske nogometne reprezentacije. Jedan ciklusni kiks ne znači da mladom i perspektivnom treneru ne treba dati još jednu priliku.

Konačno, Hrvatska se još uvijek nalazi u elitnom društvu 10 najboljih svjetskih reprezentacija unatoč činjenici da je neće biti na summitu najboljih. Bilić je bio veliki nogometaš, a prema nogometnom i trenerskom znanju mogao bi u skoroj budućnosti biti i jedan od najboljih stručnjaka. Na pepelu izgorelih nadanja, vrlo brzo bi se mogla razbuktati nova vatra budućih uspjeha. Sjetimo se samo *Line Červara* i njegove rukometne reprezentacije koja je, kad ju je preuzeo, bila posljednja na EP, a samo nekoliko godina kasnije uspjela objediniti svjetsku i olimpijsku krunu.

RUKOMET

Otpao spektakl u Areni

Zbog otkazivanja nastupa velikog broja vrhunskih rukometaša koje Znjihovi klubovi ne puštaju na planirani susret Hrvatska-Svijet, otpao je planirani rukometni spektakl u čast proslave 60. godišnjice Hrvatskog rukometnog saveza koji je trebao biti upriličen početkom prosinca u zagrebačkoj Areni.

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJEVOZI I CEREMONIJAL
POKOPA

Tel.: 024-558-011

Cvjećara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovođa i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu
Mogućnost odloženog plaćanja

ATLETIKA

Vlašić u konkurenciji za
atletičarku godine

Zlatna medalja na SP-u u Berlinu i drugi skok u povijesti ženskog skoka u vis (Zagreb, 208 cm), donijeli su najboljoj hrvatskoj i svjetskoj visašici *Blanki Vlašić* nominaciju za IAAF-ovu atletičarku godine. U konkurenciji za naslov najbolje nalaze se još i Ruskinja *Isinbajeva* (skok s motkom), Amerikanka *Richards* (400m), Novozelandska *Vili* (kugla) i Poljakinja *Wlodarczyk* (kladivo).

NOGOMET

Hrvatska – Lihtenštajn

Prijateljski nogometni susret Hrvatske i Lihtenštajna, koji će biti igran u Vinkovcima u subotu, 14. studenoga, od 17,30 sati, uveličat će proslavu 90. godišnjice postojanja Cibali (nekad mnogo poznatijeg pod imenom Dinamo). Izbornik *Slaven Bilić* imat će priliku vidjeti na djelu i nekoliko novih igračkih akvizicija, na koje će uz postojeći igrački kadar računati u budućim kvalifikacijama za Europsko prvenstvo 2012. godine u Ukrajini i Poljskoj.

Susreti baraža

Za preostala četiri europska mjesta na SP u Južnoj Africi u izlučnim susretima baraža borit će se Portugal – BiH, Irsko – Francuska, Grčka – Ukrajina i Rusija – Slovenija. Prvi susreti se igraju u subotu 14. studenog, a uzvratni su na programu u srijedu 18. studenoga.

KOŠARKA

Cibona 100 posto

Pobjedom protiv Zadra (68-65) u hrvatskom derbiju regionalne NLB lige, košarkaši Cibone su nastavili stopostotni niz nepobjedivosti u prvih šest kola. No, zanimljivo je da uz hrvatskog prvaka, drugu poziciju ljestvice drži još jedan hrvatski klub – Zagreb – s pet pobjeda i samo jednim porazom. U sljedećem. 7. kolu Cibosi gostuju kod Bosne, Zagreb je domaćin, dok Zadar dočekuje Helios.

TENIS

Čilić bez Mastersa

Pobjedom Španjolca *Verdasca* protiv Talijana *Seppija* (6-7, 6-4, 6-4) i njegovim ulaskom u 3. kolo pariškog Bercy turnira iz serije 1000, *Marin Čilić* je izgubio šansu za izravni plasman među osam najboljih tenisača svijeta koji će se u Londonu boriti na završnom turniru sezone. Mogućnost eventualnog nastupa ostaje ukoliko netko od kvalificiranih odustane zbog ozljede.

IVA PRČIĆ, KOŠARKAŠICA

Ozljeda prekinula karijeru

Početak rujna uspješna sportašica iznenada je odlučila napustiti igru pod koševima, a hoće li se vratiti, za sada je neizvjesno

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Jedna od najtalentiranijih košarkašica mlađe generacije *Iva Prčić* (22), Subotičanka na studiju u Beogradu, početkom rujna prekinula je aktivnu igračku karijeru i po prvi put se nalazi samo u ulozi navijačice u sportu kojemu je podarila gotovo cijeli život.

Neugodna ozljeda glavni je razlog zbog kojeg se na košarkaškim susretima sada nalazi samo u gledalištu, ali ima i dodatnih razloga zbog kojih je odlučila, do daljnjeg, napustiti igru pod koševima.

»Nakon što mi je pukla ahilova tetiva uslijedila je igračka stanka poslije koje me je moj klub Crvena zvezda iz Beograda prošle godine ustupio na dvojnu registraciju ekipi Voždovca, kako bih održala kontinuitet igranja. Voždovac je uspio izboriti plasman u Prvu ligu, a ja sam tijekom ljeta odradila cjelokupne pripreme za novu natjecateljsku sezonu. Ipak, početkom rujna, zbog nezadovoljstva odnosom i tretmanom trenera prema meni, uz nastavak problema s ozlijeđenom nogom i bolovima koji su i dalje prisutni, odlučila sam prekinuti aktivno igranje«, pojasnila je svoju odluku Iva.

OZLJEDA

Aktivno treniranje i igranje košarke Iva Prčić je započela još s osam godina i sve do prije par mjeseci nikada nije prestajala s igrom u svim starosnim natjecateljskim kategorijama. Nažalost, ozljeda ahilove tetive na dulje vrijeme ju je odvojila od košarkaškog parketa, a njezine »repove« osjeća i danas.

»Imam bolove u listu noge, i nakon svih pretraga liječnici još uvijek nisu sigurni zbog čega se oni javljaju, ali se pretpostavlja kako sve ima veze s mišićima. Savjetovano

Brojni trofeji i uspjesi

Iva Prčić je tijekom dosadašnje aktivne igračke karijere osvajala brojne naslove u klupskoj i reprezentativnoj selekciji. U mlađim kategorijama (kadetkinje i juniorke) bila je tri puta prvakinja Europe i jednom svjetska vice-prvakinja.

mi je sportsko mirovanje, uz terapijsko plivanje kao oblik rekreacijske aktivnosti

ŽIVOT BEZ KOŠARKE

»Još uvijek se ne mogu u potpunosti priviknuti na svakidašnjicu koja nije obilježena s treninzima

i životom posvećenim, u najvećoj mjeri, isključivo košarci. Na određeni način osjećam se pomalo oslobođena, a ovom odlukom sam i skinula jedan teret koji me je pritiskiavao duže vrijeme. Redovita sam studentica četvrte godine na studiju ekonomije, a aktivna sam i u radu pri UNICEF-u. U pogledu same košar-

ke, sada sam u ulozi navijačice i redovito odlazim na utakmice, ali i pojedine treninge Crvene zvezde i bodrim svoju sestru bliznakinja Dunju. Ne mogu baš tek tako izaći »skroz« iz košarke, ipak je ona bila neraskidivi dio moga dosadašnjeg života. S druge strane, postoje određene kombinacije da i po konačnom završetku igračke karijere ostanem na određeni način u košarci. Brat Filip me nagovara na suđenje, a i studij ekonomije je usko povezan sa sportskim menadžmentom, pa se i u toj sferi može nešto realizirati«.

POVRATAK U SPARTAK

Situacija u kojoj se trenutačno nalazi Iva Prčić mogla bi, ukoliko se riješe zdravstvene tegobe s ozljedom noge, rezultirati njezinim povratkom u matični klub, Spartak iz Subotice, u kojemu bi njezino golemo igračko iskustvo mnogo značilo mladoj ekipi trenera Slobodana Lukića.

»Postoji realna opcija moga povratka u dres Spartaka u drugom dijelu prvoligaške sezone, ali ponajprije moram u potpunosti sanirati ozljedu i biti zdravstveno spremna za igru.

BUDUĆNOST

»Zasad je sve još uvijek otvoreno, kako igrački tako i po pitanju daljnje organizacije života, koji se posljednjih godina odvija na relaciji Beograd – Subotica. U posljednje vrijeme zbog brojnih obveza, koje više nisu samo sportske, sve rjeđe uspijevam doći u svoj rodni grad. Kako će to biti u budućnosti zasad još uvijek ne znam, jer mi slijedi i nastavak master studija prema bolonjskom sustavu«.

Slobodan Lukić, trener ŽKK Spartak

»Potencijalni dolazak, točnije povratak, Ive Prčić u redove ŽKK Spartak bi nam izuzetno dobro došao u ovoj situaciji, jer nam upravo takav tip igračice nedostaje u ekipi. Zbog njezinih igračkih, ali i izuzetnih ljudskih kvaliteta, mislim kako bi se ekspresno uklopila u sastav i pomogla nam u našoj želji ostanka u društvu najboljih klubova ove sezone. U pogledu dosadašnjeg tijeka prvenstva i naših dosadašnjih rezultata

vidi se kako nam, zbog svih nastalih okolnosti i reduciranog igračkog kadra s kojim trenutačno raspolažemo, predstoji teška borba za prvoligaški ostanak. Uz Ivin dolazak, trebala bi nam pojačanja na još nekim mjestima u timu posebice na poziciji četvorke, jer trenutačno nemamo niti jednu igračicu tog profila. Kao izravne konkurente u borbi za ostanak vidim ekipe Loznice, zrenjaninskog Proleteru i Radničkog iz Kragujevca«

PETAK
13.11.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Haida Gwaii, veliki laboratorij u prirodi - dokumentarni film
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 3
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Glas domovine
 15.05 - Drugo mišljenje: Dani hrvatske traumatologije
 15.35 - Znanstvena petica
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.45 - Iza ekrana
 18.15 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca, telenovela
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Čovjek zvan Hrabrost, američki film
 22.20 - Priče s granice, dokumentarni film
 23.05 - Lica nacije
 00.00 - Vijesti
 00.15 - Poslovne vijesti
 00.30 - Posebni dodaci, emisija o filmu
 01.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 02.05 - Točka nestajanja, američki film
 03.40 - Vip Music Club LP
 05.40 - Oprezno s anđelom, telenovela

06.50 - Najava programa
 06.55 - Vatrogasne priče, crtana serija
 07.15 - Silvestrove i Čičijeve tajne, crtana serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji vodenkonja: Fakir
 --- - Nogalo: Teška ljubav
 --- - Cipelice lualice: Najljepši list
 08.03 - Priča o Tracy Beaker
 08.15 - Platno, boje, kist
 08.25 - Puni krug
 08.40 - Heidi, serija za djecu
 09.05 - Gem, set, meč - serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Monarch Cove, serija
 10.45 - MVP: Najkorisniji

primat, kanadsko-američki film
 13.30 - Dragi Johnie 4, humoristična serija
 13.55 - Prijatelji 6, humoristična serija
 14.15 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
 15.00 - Kod Ane
 15.15 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji vodenkonja
 --- - Nogalo
 --- - Cipelice lualice
 15.33 - Priča o Tracy Beaker
 15.45 - Puni krug
 16.00 - Izazovi: Divni par, turski dokumentarni film
 16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 17.05 - Posebni dodaci, emisija o filmu
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca 5, humoristična serija
 19.08 - Simpsoni 18, crtana serija
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Čarolija 10, serija
 21.00 - Vijesti na Drugom
 21.15 - Priča o Indiji: Sloboda, dokumentarna serija
 22.15 - Sud i kazna 16: Kill the King, mini serija
 23.50 - BelCanto - Martina Tomčić i Sandra Bagarić uz Revijski orkestar HRT-a
 00.50 - Kraj programa

06:45 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 07:15 Roary, crtana serija
 07:30 Tomica i prijatelji
 07:40 Jagodica Bobica
 08:05 Bumba, crtana serija
 08:15 Ezo TV, tarot show
 08:30 Nova Igra, TV igra
 10:00 Lude 70-e, serija
 11:00 Otvori svoje srce, serija
 12:05 IN magazin
 12:55 Naša mala klinika, serija
 13:55 Provjereno, informativni magazin
 14:55 Ravnatelj, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Naša mala klinika, serija
 18:25 IN magazin by Bijele udovice
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Supertalent - uživo, show
 22:15 Hollywoodski murjaci, igrani film
 00:20 Osvetnik, igrani film
 01:55 Ezo TV, tarot show
 02:55 Mafijaši početnici, igrani film
 04:30 Hotel Nova ruža, igrani film

06:00 Kraj programa

06.50 Bikeri s Marsa
 07.15 SpužvaBob Skockani
 07.40 Punom parom, kulinarski izazov
 08.10 Korak po korak, humoristična serija
 08.35 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 09.25 Astro show, emisija
 11.30 Pod istim krovom, humoristična serija
 12.00 Dadilja, humoristična serija
 12.30 Rat u kući, humoristična serija
 12.55 Ekkluziv, magazin
 13.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.35 Tajna čokolade, telenovela
 14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.05 Korak po korak, humoristična serija
 16.35 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 17.05 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.30 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Kickboxer 4, igrani film, akcijski
 21.35 Svetac, igrani film, akcijski
 23.45 Vijesti
 23.55 Bijeg iz Los Angelesa, igrani film, akcijski
 01.40 Astro Show, emisija

SUBOTA
14.11.2009.

06.05 - Najava programa
 06.25 - Znanstvena petica
 06.55 - Iza ekrana
 07.25 - Vijesti
 07.40 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Umri su u čizmama, američki film
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija za branitelje
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Prizma
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Jelovnici izgubljenog vremena

14.55 - Reporter: Europa ili smrt?
 16.05 - Euromagazin
 16.40 - Vijesti
 16.55 - Kulturna baština: Konavle
 17.10 - Sliko-slikopisi Šajna, dokumentarni film
 17.45 - Svirci moji, glazbena emisija
 18.35 - U istom loncu, kulinarski show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Ples sa zvijezdama, 1. dio (3/8)
 21.40 - Ples sa zvijezdama, 2. dio (3/8)
 22.00 - Vijesti
 22.20 - Filmski vikend Clint Eastwooda: Svemirski kauboji, američki film
 00.35 - Filmski maraton: Dodi vidjeti raj, američki film
 02.45 - Filmski maraton: 36 Quai des Orfèvre, francuski film
 04.35 - Svirci moji, glazbena emisija
 05.20 - Oprezno s anđelom, telenovela

07.00 - TV vodič
 07.05 - Najava programa
 07.10 - Vrijeme je za Disneyja: 101 dalmatinac
 07.35 - Vrijeme je za Disneyja: Legenda o Tarzanu
 08.00 - Na kraju ulice
 08.30 - Ninin kutak
 08.35 - Danica
 08.40 - Leo, serija za djecu
 09.05 - Kokice
 09.35 - Igrajmo se
 09.50 - Levi: Svjetski ski kup (Ž) - slalom, prijenos 1. vožnje
 10.45 - Sportska popuna
 11.05 - Briljanteen
 11.50 - KS automagazin
 12.20 - 4 zida
 12.55 - Levi: Svjetski ski kup (Ž) - slalom, prijenos 2. vožnje
 13.40 - Sportska popuna
 14.05 - Hrvatski pisci na TV ekranu - A.Šenoa: Turopoljski top
 15.40 - Vreli dijamant, američki film
 17.20 - Nogomet, prijateljska utakmica: Hrvatska - Lichtenstein, prijenos
 19.25 - Garaža
 20.00 - Strani dok. film
 21.20 - Nogomet, kvalifikacije za SP 2010.: Portugal - BiH, prijenos
 23.25 - Sportske vijesti
 23.40 - Dobre namjere, serija

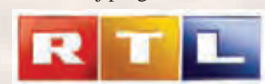
HRT1 15.11.2009. 17:40
Lijepom našom
Naslov epizode:
Kaštel Stari (2.)

Na programu je druga emisija snimljena u Kaštel Starom, gdje su nastupili: KUD Sedam Kaštela iz Kaštela, KUD Pleter iz Dugopolja, KUD Zaninović iz Kaštela Kambelovca, HKD Napredak iz Kiseljaka, klapa Sv. Juraj HRM, ženska klapa Putalj iz Kaštela, Nedo Kovačev, Lidija Bačić, klapa Mrduja iz Milne, ženska klapa Neverin, Slavonia band, Duško Kuliš, klapa Tragos iz Trogira, ženska klapa Štorija, Siniša Vuco, klapa Kampaneli

00.30 - Noć u kazalištu
 02.10 - Kraj programa

06:00 Ezo TV, tarot show
 08:00 Bumba, crtana serija
 08:15 Power Rangers, serija
 08:40 Superheroj Spiderman
 09:05 Graditelj Bob, crtana serija
 09:20 Winx, crtana serija
 09:45 Dora istražuje, crtana serija
 10:10 Lude 70 -e, serija
 10:40 U sedmom nebu, serija
 11:40 Smallville, crtana serija
 12:40 Ravnatelj, igrani film
 14:40 Hollywoodski murjaci, igrani film
 16:50 Vijesti
 17:00 Kod Ane, kulinarski show
 17:50 Bračne vode, serija
 18:20 Lud, zbunjen, normalan, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Obračun s Jakuzom, igrani film
 21:45 UFC - Randy Couture vs. Brandon Vera
 23:30 Bijes boga zmaja, igrani film
 01:20 Ljudi mačke, igrani film
 03:15 Muzej straha, igrani film
 05:05 Obračun s Jakuzom, igrani film
 06:35 U sedmom nebu, serija
 07:20 Kraj programa

06.50 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 07.40 Astro Boy, crtana serija
 08.05 Ulica Sezame, serija
 09.05 Kenny, morski pas
 09.30 Bikeri s Marsa

iz Kaštel Novog, ženska klapa Mendula iz Donjih Kaštela, Jelena Rozga, Alen Nižetić, klapa Šufit iz Splita, Pivači KUD-a Kambi iz Kaštel Kambelovca, Vinko Coce, Zorica Kondža, Jole i Dražen Žanko.

Voditelj: Branko Uvodić
Redatelj: Vladimir Košćević
Producent: Darko Vulić
Urednik: Branko Uvodić

09.55 Ben 10, crtana serija
10.35 Jedna od dečakija, serija
11.00 Domino day, show
13.10 Željna slobode, film, romantična komedija
15.05 Na prvi pogled, igrani film, drama
17.25 Zvijezde Ekstra, zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Discovery: Pleme morskih pasa, dokumentarni film
20.00 Kralj škorpiona, igrani film, avanturistički
21.45 Ubojstvo u Bijeloj kući, film, akcijski triler
23.40 Doc Hollywood, igrani film, komedija
01.30 Željna slobode, film, romantična komedija

**NEDJELJA
15.11.2009.**

05.55 - Najava programa
06.00 - Jelovnici izgubljenog vremena
06.20 - Glas domovine
06.45 - Euromagazin
07.15 - Duhovni izazovi
08.00 - Vijesti
08.10 - Zbor Ruske kapele u Mariji Bistrici
09.15 - Opera box
10.00 - Vijesti
10.20 - Mansfield Park, mini serija
12.00 - Dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Split: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.40 - Vijesti
15.55 - Špijuni poput nas, američki film
17.40 - Lijepom našom: Kaštel Stari (2.)

18.35 - U istom loncu, kulinarski show
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.15 - Leti, leti - TV drama
22.15 - Vijesti
22.35 - Filmski vikend Clint Eastwooda: Nepomirljivi, američki film
00.50 - Mansfield Park
02.25 - Dokumentarni domaći serijali
02.50 - Lijepom našom: Kaštel Stari (2.)
03.40 - U istom loncu, kulinarski show
04.20 - Plodovi zemlje
05.10 - Split: More

06.50 - Najava programa
06.55 - Dječak i vjeverica, crtana serija
07.20 - Velika zemlja malenih, kanadski film za djecu
08.50 - Prijatelji
09.50 - Levi: Svjetski ski kup (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
10.50 - Portret mjesta i Crkve
11.00 - Koprivnica - Starigrad: Misa, prijenos
12.00 - Biblija
12.10 - Nora Fora, TV igra za djecu
12.55 - Levi: Svjetski ski kup (M) - slalom, prijenos 2. vožnje
13.55 - Garaža
14.25 - Vaterpolo: Mladost - Jug, prijenos
15.35 - Sportska popuna
15.50 - Rukomet, LP: Handbad - Zagreb CO, prijenos
17.20 - Magazin nogometne Lige prvaka
17.50 - Hokej na ledu: Jesenice - Medveščak, prijenos
20.30 - Luckasti profesor 2: Obitelj Klump, američki film
22.20 - Dobre namjere, serija
23.10 - Sportske vijesti
23.20 - Nove avanture stare Christine 2, humoristična serija
23.40 - Vrijeme je za jazz: HGM Jazz Orkestar Zagreb i John Thomas, glazba Tonight Show Banda
00.40 - Kraj programa

07.20 Bumba, crtana serija
07.35 Power Rangers, serija
08.00 Superheroj Spiderman

08.25 Graditelj Bob
08.40 Winx, crtana serija
09.05 Dora istražuje
09.30 Kućanice iz visokog društva, serija
10.30 Ulica sjećanja, serija
11.30 Automotiv, auto-moto magazin
12.00 Magazin Lige prvaka
12.30 Novac
13.00 Bijes boga zmaja, film
14.55 Tulum 2, igrani film
16.50 Vijesti
17.00 Supertalent, show
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Nad lipom 35, show
21.00 Jesmo li stigli?, film
22.50 Red Carpet, showbiz magazin
00.10 Trenutak istine, game show
01.10 Televizijska posla, serija
02.10 Zbogom, bivši, serija
03.05 Tamna strana braka, igrani film
04.35 Red Carpet, showbiz magazin
05.45 Kućanice iz visokog društva, serija
06.40 Kraj programa

08.00 Skrivenne poruke, serija
08.30 Astro Boy, crtana serija
08.55 Ulica Sezame, serija
09.50 Kenny, morski pas
10.15 Bikeri s Marsa
10.40 Ben 10, crtana serija
11.05 Zvijezde Ekstra, zabavna emisija
12.05 Jedna od dečakija, humoristična serija
12.30 Najveći hrvatski misteriji, zabavni talk show
15.10 Kralj škorpiona, igrani film, avanturistički
17.00 Odred za čistoću, dokumentarna emisija
17.30 Jezikova juha, reality show
18.30 Vijesti
19.05 Ekkluziv, magazin
20.00 Život je čudo, igrani film, drama
22.40 CSI: Miami, serija
23.35 Razvali, film, drama
01.10 Ubojstvo u Bijeloj kući, igrani film, akcijski triler

**PONEDJELJAK
16.11.2009.**

05.40 - Najava programa
05.45 - Mir i dobro
06.15 - Drugo mišljenje: Dani hrvatske traumatologije
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska

07.35 - Vijesti
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.15 - Početak gladi, dokumentarni film
11.10 - Treća dob, emisija
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 3
14.10 - Vijesti
14.40 - Normalan život
15.35 - Mijenjam svijet
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.15 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.15 - Potrošački kod
20.50 - Operacija Mjesec, dokumentarni film
21.45 - Proces
22.25 - Otvoreno
23.20 - Vijesti
23.35 - Poslovne vijesti
23.40 - Vijesti iz kulture
23.50 - Na rubu znanosti: David Ick - O kreditnoj krizi
00.45 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
01.30 - Ksena - princeza ratnica 4, serija
02.15 - Momci s Madisona 2, serija
03.00 - Operation Lune, dokumentarni film
03.50 - Skica za portret
04.05 - Proces
04.35 - Potrošački kod
05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
06.55 - Vatrogasne priče
07.15 - Silvestrove i Čičijeve tajne, crtana serija
07.40 - TV vrtić:
--- - Sjajni izumi Wallacea i Gromita: Kupac 13
--- - Vitaminix: Krastavac
--- - Luckaste pačje pustolovine: Patka u bijegu
08.00 - Čarobna ploča 1 (17.)
08.15 - Platno, boje, kist
08.25 - Kratki spoj
08.40 - Heidi, serija za djecu
09.05 - Gem, set, meč - serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Monarch Cove, serija
10.45 - Nevjerojatna gđa Ritchie, kanadski film
12.35 - Dokumentarni film
13.30 - Dragi John 4, serija
13.55 - Prijatelji 6, serija
14.15 - Ksena - princeza ratnica 4, serija
15.00 - Kod Ane
15.15 - TV vrtić:
--- - Sjajni izumi Wallacea i Gromita: Kupac 13
--- - Vitaminix: Krastavac

--- - Luckaste pačje pustolovine: Patka u bijegu
15.35 - Čarobna ploča 1 (17.)
15.50 - Crna kutija: Pravo na zdrav okoliš
16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
17.05 - Na rubu znanosti: David Ick - O kreditnoj krizi
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 5
19.08 - Simpsoni 18
19.30 - VIP Music Club
20.05 - TV Bingo Show
21.00 - Bitange i princeze 5, humoristična serija
21.40 - Vijesti na Drugom
21.55 - Momci s Madisona 2, serija
22.45 - Put lubenica, hrvatski film
00.15 - Šaptačica duhovima 2, serija
01.05 - Kraj programa

06.45 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
07.15 Roary, crtana serija
07.30 Tomica i prijatelji, crtana serija
07.40 Jagodica Bobica
08.05 Bumba, crtana serija
08.15 Ezo TV, tarot show
08.40 Nova lova, TV igra
10.10 Lude 70-e, serija
11.10 Otvori svoje srce, serija
12.15 IN magazin
13.05 Naša mala klinika, serija
14.05 Najbolje godine, serija
15.05 Jesmo li stigli?, igrani film
17.00 Vijesti Nove TV
17.25 Naša mala klinika, serija
18.25 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Najbolje godine, serija
21.00 Otok smrti, serija
23.00 Vijesti
23.15 Zakon brojeva, serija
00.15 Seinfeld, serija
00.45 Život na sjeveru, serija
01.40 Irska braća, serija
02.35 Ezo TV, tarot show
03.35 Ubojstvo s namjerom, igrani film
05.35 IN magazin
06.10 Život na sjeveru, serija
06.45 Kraj programa

06.15 Pink Panther
06.30 SpužvaBob Skockani
06.55 Punom parom, kulinarski izazov
07.25 Korak po korak, serija
07.55 Princ iz Bel-Aira, serija
08.45 Astro show, emisija

10.50 Pod istim krovom, serija
 11.20 Dadija, serija
 11.50 Rat u kući, serija
 12.15 Ekkluziv, magazin
 13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.35 Tajna čokolade
 14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.05 Korak po korak, serija
 16.35 Princ iz Bel-Aira, serija
 17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.30 Dadija, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 James Bond: Dah smrt, igrani film, akcijski
 22.15 Udar, film, akcijski
 23.55 Vijesti
 00.10 Život je čudo, igrani film, drama
 02.45 Astro show, emisija

**UTORAK
17.11.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Normalan život
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Zemljovid velikih istraživača, dok. film
 11.10 - Danny na moru 1, dokumentarna serija
 11.40 - Kulturna baština: Konavle
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 3
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Među nama
 15.35 - Garavuš, emisija
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.15 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Globalno sijelo
 20.45 - Hrvatsko podmorje 5: Mala mora, dok.serija
 21.20 - Poslovni klub
 22.00 - Otvoreno
 22.55 - Vijesti
 23.10 - Poslovne vijesti
 23.25 - Drugi format
 00.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 01.05 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
 01.50 - Zakon i red: Odjel za žrtve 9, serija

02.35 - Les explorateurs, dokumentarni film
 04.00 - Skica za portret
 04.05 - Globalno sijelo
 04.35 - Poslovni klub
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
 06.55 - Vatrogasne priče
 07.15 - Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- Danica i majmunčić
 --- Spektakl na livadi: Dan za jahanje
 --- Matylda: Kako se love miševi
 --- Profesor Baltazar: Amadeusove uši
 08.10 - Navrh jezika
 08.25 - Izazovi: Divni par, turski dokumentarni film za mlade
 08.40 - Heidi, serija za djecu
 09.05 - Gem, set, meč - serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Monarch Cove, serija
 10.45 - Kodeks časti, film
 12.55 - Dokuteka - Petar

Krelja: Viktorov let, dokumentarni film
 13.30 - Dragi John 4, serija
 13.55 - Prijatelji 6, serija
 14.15 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
 15.00 - Kod Ane
 15.15 - TV vrtić:
 --- Danica i majmunčić
 --- Spektakl na livadi: Dan za jahanje
 --- Matylda: Kako se love miševi
 --- Profesor Baltazar: Amadeusove uši
 15.45 - Koga briga?
 16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 17.05 - Drugi format
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca 5, humoristična serija
 19.08 - Simpsoni 18
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Ciklus antifašističkog filma: Most, bosanski film
 21.50 - Vijesti na Drugom
 22.10 - Zakon i red: Odjel za žrtve 9, serija
 23.00 - Šaptačica duhovima 2, serija
 23.50 - Kraj programa

06:45 Fifi i cvjetno društvo
 07:15 Roary, crtana serija
 07:30 Tomica i prijatelji
 07:40 Jagodica Bobica

08:05 Bumba, crtana serija
 08:15 Ezo TV, tarot show
 08:50 Nova lova, TV igra
 10:20 Lude 70-e, serija
 11:20 Otvori svoje srce, serija
 12:25 IN magazin
 13:15 Naša mala klinika, serija
 14:15 Najbolje godine, serija
 15:15 Gdje je lova, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Naša mala klinika, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Najbolje godine, serija
 21:00 Protiv svih pravila, igrani film
 22:40 Vijesti
 22:55 Zakon brojeva, serija
 23:50 Seinfeld, serija
 00:20 Život na sjeveru, serija
 01:15 Irska braća, serija
 02:10 Ezo TV, tarot show
 03:10 Ljubav je bol, igrani film
 04:55 Seinfeld, serija
 05:20 Život na sjeveru, serija
 06:05 IN magazin R
 06:40 Kraj programa

06.50 Pink Panther
 07.05 SpužvaBob Skockani
 07.30 Punom parom, kulinarski izazov
 08.00 Korak po korak, humoristična serija
 08.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 09.20 Astro show, emisija
 11.25 Pod istim krovom, humoristična serija
 11.55 Dadija, serija
 12.25 Rat u kući, humoristična serija
 12.50 Ekkluziv, magazin
 13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.35 Tajna čokolade
 14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.05 Korak po korak, humoristična serija
 16.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.30 Dadija, humoristična serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Najveći hrvatski misteriji, zabavni talk show
 21.00 Cura na zadatku, igrani film, komedija
 23.00 Chuck, akcijska serija
 23.55 Vijesti

00.05 Velika bijela nada, igrani film, komedija
 01.30 Astro show, emisija

**SRIJEDA
18.11.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Među nama
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Čovjek i afrička fauna, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 3
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Riječ i život, religijski program
 15.35 - Eko zona
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.30 - Najslabija karika, kviz
 18.10 - Kod Ane
 18.30 - Dolina sunca
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - A sad u Europu!
 21.05 - Luda kuća 5, humoristična serija
 21.45 - Paralele
 22.25 - Otvoreno
 23.20 - Vijesti
 23.35 - Poslovne vijesti
 23.50 - e-Hrvatska
 00.25 - Znanstvene vijesti
 00.45 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 01.30 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
 02.15 - Velemajstor 2, serija
 03.00 - Skica za portret
 03.15 - Paralele
 03.45 - A sad u Europu!
 04.35 - Eko zona
 05.05 - Oprezno s anđelom, telenovela

07.00 - Najava programa
 07.05 - Vatrogasne priče
 07.25 - Crtana serija
 07.45 - TV vrtić:
 --- Ninin kutak: Oslikane staklenke
 --- Vitaminix: Željezo
 --- Mali crveni traktor: Tajno skrovište
 08.05 - Čarobna ploča 1 (18.)
 08.20 - Glazbeca: Zrak
 08.30 - Pročitani
 08.40 - Heidi, serija za djecu
 09.05 - Gem, set, meč - serija

09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednica Hrvatskog sabora
 14.15 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
 14.55 - Kod Ane
 15.10 - TV vrtić:
 --- Ninin kutak: Oslikane staklenke
 --- Vitaminix: Željezo
 --- Mali crveni traktor: Tajno skrovište
 15.30 - Čarobna ploča 1 (18.)
 15.45 - Koga briga?
 16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
 17.05 - Dolina sunca
 17.40 - Znanstvene vijesti
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.47 - Dva i pol muškarca 5, humoristična serija
 19.08 - Simpsoni 18
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Operacija Swordfish, američki film
 21.45 - Vijesti na Drugom
 21.55 - Velemajstor 2, serija
 22.45 - Ciklus azijskog filma: Pakleni poslovi 3, hongkonški film
 00.40 - Šaptačica duhovima 2, serija
 01.30 - Kraj programa

06:45 Jackie Chan
 07:10 Pocoyo, crtana serija
 07:30 Tomica i prijatelji
 07:40 Jagodica Bobica
 08:05 Bumba, crtana serija
 08:15 Ezo TV, tarot show
 09:10 Nova lova, TV igra
 10:40 Lude 70-e, serija
 11:40 Naši najbolji dani, serija
 12:30 IN magazin
 13:20 Naša mala klinika, serija
 14:20 Najbolje godine, serija
 15:20 Protiv svih pravila, film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Naša mala klinika, serija
 18:25 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Najbolje godine, serija
 21:00 Lud, zbunjen, normalan
 21:50 Bračne vode, serija
 22:20 Doktor s Beverly Hillsa
 23:20 Vijesti
 23:35 Zakon brojeva, serija
 00:35 Seinfeld, serija
 01:05 Život na sjeveru, serija
 02:00 Irska braća, serija
 02:55 Ezo TV, tarot show
 03:55 Entropija, igrani film
 05:40 Seinfeld, serija
 06:05 Život na sjeveru, serija
 06:45 Kraj programa

06.50 Pink Panther

- 07.05 SpužvaBob Skockani
07.30 Punom parom, kulinarski izazov
08.00 Korak po korak, serija
08.30 Princ iz Bel-Aira, serija
09.20 Astro show, emisija
11.25 Pod istim krovom, serija
11.55 Dadija, serija
12.25 Rat u kući, serija
12.50 Ekkluziv, magazin
13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
13.35 Tajna čokolade
14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
16.05 Korak po korak, serija
16.30 Princ iz Bel-Aira, serija
17.00 Pod istim krovom, serija
17.30 Dadija, serija
18.00 Rat u kući, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 CSI: NY, serija
20.55 Kost, kriminalistička serija
21.50 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
22.40 Stvorenja, znanstveno-fantastična serija
23.40 Vijesti, informativna emisija
23.50 Cura na zadatku, igrani film, komedija
01.35 Astro show, emisija
- 05.50 - Najava programa
05.55 - Riječ i život, religijski program
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Čovjek i afrička fauna, dokumentarna serija
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.30 - Opresno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 3
14.10 - Vijesti
14.40 - Trenutak spoznaje
15.35 - Domaći dok. film
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.15 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca, telenovela
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 - Dossier.hr
22.00 - Pola ure kulture
22.35 - Otvoreno
23.45 - Poslovne vijesti
00.00 - Indeks, emisija o školstvu
00.35 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
01.20 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
02.05 - Bez traga 5, serija
02.50 - Oprah Show
03.35 - Skica za portret
03.55 - Dossier.hr
04.40 - Pola ure kulture
05.05 - Opresno s anđelom, telenovela

ČETVRTAK
19.11.2009.

- 06.45 - Najava programa
06.50 - Vatrogasne priče
07.10 - Crtana serija
07.35 - TV vrtić:
--- - Danica i krtica kustosica
--- - Profesor Baltazar:
Dva cilindra
--- - Zeko Peko: Veseli se tko dijeli sve
07.58 - Priča o Tracy Beaker
08.10 - Mogu ja!
08.25 - Iznad crte
08.40 - Heidi, serija za djecu
09.05 - Gem, set, meč - serija za djecu
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13.30 - Dragi John 4, humoristična serija
13.50 - Prijatelji 6, humoristična serija
14.10 - Ksenia - princeza ratnica 4, serija
14.55 - Kod Ane
15.10 - TV vrtić:
--- - Danica i krtica kustosica
--- - Profesor Baltazar:
Dva cilindra
--- - Zeko Peko: Veseli se tko dijeli sve
15.33 - Priča o Tracy Beaker
15.45 - Kokice
16.20 - Zvezdane staze: Voyager 5, serija
17.25 - Indeks, emisija o školstvu
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 5, humoristična serija

- 19.08 - Simpsoni 18
19.30 - VIP Music Club
20.05 - Vatrene lisica, američki film
22.30 - Vijesti na Drugom
22.45 - Bez traga 5, serija
23.35 - Vip Music Club LP
01.35 - Kraj programa

- 06:45 Jackie Chan
07:10 Pocoyo, crtana serija
07:30 Tomica i prijatelji
07:40 Jagodica Bobica
08:05 Bumba, crtana serija
08:15 Ezo TV, tarot show
09:05 Nova lova, TV igra
10:35 Lude 70-e, serija
11:35 Naši najbolji dani, serija
12:25 IN magazin
13:15 Naša mala klinika, serija
14:15 Najbolje godine, serija
15:15 Ostan uz mene, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
21:00 Trenutak istine, game show
22:00 Provjereno, informativni magazin
23:00 Vijesti
23:15 Zakon brojeva, serija
00:15 Seinfeld, serija
00:45 Život na sjeveru, serija
01:40 Irska braća, serija
02:35 EzoTV, tarot show
03:35 Sitne ribe, igrani film
05:25 Seinfeld, serija
05:50 Život na sjeveru, serija
06:35 Kraj programa

- 06.40 Bikeri s Marsa
07.05 SpužvaBob Skockani
07.30 Punom parom, kulinarski izazov
08.00 Korak po korak, serija
08.30 Princ iz Bel-Aira, serija
09.20 Astro show, emisija
11.25 Pod istim krovom, serija
11.55 Dadija, serija
12.25 Rat u kući, serija
12.50 Ekkluziv, magazin
13.05 Večera za 5, lifestyle emisija
13.35 Tajna čokolade
14.30 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
16.05 Korak po korak, humoristična serija
16.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
17.30 Dadija, serija
18.00 Rat u kući, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Jezikova juha, reality show
21.00 Uvod u anatomiju, serija
21.55 Kućanice, serija (dvije epizode)
23.45 Vijesti
23.55 CSI: NY, serija
00.45 Kost, serija
01.25 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
02.15 Astro show, emisija

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,40 sati.

KRONIKA

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« u produkciji »Cro Medije« prikazuje se subotom od 16,30 sati na drugom programu Radiotelevizije Vojvodine i nedjeljom na subotičkoj kabelskoj televiziji K23 s početkom u 13,15 sati, kao i na somborskoj Televiziji »Spektar« u istom terminu.

»TV Hrvatska riječ« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »TV Hrvatska riječ«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Hrvatskoj riječi« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice. Radijska emisija »Hrvatska riječ« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16,30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija • Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
PRAMEN PRAVNI	POK. TA. LJUBOMIR KORPA NEČICA	OVISNOST O LJUBAVI NAJ ETIČNA PRAV KARAKTERA	MAŠ KRAJ JEVANSKI DINOK PALAŠE	TRIGONIA VOČNA KAPITALIZACIJA	INŠA TE NISADICA GARRISON	ALBANSKA TELAKOVA DVA JAKOVI CLA	COHAN BUDIMIR	DAKITI CIA POVREMEN DOHUPAN CIO	TRIKULIO BLOVIT	JAKO GARANT	UČENI	IBELIŠE MARCO DIVNA ENAPITA	
TURSAK KOLIM RE TUBITI PUDONIT LOŠE													
LEPILA DOJE MREĐICE									OLIMAC MARLEEN ČOHA SARONICA				
BLIKA SUNARICA NADA							MIRKA ČAROBICA OLIMICA GARTH						
MAŠ PUDONIT BORIS						TRUCIJA ZEDA REČENI					YAKET OLAVI MOON KREATOR ČAROBIC		
PREREDILA REDAKCIJA ENIGMATIČNOG TJEDNIKA "KVISKOTIKA"	1800 HELO- GRAMA ZIMA IZ BUDITRA					VELIKI ŽIG BUDIMIR DITELI I OLIVACI LOŠI							KOPRIMA
NA KOJE MUDRO					OLIMICA BUTM IZVLAČITI DEKALH			OLIVICA AM. ELI- MAC ITRAI PRE IAMA KODON					
BRUKOVA O OLIVICA									HAZIV PROVOČI TELI IZ- TACIT				
KAROLINA SEDEM I SERENA WILLARD										ANNA DOA ZNAKOVIT O ROKOŠI NURKULU			
ZADNEČI						OLIVICA ENIGMATIČNO MOKROVITA KODON DOŠE							ZIGADO
MUDRO BLAKITA ETIA				ILI MOTA BUDIMIR SADIMIR OLIVICA			OLIVICA DOŠE						
MARČIČKO MUDRO MIA							LUDONICI KAPUTIC DREVM ORNO HA TODIT				OLIVICA		
NEČENI			OLIVICA BUDIMIR BUDIMIR OLIVICA										
NAPISATI HIS							OLIVICA DOŠE						
"MIA"		OLIVICA BUDIMIR OLIVICA OLIVICA						OLIVICA DOŠE OLIVICA OLIVICA					OLIVICA ALIVICA
50 STAVI	OLIVICA BUDIMIR OLIVICA OLIVICA					OLIVICA DOŠE OLIVICA OLIVICA							
OLIVICA BUDIMIR									OLIVICA DOŠE OLIVICA OLIVICA				
OLIVICA BUDIMIR									OLIVICA DOŠE OLIVICA OLIVICA				
OLIVICA BUDIMIR									OLIVICA DOŠE OLIVICA OLIVICA				

KRIŽALJKA